

ČESKÁ REPUBLIKA

**Šestá periodická zpráva o plnění zásad stanovených Rámcovou úmlouvou
o ochraně národnostních menšin podle článku 25 odstavce 2 této Rámcové
úmluvy**

Obsah

Úvod	6
Národnostní menšiny v České republice	6
I. ČÁST - Opatření přijatá ke zvýšení povědomí o výsledcích pátého monitorovacího cyklu a o Rámcové úmluvě.....	14
I.1. Na kterých internetových stránkách bylo zveřejněno stanovisko pátého cyklu a související usnesení Výboru ministrů a v jakém jazyce (jazycích), včetně menšinových? Uvedte prosím příslušné odkazy.	14
I.2. Které domácí následné aktivity byly organizovány, včetně aktivit organizovaných společně s Radou Evropy, a jaké byly jejich výsledky?.....	14
I.3. Jak byly do přípravy šesté zprávy o stavu zapojeny organizace menšin a další nevládní organizace?.....	15
I.4. Jaká další opatření byla přijata na podporu povědomí o Rámcové úmluvě mezi osobami patřícími k národnostním menšinám, veřejnými činiteli, místními a regionálními orgány a širokou veřejností?	15
II. ČÁST - Opatření přijatá ke zlepšení implementace Rámcové úmluvy a implementace doporučení pátého cyklu	16
II.3. Článek 3.....	16
II.4. Článek 4.....	17
II.5. Článek 5.....	20
II.6. Článek 6.....	25
II.7. Článek 7.....	37
II.8. Článek 8.....	38
II.9. Článek 9.....	38
II.10. Článek 10.....	41
II.11. Článek 11.....	42
II.12. Článek 12.....	46
II.13. Článek 13.....	46
II.14. Článek 14.....	48
II.15. Článek 15.....	66
II.16. Článek 16.....	72
II.10. Článek 17.....	72
II.18. Článek 18.....	73

Seznam tabulek

Tabulka 1 Obyvatelstvo Česka podle vybraných národností (sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021).....	6
Tabulka 2 Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků v Kč v rámci dotačního programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice	22
Tabulka 3 Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků v rámci dotačního programu na podporu Integrace příslušníků romské menšiny.....	22
Tabulka 4 Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků v rámci dotačního programu Podpora regionálních kulturních tradic	23
Tabulka 5 Přehled počtu dotací poskytnutých provozovatelům knihoven v průběhu let 2019 – 2022 ..	23
Tabulka 6 Přehled počtu dotací poskytnutých Samostatným oddělením muzeí v rámci dotačních programů.....	24
Tabulka 7 Finanční prostředky poskytnuté na podporu rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin.....	39
Tabulka 8 Dotační program implementace Charty ve sledovaném období.....	44
Tabulka 9 Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojazyčných názvů (po obcích, celkem po dobu existence programu).....	45

Tabulka 10 Finanční prostředky v programu Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin v letech 2017 – 2021	48
Tabulka 11 Seznam mateřských škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)	49
Tabulka 12 Seznam základních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)	49
Tabulka 13 Seznam středních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)	50
Tabulka 14 Polské vysoké školství (2019-2022)	51
Tabulka 15 V současné době (školní rok 2021/22) se německá jazyk vyučuje v těchto počtech základních škol (včetně krajské perspektivy):	52
Tabulka 16 Německé vysoké školství (2017-2022).....	52
Tabulka 17 V roce 2020 bylo akreditováno několik nových vzdělávacích programů DVPP i k tématu vzdělávání romských dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem.....	55
Tabulka 18 Kvalifikovaný odhad počtu romských dětí v mateřských školách a v přípravných třídách ZŠ58	
Tabulka 19 Přejít žáků ze vzdělávacího programu RVP ZV LMP do RVP ZV UV umožnil rozvíjet maximální vzdělávací potenciál každého žáka v klíčových oblastech v běžných základních školách.	60
Tabulka 20 Počty žáků ve vzdělávacím programu RVP ZV UV.....	61
Tabulka 21 Počty škol a žáků ve vzdělávacích programech	62
Tabulka 22 Romština/romistika a vysoké školství (2017-2022)	62
Tabulka 23 Další menšinové jazyky a vysoké školství (2017-2022).....	63
Tabulka 24 Výbory, komise a pracovní skupiny v krajích (2019-2022)	69
Tabulka 25 Výbory, komise a pracovní skupiny ve statutárních městech.....	69
Tabulka 26 Výbory pro národnostní menšiny, či jiné poradní orgány na úrovni obcí	70

Seznam map

Mapa 1 Slovenská národnostní menšina.....	7
Mapa 2 Ukrajinská národnostní menšina.....	7
Mapa 3 Vietnamská národnostní menšina.....	8
Mapa 4 Polská národnostní menšina	8
Mapa 5 Ruská národnostní menšina	9
Mapa 6 Německá národnostní menšina	9
Mapa 7 Romská národnostní menšina.....	10
Mapa 8 Maďarská národnostní menšina	10
Mapa 9 Bulharská národnostní menšina.....	11
Mapa 10 Běloruská národnostní menšina.....	11
Mapa 11 Srbská národnostní menšina	12
Mapa 12 Řecká národnostní menšina	12
Mapa 13 Chorvatská národnostní menšina (včetně tzv. Moravských Chorvatů)	13
Mapa 14 Rusínská národnostní menšina	13

Úvod

Česká republika předkládá šestou periodickou zprávu (dále jen „Zpráva“) o plnění Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin (dále jen „Rámcová úmluva“) podle článku 25 odstavce 2 této Úmluvy. Zpráva sleduje osnovu schválenou Výborem ministrů Rady Evropy a zahrnuje období mezi roky 2019 až 2022. Část I. popisuje opatření přijatá ke zvýšení povědomí o výsledcích pátého monitorovacího cyklu a o Rámcové úmluvě. Část II. popisuje opatření přijatá ke zlepšení implementace Rámcové úmluvy a implementace doporučení pátého cyklu.

Národnostní menšiny v České republice

Vymezení pojmu „národnostní menšina“ v České republice definuje zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „menšinový zákon“). Vymezení dle výše uvedeného zákona je následující: „*Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.*

V Radě vlády pro národnostní menšiny je zastoupeno celkem 14 národnostních menšin, což je vymezeno i jejím Statutem, a to menšiny běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská, ukrajinská a vietnamská.

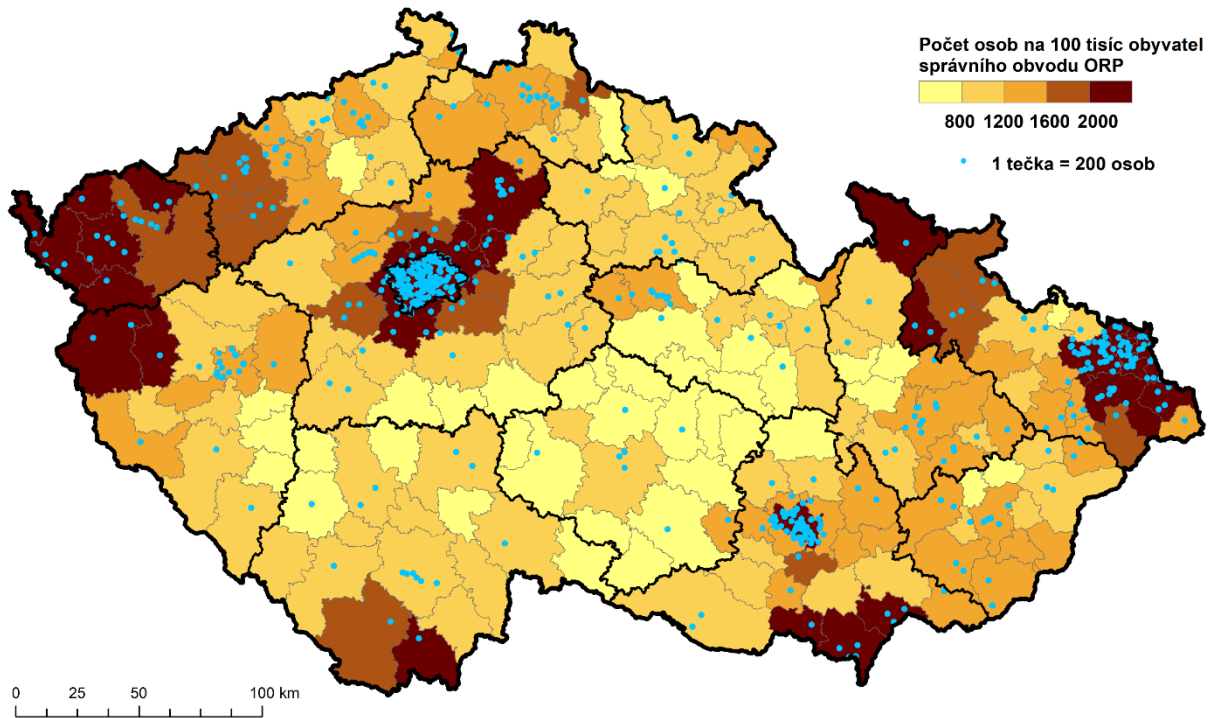
V roce 2021 proběhlo v České republice Sčítání lidu, domů a bytů. Český statistický úřad poskytl Úřadu vlády mapové podklady k prostorovému rozmístění příslušníků jednotlivých národnostních menšin, které můžete nalézt na následujících stránkách. Je třeba však poznamenat, že existuje množina občanů, kteří během sčítání lidu nedeklarovali žádnou národnost. Přesto je vzorek příslušníků národnostních menšin v zásadě natolik reprezentativní, že by nemělo docházet ke zkreslení výsledků, co do výše podílu té které menšiny v různých oblastech v mapách. Mapy jsou řazeny podle početnosti národnostní menšiny během sčítání. Je třeba upozornit, že v případě romské národnostní menšiny dochází k podstatné diskrepanci mezi počtem příslušníků romské menšiny, kteří uvedli takto svoji národnost ve sčítání lidu v roce 2021 (21 691) a kvalifikovanými odhady (okolo 250 000).

Tabulka 1 Obyvatelstvo Česka podle vybraných národností (sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021)

národnostní menšina	jedna národnost	v kombinaci s druhou národností	celkem
slovenská	96 041	66 537	162 578
ukrajinská	78 068	14 824	92 892
vietnamská	31 469	7 254	38 723
polská	26 802	11 416	38 218
ruská	25 296	9 210	34 506
německá	9 128	15 504	24 632
romská	4 458	17 233	21 691
maďarská	5 969	5 284	11 253
bulharská	6 073	1 606	7 679
běloruská	4 030	1 099	5 129
srbská	2 914	1 187	4 101
řecká	2 069	2 008	4 077
chorvatská	1 167	1 247	2 414
rusínská	608	1 296	1 904

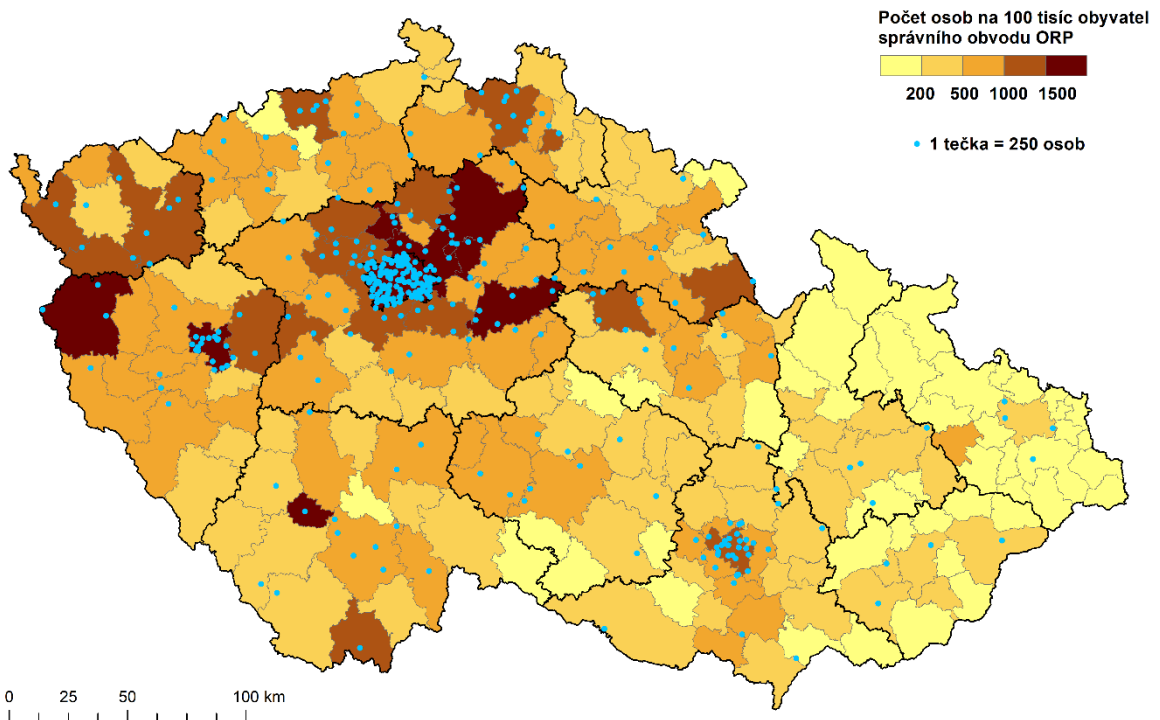
Mapa 1 Slovenská národnostní menšina

Obyvatelstvo slovenské národnosti podle sčítání lidu 2021

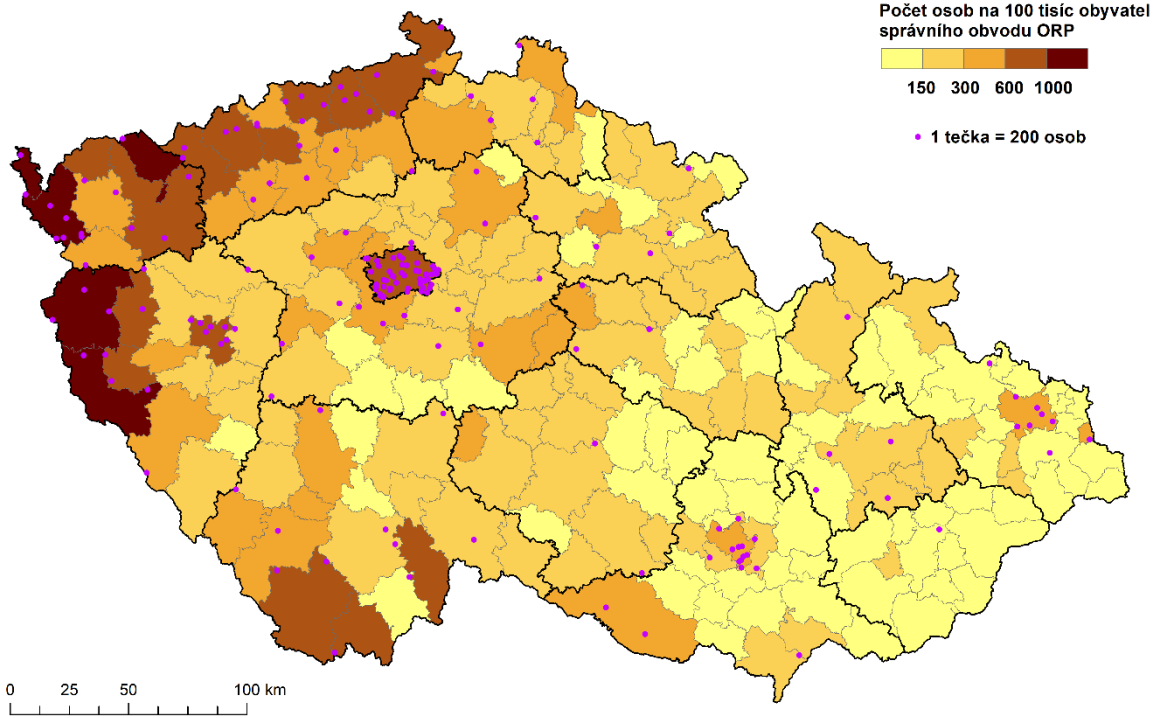
Mapa 2 Ukrajinská národnostní menšina

Obyvatelstvo ukrajinské národnosti podle sčítání lidu 2021

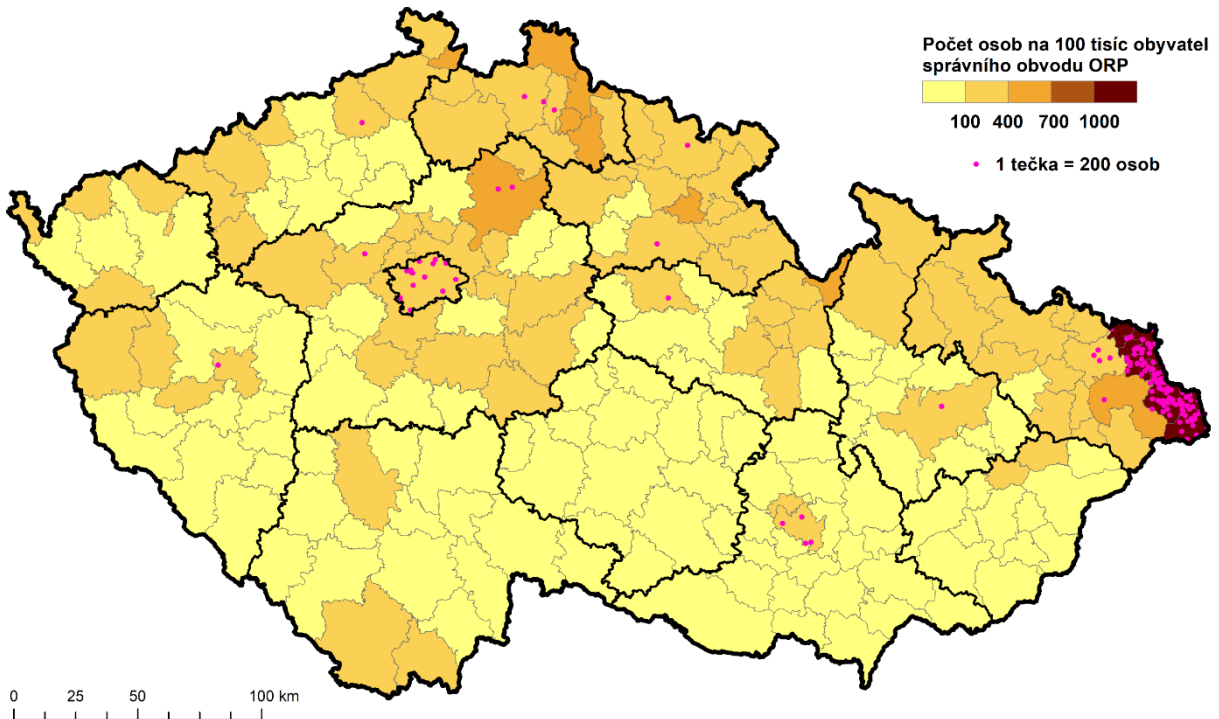
Mapa 3 Vietnamská národnostní menšina

Obyvatelstvo vietnamské národnosti podle sčítání lidu 2021

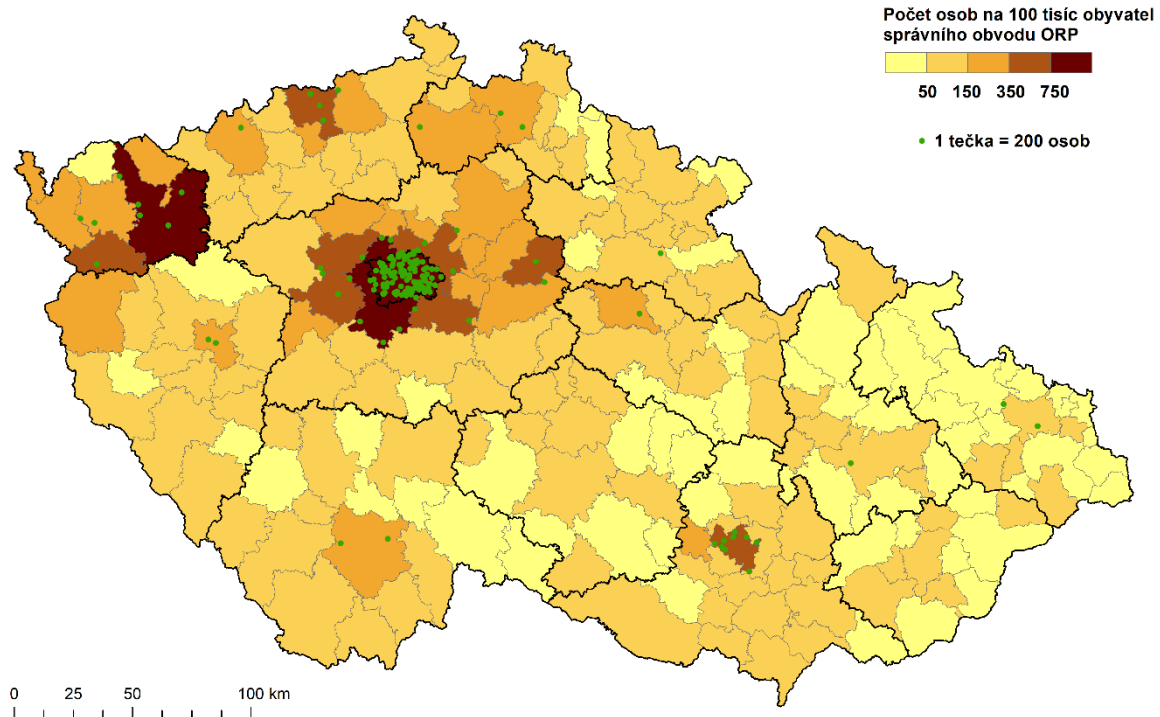
Mapa 4 Polská národnostní menšina

Obyvatelstvo polské národnosti podle sčítání lidu 2021

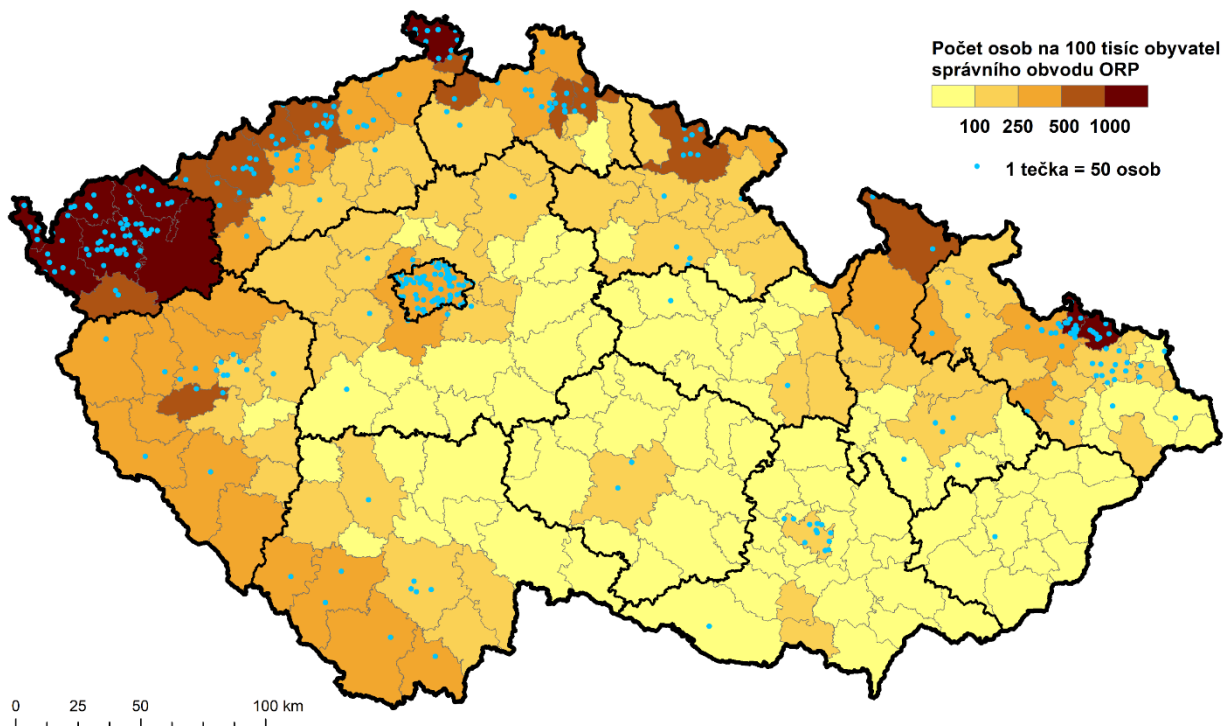
Mapa 5 Ruská národnostní menšina

Obyvatelstvo ruské národnosti podle sčítání lidu 2021

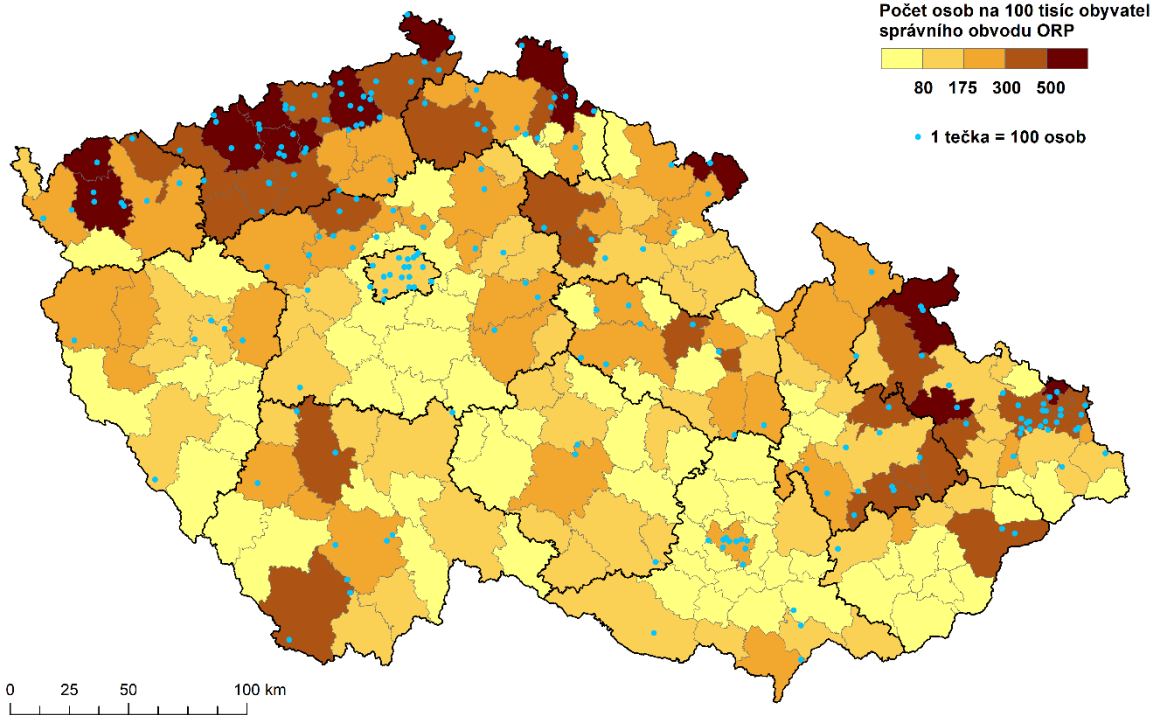
Mapa 6 Německá národnostní menšina

Obyvatelstvo německé národnosti podle sčítání lidu 2021

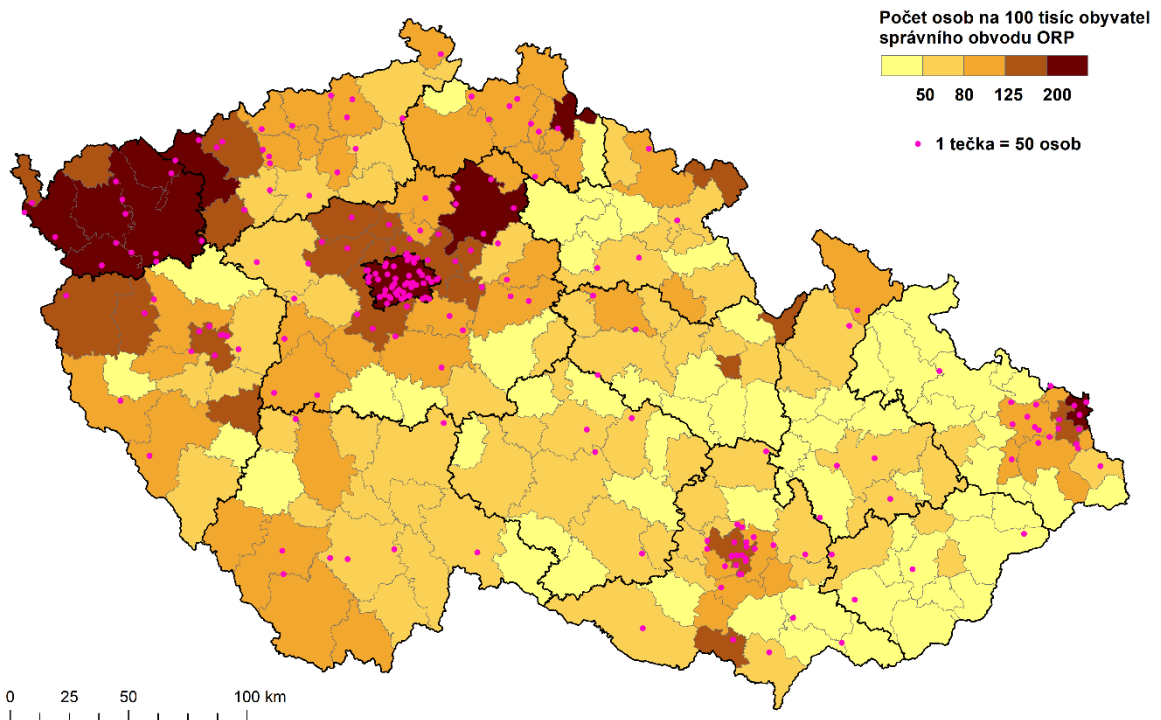
Mapa 7 Romská národnostní menšina

Obyvatelstvo romské národnosti podle sčítání lidu 2021

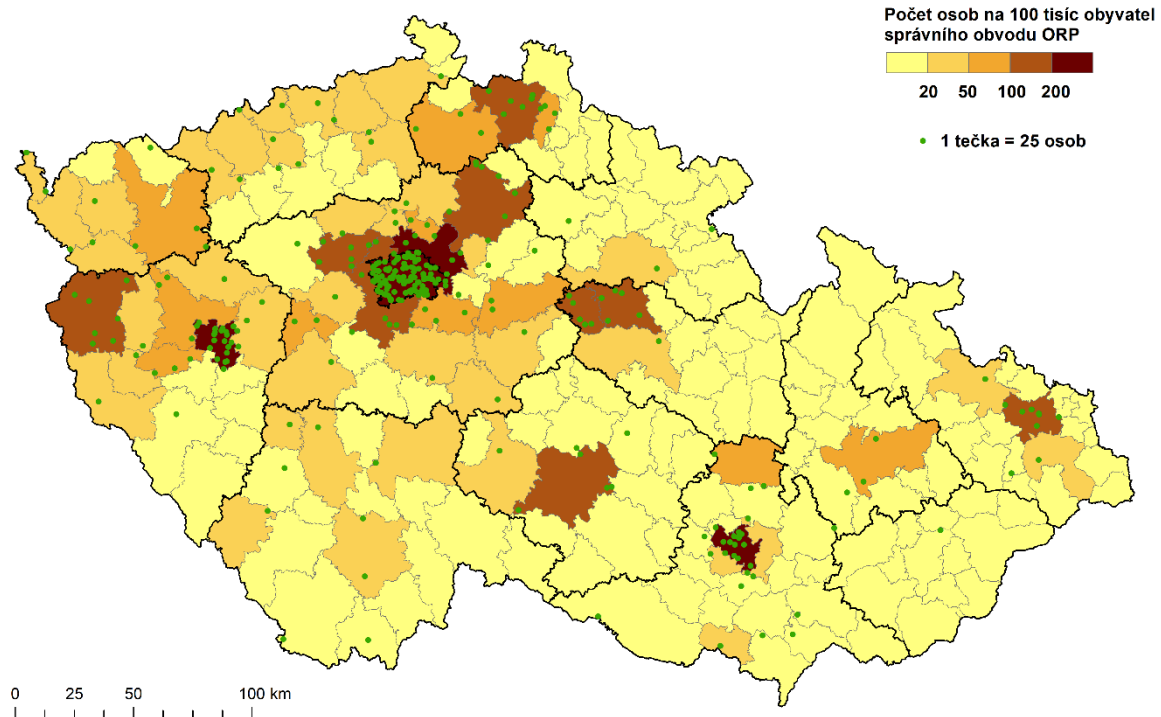
Mapa 8 Maďarská národnostní menšina

Obyvatelstvo maďarské národnosti podle sčítání lidu 2021

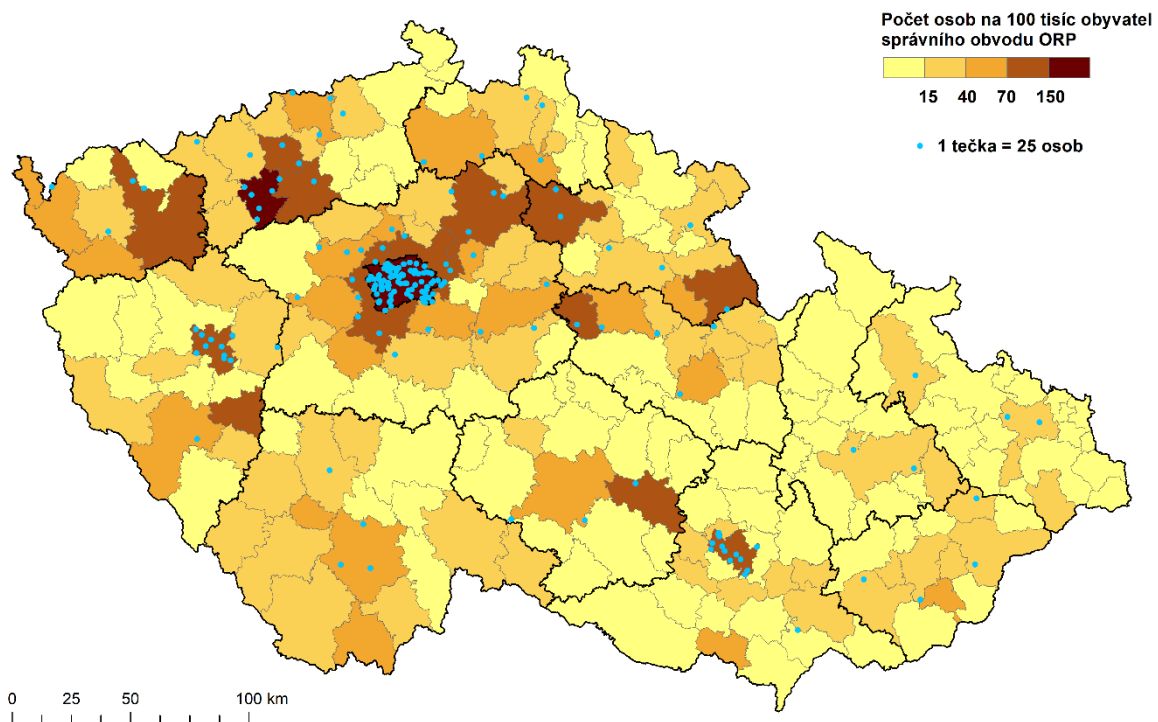
Mapa 9 Bulharská národnostní menšina

Obyvatelstvo bulharské národnosti podle sčítání lidu 2021

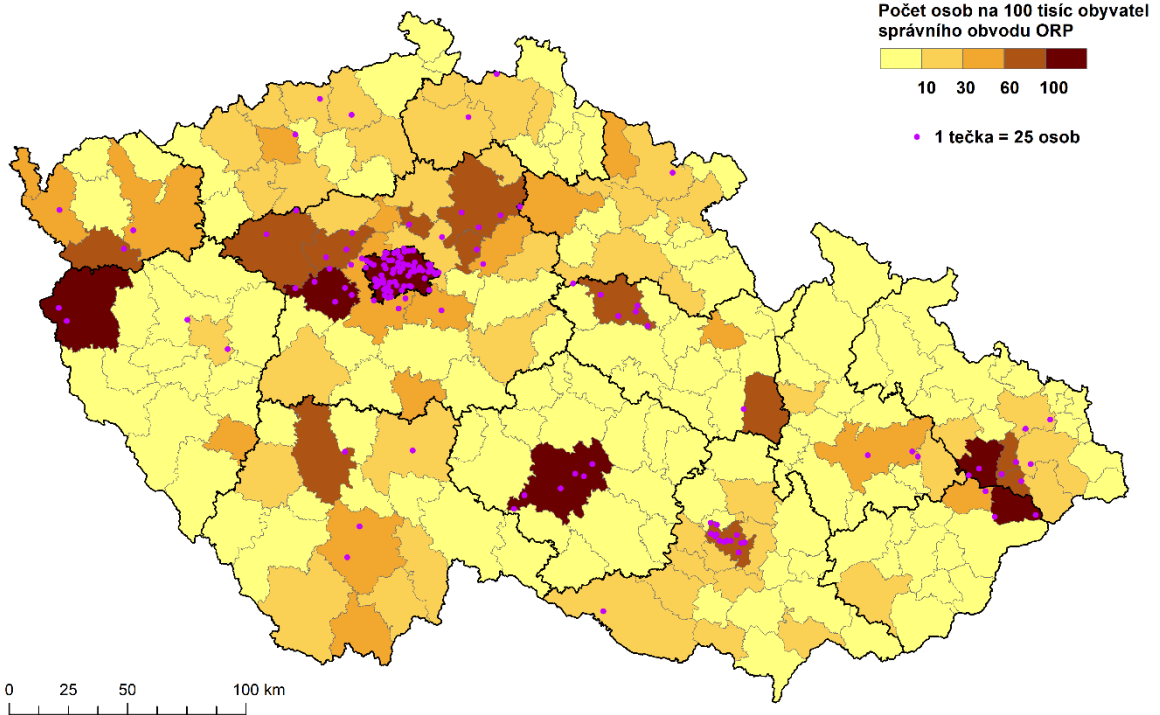
Mapa 10 Běloruská národnostní menšina

Obyvatelstvo běloruské národnosti podle sčítání lidu 2021

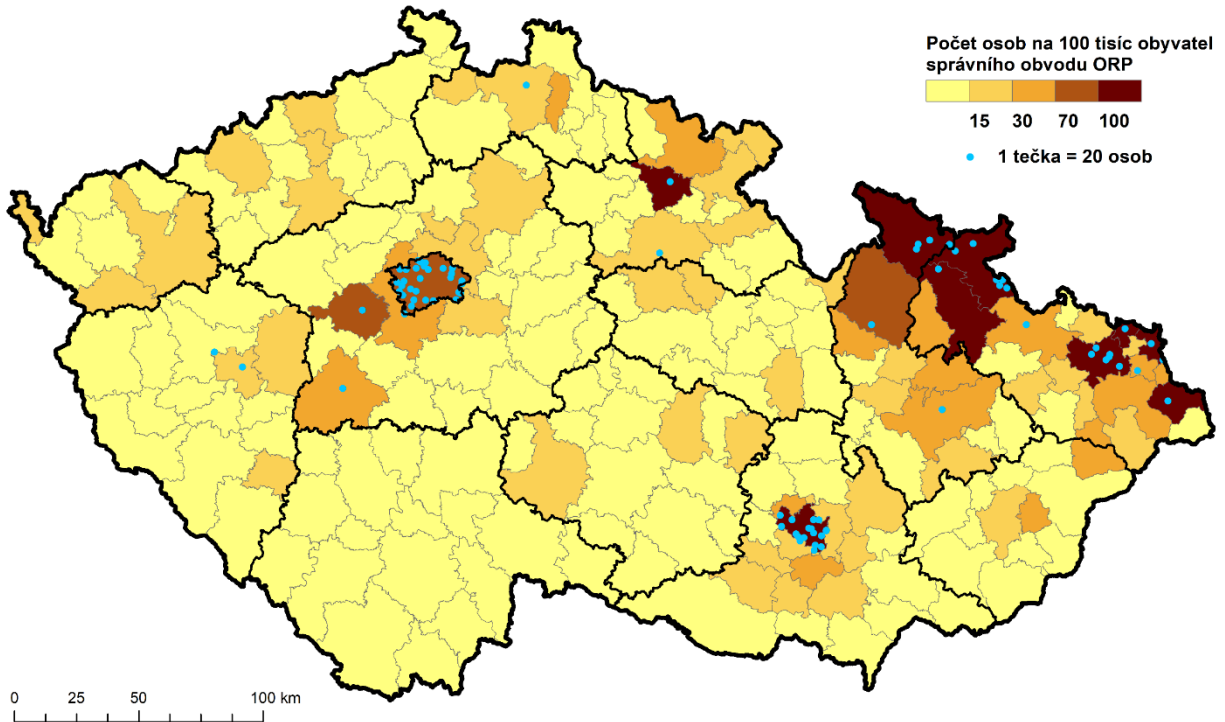
Mapa 11 Srbská národnostní menšina

Obyvatelstvo srbské národnosti podle sčítání lidu 2021

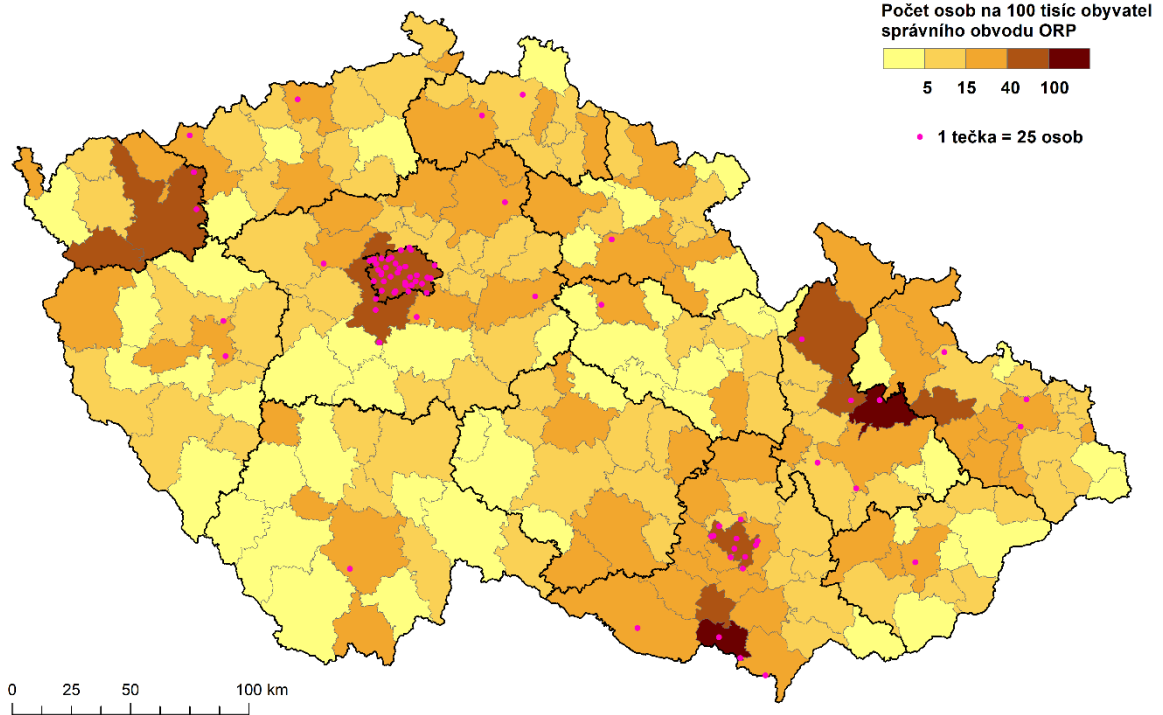
Mapa 12 Řecká národnostní menšina

Obyvatelstvo řecké národnosti podle sčítání lidu 2021

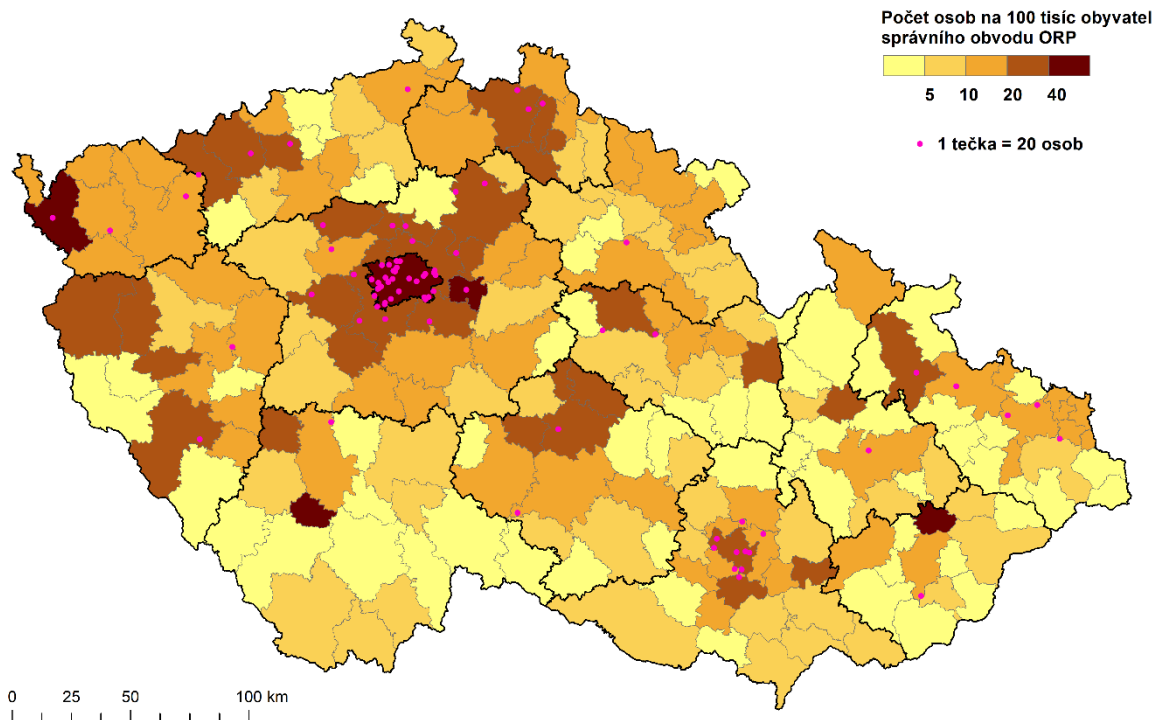
Mapa 13 Chorvatská národnostní menšina (včetně tzv. Moravských Chorvatů)

Obyvatelstvo chorvatské národnosti podle sčítání lidu 2021

Mapa 14 Rusínská národnostní menšina

Obyvatelstvo rusínské národnosti podle sčítání lidu 2021

I. ČÁST - Opatření přijatá ke zvýšení povědomí o výsledcích pátého monitorovacího cyklu a o Rámcové úmluvě

I.1. Na kterých internetových stránkách bylo zveřejněno stanovisko pátého cyklu a související usnesení Výboru ministrů a v jakém jazyce (jazycích), včetně menšinových? Uveďte prosím příslušné odkazy.

Všechny dokumenty z monitorovacích cyklů Rámcové úmluvy jsou uveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR.¹ Tyto dokumenty jsou uveřejněny v českém a anglickém jazyce.

Menšinový zákon, který je klíčovým prvním předpisem, co se týče ochrany a rozvoje národnostních menšiny v České republice, je také uveřejněn na těchto stránkách a to v jazycích všech národnostních menšin, jež mají zastoupení v Radě. K informování široké i odborné veřejnosti o národnostně menšinové politice v České republice, využívá Rada a Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Sekretariát“) rovněž svoji webovou stránku na domovské webové stránce Úřadu vlády ČR vlada.cz.²

Sekretariát každoročně připravuje monitorující Zprávu o situaci národnostních menšin v České republice (dále jen „Zpráva“). Povinnost předkládat tuto Zprávu vyplývá mj. z menšinového zákona. Tyto Zprávy jsou pravidelně projednávány vládou ČR a zveřejňovány taktéž na webu Rady.³ O projednání Zprávy, včetně přijatého usnesení vlády ČR, informuje též Věstník vlády ČR pro orgány krajů a obcí, který vydává Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“). V tištěné formě jsou tyto Zprávy také každoročně distribuovány členům Rady, orgánům veřejné správy, nestátním neziskovým organizacím (především spolky národnostních menšin), zástupcům samospráv, krajů a univerzit, a zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti. Zprávy si také může kdokoliv vyzvednout, vždy v prostorách Sekretariátu.

I.2. Které domácí následné aktivity byly organizovány, včetně aktivit organizovaných společně s Radou Evropy, a jaké byly jejich výsledky?

Dne 21. dubna 2022 se uskutečnila návštěva Poradního výboru Rady Evropy (dále jen „Poradní výbor“) k implementaci Rámcové úmluvy (Follow-up meeting). Tohoto pracovního jednání se účastnili zástupci Poradního výboru, zástupci české státní správy zodpovědní za implementaci zvolených doporučení, zástupci veřejnoprávních médií, zástupci univerzit, municipalit, krajů, odborné veřejnosti a v neposlední řadě také zástupci národnostních menšin.

Mezi zvolenými doporučeními, která se ne jednání diskutovala, bylo:

- Organizovat osvětové kampaně, zaměřené na národnostní menšiny
- Zajistit, aby osnovy, příprava učitelů a výukové materiály v hlavním vzdělávacím proudu poskytovaly konkrétní informace o národnostních menšinách
- Boj proti stereotypům a předsudkům vůči určitým národnostním menšinám, jako součást obsahu a cílů školení pracovníků médií
- Sběr dat o etnické (národnostní) příslušnosti a jazyku z různých zdrojů
- Průběžně vyhodnocovat přiměřenost nabídky v menšinových jazycích ze strany provozovatelů veřejnoprávního vysílání
- Usnadnit ústní a písemné užívání menšinových jazyků ve styku se správními a samosprávními úřady

¹<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/ramcova-umluva-o-ochrane-narodnostnich-mensni-6912/>

² <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

³ <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=125>

- Místopisná označení v menšinových jazycích

Dotčené resorty představily způsob plnění jednotlivých doporučení. Většina doporučení je plněna, bude plněna, nebo je částečně plněna. Podrobnější rozbor jednotlivých doporučení a jejich plnění lze nalézt u konkrétních článků Rámcové úmluvy v části II.

I.3. Jak byly do přípravy šesté zprávy o stavu zapojeny organizace menšin a další nevládní organizace?

Organizace národnostních menšin a další nevládní organizace jsou do procesu přípravy periodické zprávy zapojeny následovně.

Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny v zásadě zprávu vypracovává na základě podkladů od resortů a na základě každoročních Zpráv o situaci národnostních menšin. Právě při přípravě těchto Zpráv hrají důležitou roli zástupci národnostních menšiny, kteří dodávají podklady k jednotlivým kapitolám Zpráv a sami se poté podílejí i na připomínkování těchto Zpráv. Dá se tedy říci, že jsou využívány materiály, na kterých se podíleli zástupci menšin.

Co se týče vlastních periodických zpráv, tak zástupci menšin mají příležitost připomínkovat finální zprávu. Zástupci menšin byli taktéž požádáni o součinnost, při aktualizaci kontaktních údajů na spolky národnostních menšiny, dle požadavku uvedeném v části osnovy IV. Další informace.

I.4. Jaká další opatření byla přijata na podporu povědomí o Rámcové úmluvě mezi osobami patřícími k národnostním menšinám, veřejnými činiteli, místními a regionálními orgány a širokou veřejností?

Osoby patřící k národnostním menšinám, veřejní činitelé, místní a regionálními orgány a široká veřejnost jsou o Rámcové úmluvě informováni nejrůznějšími způsoby. Základním komunikačním kanálem zůstává komunikace Sekretariátu Rady, a to buď formou emailové komunikace se zástupci národnostních menšin v Radě, a také prostřednictvím webových stránek Rady, viz bod I.1. O Rámcové úmluvě se hovoří také během jednání Rady a jejích pracovních orgánů.

Na jednání Rady dne 18. října 2022 byl projednán bod „Zřízení pracovní skupiny pro naplňování doporučení plynoucích z mezinárodních závazků (Rámcová úmluva o ochraně menšin a Evropská charta regionálních či menšinových jazyků)“. Tento požadavek vyplývá z doporučení Poradního výboru k Implementaci Rámcové úmluvy v ČR z pátého cyklu. Na jednání zaznělo, že samotná Rada je vlastně takovýmto orgánem, který se taktéž těmito otázkami zabývá. O konkrétních problémech, které vyplynou, by se nicméně mohlo jednat v rámci pracovní skupiny, která by byla svolána ad hoc, nikoliv formou formalizovaného výboru (který má statut a pevně dané termíny zasedání). Místopředsedové Rady Klára Šimáčková Laurenčíková (zmocněnkyně vlády pro lidská práva) a Martin Herbert Dzingel (německá menšina), souhlasili s tím, že by bylo zbytečné ustanovit další formální výbor, a bude lepší jednat v rámci flexibilnější ad hoc pracovní skupiny k danému tématu.

II. ČÁST - Opatření přijatá ke zlepšení implementace Rámcové úmluvy a implementace doporučení pátého cyklu

II.3. Článek 3

1. Každý příslušník národnostní menšiny má právo svobodně si zvolit, zda chce či nechce být za takového příslušníka považován, a žádná nevýhoda nesmí vzejít z této volby nebo z výkonu práv s ní spojených.
2. Příslušníci národnostních menšin mohou vykonávat práva a požívat svobodu, vyplývající z zásad zakotvených v této rámcové Úmluvě, jednotlivě, jakož i společně s jinými.

Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“) deklaruje respekt k právu každého svobodně si zvolit, zda chce být za příslušníka národnostní menšiny považován či nikoliv. Podle čl. 3 odst. 2 Listiny „Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.“ Podle čl. 24 Listiny „Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.“ Práva příslušníků národnostních menšin jsou zároveň upravena i v menšinovém zákoně a respektují je i další legislativní nelegislativní dokumenty České republiky. V této oblasti tedy nedošlo v monitorovacím období k výrazné změně právního rámce

V České republice neexistuje žádná databáze, která by sledovala údaje občanů o národnosti. Otázka na národnost je uváděna ve sčítání lidu, které probíhá s desetiletou četností. Tato otázka je *dobrovolná a otevřená*, tedy není zde žádný výčet. Národnost se ani nijak nepáruje s dotazovanými a záznamy jsou po sečtení znehodnoceny. Od roku 2011 je na formuláři uvedeno, že respondenti mohou zvolit až dvě národnosti. Každé desetiletí roste počet lidí, kteří nedeclarovali žádnou národnost. Důvody mohou být různé, nejčastěji jde o to, že toto téma přijde respondentům v dnešní době *nerrelevantní*, další skupině zase přijde natolik *citlivé*, že jej nevyplňují.

Doporučení výboru ministrů k okamžitým opatřením

Shromážďovat přesnější údaje o počtu osob patřících k národnostním menšinám tím, že se zvýší jejich povědomí o důležitosti deklarovat etnickou příslušnost při sčítání lidu. Kromě toho by se měl ve spolupráci se zástupci národnostních menšin podporovat další sběr dat, včetně nezávislých výzkumů, a využívat tyto zdroje informací pro tvorbu politik a při poskytování přístupu k menšinovým právům;

Potřeba realizace takovýchto výzkumů byla dosud identifikována zejména v případě romské menšiny, u které dochází k největšímu rozdílu mezi počtem příslušníků menšiny, kteří uvedli takto svoji národnost ve sčítání lidu v roce 2021 (21 691) a kvalifikovanými odhady (okolo 250 000). Výzkumný ústav práce a sociálních věcí realizuje projekt, ve kterém mapuje romskou populaci, tento projekt je však primárně zaměřen na zjišťování socio-ekonomické pozice příslušníků romské populace. V dotazníku se ale tazatelé mj. dotazují na otázky národnosti a etnické skupiny; a zda se k ní hlásili posledním sčítání, a také jak subjektivně hodnotí vlastní znalost romštiny. Výsledky ale mají přinést pouze informace o podílu osob v populaci.

V současnosti hledá Úřad vlády i další cesty, jak ve spolupráci s akademickou obcí a vysokými školami zlepšit způsoby zjišťování počtu příslušníků menšin, a to zejména podporou výzkumu v této oblasti. Pokud budou tyto kroky úspěšné, bude o nich podána informace v další periodické zprávě.

Další doporučení výboru ministrů

Zahrnout volbu dvou národností, v rámci sčítání lidu v roce 2021, do výpočtu hodnot potřebných pro získání přístupu k menšinovým právům.

Volba dvou národností byla do výpočtu hodnot potřebných pro získání přístupu k menšinovým právům zahrnuta. Ministerstvo vnitra vydalo za tímto účelem *Metodiku ke zřizování výborů pro národnostní menšiny v obcích a krajích a k označování místních názvů v jazycích národnostních menšin*.⁴ Podnět na vypracování této metodiky a její distribuci vzešel z činnosti Rady vláda pro národnostní menšiny, Usnesením Rady vlády pro národnostní menšiny č. 11/2021 ze dne 18. června 2021 bylo MV požádáno, aby do 31. srpna 2021 v návaznosti na provedené Sčítání lidu, domů a bytů 2021 zpracovalo metodické stanovisko pro potřeby obcí k posuzování počtu občanů hlásících se k jiné než české národnosti v souvislosti se zřizováním výborů zastupitelstva pro národnostní menšiny podle zákonů o územních samosprávných celcích a označování ulic v jazyce národnostní menšiny podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. MV zaslalo tuto metodiku všem dotčeným obcím v České republice.

Doporučení poradního výboru

Poradní výbor naléhavě žádá úřady, aby shromažďovaly přesnější údaje o počtu osob patřících národnostním menšinám tím, že zvýší jejich povědomí o důležitosti deklarování etnické příslušnosti při sčítání lidu. Kromě toho by měly ve spolupráci se zástupci národnostních menšin podporovat další sběr dat, včetně nezávislých výzkumů, a využívat tyto zdroje informací pro tvorbu politických opatření a při zajišťování přístupu k menšinovým právům.

Český statistický úřad realizoval osvětovou kampaň při sčítání lidu 2021, na které spolupracoval i Úřad vlády a zástupci národnostních menšin. Kampaň byla úspěšná zejména u osob hlásících se k německé a romské menšině, u kterých se podařilo aktivizovat zejména mladší a střední ročníky. Doplnění výsledků sčítání lidu nezávislými výzkumy není v současné době možné, neboť způsob výpočtu příslušníků národnostní menšiny v obci vychází z platné legislativy (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)).

II.4. Článek 4

- 1. Strany se zavazují, že příslušníkům národnostních menšin zaručí právo rovnosti před zákonem a stejné ochrany zákona. V tomto ohledu je jakákoliv diskriminace založená na příslušnosti k národnostní menšině zakázána.*
- 2. Strany se zavazují přijmout, kde je to nezbytné, odpovídající opatření k prosazování plné a účinné rovnosti příslušníků národnostních menšin a příslušníků většiny ve všech oblastech hospodářského, společenského, politického a kulturního života. V tomto ohledu berou náležitě v úvahu specifické podmínky příslušníků národnostních menšin.*
- 3. Opatření přijatá v souladu s odstavcem 2 nejsou považována za akt diskriminace.*

V souladu s ustanovením § 2 odst. 14 trestního řádu orgány činné v trestním řízení vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce. Avšak každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení *svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá*. K tomu postačí pouze prohlášení, že osoba neovládá český jazyk. Toto

⁴ <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/informace-ke-zrizovani-vyboru-pro-narodnostni-mensiny-a-oznacovani-ulic-v-jazyce-narodnostni-mensiny-v-souvislosti-se-scitanim-lidu-domu-a-bytu-2021.aspx>

právo garantuje trestní řád všem osobám, které jsou účastny na trestním řízení (jako například svědek či poškozený), nikoli pouze obviněnému.

Je třeba uvést, že volba, jaký jazyk bude obviněný v trestním řízení používat, je na obviněném. V zásadě postačí, když prohlásí, že český jazyk neovládá, není povinen svoji neznalost jakkoli prokazovat a příslušný orgán činný v trestním řízení není povolán úroveň znalosti českého jazyka přezkoumávat. Prohlášení je možné učinit ve kterémkoliv stádiu trestního řízení, dokonce i poté, co již obviněný prohlásil, že ovládá český jazyk.

S ohledem požadavky Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a Rámcové úmluvy se v návrhu nového trestního řádu zvažuje *rozšíření práva příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, používat v trestním řízení jazyk své národnostní menšiny*. Podle navrhované právní úpravy bude mít (nejen) obviněný právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny, prohlásí-li, že *tento jazyk chce používat*. Nově tak bude moci jazyk své národnostní menšiny v trestním řízení užívat obviněný, který je příslušníkem této menšiny i tehdy, ovládá-li český jazyk. Navrhovaná právní úprava tedy bude více vyhovovat smyslu a účelu příslušných ustanovení Charty, Rámcové úmluvy a menšinového zákona.

Předkládání dokumentů v menšinových jazycích bez ohledu na prohlášení ve smyslu § 2 odst. 14 trestního řádu je umožněno ve vztahu k listinným důkazům, když podle § 89 odst. 2 trestního řádu může za důkaz sloužit „vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout“. Český právní řád nestanovuje jako podmínku přípustnosti přijetí dokumentů souvisejících s trestním řízením přiložení překladu daného dokumentu do jazyka českého. Každý důkaz, bez ohledu na jeho formu, případně jazyk, musí vzít v souladu se zásadou materiální pravdy orgán činný v trestním řízení při svém rozhodování v potaz a v rámci svého rozhodování se s tímto důkazem, obdobně jako s jakýmkoliv jiným důkazem, musí vypořádat. Uvedené závěry potvrzuje recentní judikatura Ústavního soudu, konkrétně nález ze dne 15. února 2016, sp. zn. I. ÚS 368/15, v němž Ústavní soud konstatoval, že *„orgány činné v trestním řízení jsou povinny vždy pečlivě posuzovat, zdali důkazní prostředek, z něhož plyne usvědčující důkaz, byl opatřen způsobem, jenž nezpochybnuje spolehlivost v něm obsažené informace, a v případě pochybností o spolehlivosti takto opatřeného důkazu byl následně objektivním způsobem prověřen. Taktéž je pro posouzení spolehlivosti důkazů nevyhnutelné, aby byl důkazní prostředek opatřen a přechováván způsobem, o němž nejsou pochybnosti, že mohl být jakkoliv, úmyslně, z nedbalosti nebo pouhou náhodou, upraven, pozměněn nebo zaměněn za prostředek jiný (zachování integrity důkazu). Konečně musí orgány činné v trestním řízení posoudit, zdali je použitý důkazní prostředek adekvátní povaze získávané informace, anebo je s ohledem na charakter dokazované skutečnosti zapotřebí provést kvalifikované (např. znalecké) zkoumání, či informaci zachytit výslechem anebo jiným zvláštním způsobem dokazování, a to při plném respektování požadavků kladených na provádění důkazů trestním řádem. Pouze takový postup lze hodnotit jako souladný s principem kontradiktornosti trestního řízení, jež podmiňuje plnohodnotnou realizaci práva na obhajobu (viz čl. 6 odst. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Pokud při provádění a hodnocení důkazů vyvstanou vážné pochybnosti o spolehlivosti použitých důkazních prostředků, o něž se opírá důkaz viny obžalovaného ze stíhaného skutku, je povinností soudu se s nimi spolehlivě a přesvědčivě vypořádat v odůvodnění odsuzujícího rozsudku.“*

Ustanovení § 28 odst. 1 trestního řádu stanoví, že *„je-li třeba přetlumočit obsah písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu nebo využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14, přibere se tlumočnick; totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočnicka osobě, s níž se nelze dorozumět jinak než některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob. Tlumočnick může být zároveň zapisovatelem. Neuvede-li obviněný jazyk, který ovládá, nebo uvede-li jazyk či dialekt, který není jazykem jeho národnosti nebo úředním jazykem státu, jehož je občanem, a pro takový jazyk nebo*

dialekt není zapsána žádná osoba v seznamu tlumočnicků, ustanoví orgán činný v trestním řízení tlumočnicka pro jazyk jeho národnosti nebo úřední jazyk státu, jehož je občanem. Jde-li o osobu bez státního občanství, rozumí se jím stát, kde má trvalý pobyt, nebo stát jeho původu. Využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14, přibráný tlumočnick přetlumočí na jeho žádost i jeho poradu s obhájcem, která je v přímé souvislosti s procesními úkony, a poradu v průběhu procesních úkonů.“

Právo na to jednat před soudem v mateřském jazyce, který patří v ČR mezi regionální či menšinové jazyky ve smyslu Evropské charty a Rámcové Úmluvy, plyne již z čl. 25 odst. 2 písm. b) Listiny, podle něhož mají občané příslušící k národnostní a etnické menšině právo užívat svého jazyka v úředním styku, a dále z čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny (rovnost účastníků, právo na tlumočnicka). Dále je pro účely občanského soudního řízení klíčový § 18 odst. 2 OSŘ, podle něhož účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočnicka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Uvedené ustanovení je vykládáno tak, že právo na tlumočnicka přísluší každému, kdo o něj požádá, bez ohledu na to, zda tato osoba ovládá také český jazyk či nikoliv. Soud zároveň může tlumočnicka obstarat z vlastní iniciativy, vyjde-li to v řízení najevo. Účastník rovněž může soudu činit podání ve své mateřštině. O právu užít mateřského jazyka musí být účastník s ohledem na § 118 odst. 4 občanského soudního řádu soudem poučen, a to jakmile soud během řízení (např. z obsahu spisu či přímého kontaktu s účastníkem na jednání) zjistí, že mateřštinou účastníka je jiný jazyk než čeština.

Obecně k právní úpravě tlumočnické činnosti v ČR

V gesci Ministerstva spravedlnosti byla přijata nová právní úprava, která nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2021:

1. zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, ve znění zákona č. 166/2020 Sb.,
2. vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti,
3. vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele.

Dnem 1. ledna 2021 nabyla účinnosti též vyhláška č. 608/2020 Sb., o stanovení úrovně znalosti jazyka a jazykových zkouškách pro výkon tlumočnické činnosti (vydána Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, dále jen „MŠMT“).

Nová právní úprava (stejně jako předchozí právní úprava⁵) upravuje podmínky pro výkon tlumočnické a překladatelské činnosti⁶, tedy kdo se může stát soudním tlumočnickem nebo soudním překladatelem – jaké podmínky musí splňovat, vznik pozastavení a zánik oprávnění vykonávat tlumočnickou nebo překladatelskou činnost, seznam soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, práva a povinnosti soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, ustanovení tzv. soudního tlumočnicka nebo soudního překladatele ad hoc, tlumočnický a překladatelský úkon (jeho náležitosti, evidenci tlumočnických a překladatelských úkonů), odměňování soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, dohled a přestupky.

Ministerstvo vnitra

Z hlediska působnosti MV ve vztahu k plnění závazků Rámcové úmluvy jsou dále zásadní opatření v oblasti prevence kriminality, a to zejména vládou schválená *Strategie prevence kriminality v České*

⁵ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 37/1967 Sb., kterou se provádí zákon o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Nová právní úprava terminologicky rozlišuje mezi tlumočnickou a překladatelskou činností, soudním tlumočnickem a soudním překladatelem atd.

republice na léta 2022-2027 (dále jen „Strategie“). Strategie je včetně příloh k dispozici na internetových stránkách MV.⁷

Strategie v implementačním plánu stanovuje strategické cíle i pro oblast národnostních menšin, spočívající v komplexním a koordinovaném přístupu k řešení situací v rizikových lokalitách na partnerské spolupráci odpovědných subjektů, s indikátory pro strategický cíl a s výsledky plnění pro jednotlivé roky.

MV vypisuje výzvy na dotační tituly v rámci programu prevence na místní úrovni. Tyto dotační tituly nejsou primárně vypisovány pouze pro menšiny, ale menšiny mohou být cílovou skupinou. Žadatelé o dotaci jsou kraje, města a dobrovolné svazky obcí. Tyto subjekty vytváření na základě zásad k dotačnímu programu projekty, které rovněž reagují na potřebu ochrany národnostních menšin, a to zejména romské menšiny, v současné době však i ukrajinské. V rámci těchto projektů vznikají nová pracovní místa na trhu práce (asistent prevence kriminality, domovník-preventista), volnočasové aktivity pro cílové skupiny (víkendové pobytové akce, dětské tábory, sportovní hřiště apod.) nebo různé druhy vzdělávacích aktivit (např. vydávání informačních brožur pro menšiny v regionech, konference, pracovní setkání), které bezprostředně reagují na možné nové hrozby.

MV dále ve sledovaném období pokračovalo v plnění úkolů vytyčených v Koncepti boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2026 a Akčním plánu boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2022. Tyto vládní strategické dokumenty si zejména kladou za cíl zlepšit ochranu potenciálních obětí nenávistných projevů. Důraz je kladen na postih nenávistné trestné činnosti na internetu.

Zcela zásadním počinem bude vznik nového celorepublikového policejního útvaru, který se bude věnovat extremismu, terorismu a kybernetické kriminalitě. Pracovat by v něm mělo 150 zkušených detektivů. Útvar má podporu ministra vnitra i nejvyššího státního zástupce. Fungovat by měl začít od roku 2023. Měl by být schopen reagovat na aktuální výzvy, řešit nově vyvstalé problémy a být i metodickou autoritou pro další policisty v rámci PČR.

II.5. Článek 5

1. Strany se zavazují podporovat podmínky nezbytné pro příslušníky národnostních menšin k tomu, aby mohli zachovávat a rozvíjet svou kulturu a uchovávat si základní prvky své identity, zejména své náboženství, jazyk, tradice a kulturní dědictví.

2. Aniž by to bylo na újmu opatřením přijatým v rámci sledování jejich obecné integrační politiky, strany upustí od politiky nebo praxe směřující k asimilaci příslušníků národnostních menšin proti jejich vůli a chrání tyto příslušníky před jakýmkoliv kroky směřujícími k takové asimilaci.

Ministerstvo kultury (dále jen „MK“) má za úkol realizovat každoročně dotační programy na podporu Kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice a v programu Integrace příslušníků romské menšiny vychází ze *Státní kulturní politiky České republiky 2009 – 2014, Státní kulturní politiky na léta 2015 – 2020 (s výhledem do roku 2025)* schválené usnesením vlády ČR č. 266 ze dne 15. dubna 2015 a *Státní kulturní politiky 2021 – 2025+*, kterou vláda vzala na vědomí usnesením č. 843/2021 dne 27. září 2021.

V této oblasti nedošlo v monitorovacím období k výrazné změně právního rámce, byly přijímány jen dílčí změny zákonů, zákon č. 242/2022 Sb., o službách platform pro sdílení videonahrávek a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o službách platform pro sdílení videonahrávek), účinný od 15. září 2022. Uvedený zákon mj. ukládá poskytovatelům služeb platform pro sdílení videonahrávek

⁷ Viz <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az-2027.aspx>.

povinnost přijmout opatření s cílem chránit širokou veřejnost před pořady, videonahrávkami vytvořenými uživateli platformy a obchodními sděleními obsahujícími podněcování k násilí či nenávisti namířené proti skupině osob nebo členovi skupiny z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, *etnického* nebo sociálního *původu*, genetických rysů, státního občanství, jazyka, náboženského vyznání nebo přesvědčení, politických nebo jiných názorů, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, rodu, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, a dále také před pořady, videonahrávkami vytvořenými uživateli platformy a obchodními sděleními s obsahem, jehož šíření je trestným činem, zejména veřejným podněcováním ke spáchání teroristického trestného činu, trestným činem týkajícím se dětské pornografie a trestným činem souvisejícím s rasismem a xenofobií. Zákon č. 242/2022 Sb. také novelizoval několik souvisejících zákonů, např. zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (neprodoužení licence provozovateli, který opakovaně závažně porušoval zákaz zařazovat do vysílání pořady, které podněcují k násilí nebo nenávisti vůči skupině osob nebo členovi skupiny z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, náboženského vyznání nebo přesvědčení, politických nebo jiných názorů, *etnického* nebo sociálního *původu*, genetických rysů, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, rodu, zdravotního postižení, věku, sexuální orientace nebo jiného postavení), či zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání (audiovizuální mediální služba na vyžádání nesmí podněcovat k násilí nebo nenávisti vůči skupině osob nebo členovi skupiny z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, náboženského vyznání nebo přesvědčení, politických nebo jiných názorů, *etnického* nebo sociálního *původu*, genetických rysů, státního občanství, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, rodu, zdravotního postižení, věku, sexuální orientace nebo jiného postavení).

Rovný přístup k poznávání a využívání movitého kulturního dědictví v oblasti muzeí a galerií v ČR zajišťuje zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tím, že v § 2 odst. 4 kromě jiného stanovuje, že *Muzeem je instituce, která umožňuje způsobem zaručujícím rovný přístup bez rozdílu jejich využívání a zpřístupňování poskytováním veřejných služeb, přičemž účelem těchto činností není zpravidla dosažení zisku.* Dále tento zákon v § 10a definuje standardy veřejných služeb takto: *Standardem časové dostupnosti je zajišťování standardizovaných veřejných služeb poskytovateli v tomto stanovém rozsahu a struktuře:...*
b) každoroční pořádání muzejních programů, čerpajících ze sbírkových předmětů ze sbírky, kterou poskytovatel spravuje, nebo ze sbírkových předmětů zapůjčených, nebo z poznatků o přírodě nebo historii, získaných zkoumáním sbírkových předmětů nebo předmětů obdobných, nebo výzkumem prostředí, z něž jsou tyto předměty získávány, pro širokou veřejnost včetně specifických skupin návštěvníků, například dětí a mládeže, osob se zdravotním postižením, seniorů, národnostních menšin.

Dále MK prostřednictvím samostatného oddělení muzeí zajišťuje plnění usnesení vlády č. 797 ze dne 28. července 1999, které ukládá ministru kultury zajistit podporu studia a vzdělávacích aktivit v oblasti holocaustu. Ve všech materiálech, studiích a dalších aktivitách k této problematice je spolu s holocaustem Židů uváděn holocaust Romů. Problematikou se programově zabývají Památník Terezín, Památník Lidice a Muzeum romské kultury.

Pro část organizací v gesci samostatného oddělení muzeí je otázka národnostních menšin jednou z jejich stěžejních činností, což je příklad Památníku Terezín a Muzea romské kultury. Jiné organizace jsou pak zainteresovány v této problematice v intencích shora specifikovaného zákona.

Udělené dotace v letech 2019–2022

MK vyhlašuje každoročně výběrové dotační řízení v programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice a v programu Podpora integrace příslušníků romské menšiny.

Oba dotační programy vyhlašuje MK podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění, a v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. února 2007 č. 122 o nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb.

Do programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice mohou být předloženy projekty, zaměřené na umělecké, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, studium a rozbory národnostní kultury a lidových tradic, na multietnické akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie), ediční činnost (neperiodické publikace) a dokumentaci národnostní kultury.

Tabulka 2 Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků v Kč v rámci dotačního programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice

Národnostní menšina	2019	2020	2021	2022
běloruská	0	0	0	0
bulharská	545 000	335 000	368 000	467 250
chorvatská	358 000	325 000	308 000	315 000
maďarská	845 000	880 000	859 000	898 000
německá	450 000	448 000	342 000	242 000
polská	2 756 000	2 184 000	2 313 000	1 935 000
romská	1 250 000	1 255 000	1 265 000	1 250 000
rusínská	0	0	0	0
ruská	275 000	288 000	288 000	245 000
řecká	1 105 000	955 000	713 000	600 000
slovenská	1 506 000	2 600 000	2 515 000	2 608 000
srbská	70 000	75 000	80 000	0
ukrajinská	360 000	377 000	362 000	345 000
vietnamská	245 000	189 000	192 000	100 000
ostatní spolky + multietnické akce	232 000	184 000	256 000	196 200
jiné subjekty (mimo spolky)	245 900	55 000	148 000	0
CELKEM	10 242 900	10 150 000	10 009 000	9 201 950

Zvýšená pozornost je věnována romské menšině v dotačním programu na podporu Integrace příslušníků romské menšiny. Projekty podporované v rámci tohoto programu mohou být zaměřené na umělecké, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, odborné studie rozšiřující poznání a podporující bádání o romské kultuře, tradicích a historii, ediční činnost (neperiodické publikace), kulturní akce směřující k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie.

Tabulka 3 Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků v rámci dotačního programu na podporu Integrace příslušníků romské menšiny

rok	2019	2020	2021	2022
Částka (v Kč)	2 282 700	1 748 500	2 400 880	1 903 000
Celkem (v Kč)				8 335 080

Ve výběrovém dotačním řízení Podpora regionálních kulturních tradic byly podpořeny tyto subjekty národnostních menšin:

Tabulka 4 Přehled o výši poskytnutých finančních prostředků v rámci dotačního programu Podpora regionálních kulturních tradic

Rok	Příjemce	Projekt	Dotace
2019	Slovensko–český klub, z. s., Praha	Ladislav Mňačko 100 – česko–slovenský plavec proti proudu	58 000 Kč
2020	Slovensko–český klub, z. s., Praha	Božena Němcová a Slováci – 200 let od narození	98 000 Kč
2021	Slovensko–český klub, z.s.	100 let od narození české slavistky a slovakistky Zdeňky Sojkové	50 000 Kč
2022	Slovensko–český klub, z.s.	Konference 150 let od narození Ivana Hálka	30 000 Kč
		Celkem	236 000 Kč

Národní ústav lidové kultury ve Strážnici, příspěvková organizace MK v působnosti odboru regionální a národnostní kultury, se též podílel na plnění uvedeného článku.

V rámci Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice v roce 2019, proběhl program „Domovina“, který se zaměřuje na prezentaci folkloru národnostních menšin České republiky. V rámci programu je kladen důraz na prezentaci písňového repertoáru a mluveného slova. Kromě tohoto pořadu jsou pravidelnými hosty festivalu též zahraniční soubory, které v rámci pořadu *Z krajín za obzorem* prezentují nemateriální kulturní dědictví, a to včetně písní a ústního projevu svých zemí.

Program DOMOVINA 2019 – účinkující

- Akropolis, Praha (řecká národnostní menšina)
- Bengale Manusha (čhave), Tanvald (romská národnostní menšina)
- Folklorní soubor Skejušan, Chomutov (rusínská národnostní menšina)
- Folklorní soubor Sudaruška Folklorního sdružení přátel ruské a ukrajinské kultury, Brno
- Folklorní soubor Šmykňa, Ostrava (slovenský folklór)
- Haeri, Praha (gruzínská národnostní menšina)
- Hřebečský taneční soubor, Moravská Třebová (německá národnostní menšina)
- Národopisný spolek Pálava, CM Píšťalenka a senioři, Mikulov (folklór Moravských Chorvatů)
- Soubor bulharských lidových tanců Pirin, Brno
- Soubor Yocheved při ZUŠ, Třebíč (židovský folklór)
- Taneční soubor Suszanie při Místním sdružení Polského kulturně osvětového svazu, Horní Suchá (polská NM)
- Tiszavirág / Svaz Maďarů, Brno

Oddělení literatury a knihoven v letech 2019 – 2022 v souladu s nařízením vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven, v platném znění, Konceptí rozvoje knihoven v ČR na léta 2017 – 2020 a Konceptí rozvoje knihoven v ČR na léta 2021 – 2027 vyhláškou dotační řízení Knihovna 21. století, určené knihovnám evidovaným dle knihovního zákona. Jedním z jeho tematických okruhů je „Podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců“. Dotace byly poskytovány na nákup literatury v jazycích národnostních menšin a na akce, seznamující s jinými kulturami.

Tabulka 5 Přehled počtu dotací poskytnutých provozovatelům knihoven v průběhu let 2019 – 2022

ROK	Celkový počet příjemců dotace	Celková výše dotace v Kč
2019	4	95 000
2020	3	50 000
2021	4	88 000
2022	5	104 000

Samostatné oddělení muzeí v rámci dotačních programů ve sledovaném období podpořilo projekty, které sice primárně nevycházejí z aktivit příslušníků národnostních menšin, avšak s příslušníky národnostních menšin na území dnešní ČR souvisejí.

Tabulka 6 Přehled počtu dotací poskytnutých Samostatným oddělením muzeí v rámci dotačních programů

Rok	Název programu	dotačního	Název dotace	příjemce	Název projektu	Výše poskytnuté dotace (v Kč)
2019	Podpora vzdělávacích v muzejnictví	výchovně	Muzeum Boskovicka	regionu	Příběhy a pověsti židovské čtvrti Boskovice	68 000
2019	Podpora a výstavních projektů	expozičních	Jihomoravské ve Znojmě	umění	Znaim/Znojmo 1809	79 000
2019	Podpora a výstavních projektů	expozičních	Muzeum Moravy ve Zlíně	jihovýchodní	Czech Made Western	99 000
2019	Podpora a výstavních projektů	expozičních	Oblastní muzeum v Mostě	muzeum v	Ulrika von Levetzow. Anděl v třpytu par	1 400 000
2019	Podpora poskytování standardizovaných veřejných služeb muzeí a galerií	projektů	Oblastní muzeum v Děčíně	muzeum v	Katalog „Návraty paměti (umění německých výtvarníků 1919–1945)	67 620
2020	Podpora a výstavních projektů	expozičních	Ústecký kraj		Příběh starého Mostu	110 000
2020	Podpora a výstavních projektů	expozičních	Severočeské muzeum v Liberci	muzeum v	Zahajovací výstavy Severočeského muzea	580 000
2020	Podpora a výstavních projektů	expozičních	Muzeum hlavního města Prahy	hlavního	Adolf Loos, světoobčan	543 000
2020	Podpora vzdělávacích v muzejnictví	výchovně	Oblastní muzeum v Liberci	galerie	Otevři se! Vzdělávací doprovodný program ke stálé expozici Oblastní galerie Liberec	90 069
2021	Podpora vzdělávacích v muzejnictví	výchovně	Městské muzeum Františkovy Lázně	muzeum	Egerlandská veselka - lidová tradice a symbolika chebského venkova	71 190
2021	Podpora vzdělávacích v muzejnictví	výchovně	Muzeum Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou	a galerie	Synagoga promlouvá	13 125
2021	Podpora vzdělávacích v muzejnictví	výchovně	Muzeum Cheb		Tradiční architektura a zvyky na chebské vesnici	79 440
2021	Podpora vzdělávacích v muzejnictví	výchovně	Muzeum Kroměřížska		Kroměříž v soukolí dějin 1848-1948, 1. část	20 000

2021	Podpora expozičních a výstavních projektů	Městská galerie Litomyšl	Příběhy z obrazů Josefa Voleského	144 000
2021	Podpora expozičních a výstavních projektů	Památník ŠOA Praha	Made in Šumperk - Průmyslová tvář města Šumperka včera a dnes	42 000
2021	Podpora expozičních a výstavních projektů	Vlastivědné muzeum v Šumperku	Pavel Dias, vzpomínky pro budoucnost	200 000

Doporučení poradního výboru

Úřady nadále podporují aktivity a instituce zabývající se kulturou národnostních menšin. Některé národnostní menšiny spoléhají na další finanční podporu ze strany "spřízněného státu". Režim podpory menšinových kultur by měl být revidován tak, aby menšinová sdružení mohla žádat o víceleté projekty a v případě potřeby měla přístup k dlouhodobému základnímu financování.

V této oblasti nedošlo v monitorovacím období ke změně právního rámce. Dotace ze státního rozpočtu mají nadále charakter jednoletých dotací.

II.6. Článek 6

- 1. Strany podporují duch tolerance a dialog mezi kulturami a přijímají účinná opatření za účelem podpory vzájemného respektu a porozumění a spolupráce mezi všemi osobami žijícími na jejich území bez ohledu na jejich etnickou, kulturní, jazykovou nebo náboženskou identitu, a to zvláště v oblasti vzdělání, kultury a sdělovacích prostředků.*
- 2. Strany se zavazují přijmout vhodná opatření na ochranu osob, které mohou být vystaveny hrozbám nebo aktům diskriminace, nepřátelství nebo násilí v důsledku jejich etnické, kulturní, jazykové nebo náboženské identity.*

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), obsahuje několik trestných činů v oblasti podněcování k násilí a diskriminaci, jmenovat lze zejména trestné činy násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 trestního zákoníku), hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355 trestního zákoníku) a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356 trestního zákoníku). Zákonem č. 220/2021 Sb. byl s účinností od 1. ledna 2022 zakotven do trestního zákoníku nový trestný čin šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka (§ 403a trestního zákoníku⁸). Toto

⁸§ 403a – Šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka

(1) Kdo ve větším rozsahu vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného vytvoří dílo, které vyobrazuje, zachycuje nebo jinak znázorňuje symboly, zejména loga, vlajky, odznaky, uniformy a jejich části, hesla, výroky, prohlášení, slogany a formy pozdravů, představitele nebo projevy představitelů hnutí uvedeného v § 403 odst. 1, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1,

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

ustanovení rozšiřuje trestněprávní postih i na jednání spočívající v různých formách nakládání (prodej, výroba, opatření aj.) s dílem, které vyobrazuje, zachycuje nebo jinak znázorňuje symboly, hesla, představitele atd. hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásajících rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob.

Nenávistný motiv je také v některých případech okolností, která odůvodňuje použití vyšší trestní sazby (například u trestných činů vraždy, ublížení na zdraví či omezování osobní svobody). Pokud nenávistný motiv není znakem přímo skutkové podstaty (ať už základní nebo kvalifikované), jde o obecnou přitěžující okolnost, která umožňuje uložení vyššího trestu pachateli jakéhokoliv trestného činu.

K problematice práva na svobodu projevu a jeho omezení se opakovaně ve svých rozhodnutích vyjadřovaly Nejvyšší soud i Ústavní soud (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. prosince 2017 sp. zn. 4 Tdo 1324/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. července 2019 sp. zn. 6 Tdo 674/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2020 sp. zn. 8 Tdo 81/2020, usnesení Ústavního soudu ze dne 7. prosince 2021 sp. zn. III. ÚS 2696/21, a další). Také judikatura Evropského soudu pro lidská práva zdůrazňuje, že svoboda projevu není neomezená – ochrany svobody projevu podle čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod obecně nepožívají projevy vyvolávající nebo ospravedlňující násilí, nenávist nebo intoleranci. Byť nikoliv vůči národnostním menšinám, ale lze odkázat i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2022 sp. zn. 8Tdo 233/2022.

Na všech stupních státního zastupitelství existují státní zástupci specializovaní na trestné činy spáchané z rasové, národnostní nebo jiné nenávisti. Na základě interních normativních instrukcí je státním zástupcům uloženo při dozoru ve věcech trestných činů spáchaných z nenávistné pohnutky, aby se zvýšenou pozorností dbali na provedení všech úkonů potřebných ke zjištění pohnutky pachatele. Nižší státní zastupitelství mají povinnost informovat Nejvyšší státní zastupitelství o nových trestných činech spáchaných z nenávistné pohnutky, které tak může kontrolovat a následně metodicky vést jejich stíhání.

Pokud jde o oběti nenávistných trestných činů, jsou tyto podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, zvláště zranitelnými oběťmi, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy, a jako takové se mohou bezplatně obrátit s žádostí o pomoc psychologického a sociálního poradenství, právní pomoc, právní informace nebo restorativní programy na subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů.

Z judikatury lze zmínit hojně medializovaný případ nenávistných komentářů na sociální síti Facebook pod fotkou prvňáčků, kteří byli převážně Romové. V této věci rozhodl Nejvyšší soud v červnu 2021 (sp. zn. 3 Tdo 564/2021), když potvrdil trest pro autora jednoho z komentářů s odůvodněním, že „takovéto výroky jsou v demokratickém právním státě založeném na úctě k ústavně zaručeným právům občana a člověka neakceptovatelné a je nutné na ně reagovat trestním postihem“.

V roce 2019 bylo mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím, Justiční akademií a Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) při Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), uzavřeno memorandum o porozumění o implementaci Programu školení pro státní zástupce ve věci trestných činů páchaných z nenávisti (Program PAHCT). V říjnu 2021 byl pro soudce a státní zástupce uspořádán odborný seminář na téma „Hate crime“ a v roce 2022 jsou naplánována další tři školení.

Ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 vyplývá, že v uplynulém roce došlo – stejně jako v roce 2020 – k mírnému poklesu počtu stíhaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (celkem 111 stíhaných osob za rok 2021). V obou letech

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

převažovaly projevy sympatií k nacistickým či neonacistickým hnutím a řada nenávistných trestných činů byla páchána ve virtuálním prostoru. V roce 2021 se situace nezměnila ani ohledně fyzického napadání nebo vyhrožování mezi romským a „majoritním“ etnikem, a to s přibližně stejnou četností ze strany menšiny a opačně. Nicméně ani v roce 2021 podle informací státního zastupitelství nedošlo k rasově motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

Z předpisů v oblasti, které spadají do působnosti MK, se problematiky národnostních menšin týká především zákon č. 231/2001 Sb., o provozování televizního a rozhlasového vysílání (verze 38, platná od 15. září 2022). V §17 odst. 1 písm. g předmětného zákona je stanoveno, že při udělování licencí k vysílání se kromě jiného hodnotí i přínos žadatele k zajištění rozvoje kultury národnostních, etnických a jiných menšin v České republice. Dále je tímto zákonem stanoveno v §32 odst. 1 písm. c, že provozovatel vysílání je povinen nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických, náboženských nebo rasových menšin. Musí zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodů pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženského, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Provozovatel rovněž nesmí zařazovat do vysílání taková obchodní sdělení, které obsahují diskriminaci na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace nebo jiného postavení. Dohled nad plněním těchto povinností vykonává Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, která za nedodržení stanovených povinností uděluje i sankce.

Zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání stanoví základní povinnosti pro poskytování audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání (verze 9, platná od 15. září 2022). Poskytovatelé těchto služeb jsou dle §6 odst. 2 tohoto zákona povinni zajistit, aby audiovizuální mediální služby na vyžádání nepodněcovaly k nenávisti mimo jiné z důvodu příslušnosti k národnostní či etnické menšině a nedocházelo k diskriminaci v obchodních sděleních z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině nebo etnické skupině, majetku, rodu, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace nebo jiného postavení.

Specifické povinnosti jsou stanoveny provozovatelům vysílání veřejné služby, České televizi na základě zákona č. 483/1991 Sb. (verze 14, platná od 2. září 2017) a Českému rozhlasu na základě zákona č. 484/1991 Sb. (verze 10, platná od 1. listopadu 2021). Tyto veřejnoprávní instituce nejen že nesmí porušovat výše zmíněná obecná ustanovení, naopak jsou povinny vytvářet a šířit programy a poskytovat vyváženou nabídku pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, na kulturu, etnický národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů, uměleckých, náboženských, politických a filozofických směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti. Tito veřejnoprávní provozovatelé jsou dále povinni rozvíjet identitu obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních a etnických menšin.

Konkrétní aktivity jednotlivých organizací

Článek 6 Rámcové úmluvy, je relevantní i pro Samostatné oddělení muzeí MK ČR (dále jen „SOM“) a příspěvkové organizace v jeho gesci.

Národní muzeum (dále jen „NM“)

Národní muzeum uzavřelo v roce 2020 *Smlouvu o spolupráci s Muzeem romské kultury v Brně*, zaměřenou na realizaci výstavy na téma výtvarné umění ze sbírky Muzea romské kultury (dále jen

„MRK“). V srpnu roku 2022 byla spuštěna mobilní aplikace *Národní muzeum do kapsy* v ukrajinštině, čímž přiblížila NM nové skupině návštěvníků.

Česko-slovenská / Slovensko-česká výstava

Výstava vyprávěla poutavý příběh, jak se zpočátku nereálný projekt Československa stal skutečností, přibližovala soužití Čechů a Slováků ve společném státě a ukazovala to, co nás spojovalo a rozdělovalo. *Česko-slovenská / Slovensko-česká výstava* mapovala všechny klíčové okamžiky bouřlivého 20. století, ale též konkrétní osudy obyčejných lidí. 1 200 předmětů doplněných audiovizuálními dokumenty a interaktivními prvky návštěvníkům připomnělo, jak se v Československu žilo, jaké hodnoty vyznávalo a čím dodnes inspiruje svět. Součástí projektu byl doprovodný program včetně speciálních akcí pro školy. Výstava byla otevřena v dubnu 2018 na Bratislavském hradě, v NM byla k vidění od 28. října 2018 do 30. června 2019.

Výstava Genocida Romů za II. světové války (3. srpna 2022 – 30. října 2022)

Muzeum romské kultury společně se svým specializovaným pracovištěm Centrem Romů a Sintů v Praze ve spolupráci s NM připravilo v Národním památníku na Vítkově u příležitosti mezinárodního Dne romského holokaustu putovní výstavu s názvem *Genocida Romů za II. světové války*. Výstava se zaměřuje na téma nacistického pronásledování a vyvražďování Romů především na území dnešní České republiky. Jde tak o připomínku tragického období dějin, kdy bylo zavražděno téměř 90 % naší předválečné romské populace. Výstava nabízí návštěvníkům možnost zjistit něco více o této možná trochu upozaděné kapitole dějin.

Výstava Otevřená cesta / Phundrado drom (3. června 2022 – 31. května 2024)

Výstava je kurátorským „nasvícením“ fondu výtvarného umění MRK a podtrhuje význam samotného muzea jakožto jedinečné instituce, jediné svého druhu v širším evropském kontextu. Projekt *Phundrado drom* kombinuje galerijní formát „great masters“ (velkých mistrů) s muzejním konceptem tzv. otevřeného depozitáře. Sekce „velcí mistři“ představuje z fondu několik nejpozoruhodnějších umělců s osobitým stylem a lidským příběhem. Na výstavě budou k vidění díla např. Jána Berkyho, Rudolfa Dzurka, Daniela Kováče, Júlia Lakatoše nebo Markéty Šestákové. Sekce „otevřeného depozitáře“ představuje činnost muzea, komplexnost jeho sbírky, podtrhuje silný muzejní etnoemancipační étos a otevřené poslání. V rámci výstavy budou v letech 2022-2024 probíhat různé doprovodné programy – koncerty, komentované prohlídky, přednášky a aktivity pro školy.

Konference věnované národnostním menšinám

Od roku 2018 je NM partnerem Domu národnostních menšin při každoročním setkávání národnostních menšin, jehož součástí je i konference. Partnery projektu jsou i Rada vlády pro národnostní menšiny a hlavní město Praha. Pravidelné setkání se uskutečňuje na podzim v prostorách Nové budovy NM. 28. listopadu 2019 proběhla v rámci 19. setkání, konference *Národnostní menšiny v Československu 1948-1989*. V roce 2020 se setkání neuskutečnilo z důvodu aktuální epidemiologické situace. 4. listopadu 2021 proběhla v rámci 20. setkání konference *Reflexe a výhledy národnostních menšin*. 1. prosince 2022 proběhla v rámci 21. setkání konference *Literatura národnostních menšin na našem území*.

Moravské zemské muzeum (dále jen „MZM“)

V roce 2019 MZM spolupracovalo s MRK na festivalu *Khamoro 2019* pořádáním besedy v Dietrichsteinském paláci. Aktivity MZM vzhledem ke konkrétním menšinám jsme rozdělili do jednotlivých odstavců.

Německá menšina

Při příležitosti oslav 200. výročí narození Johanna Gregora Mendela, na Mezinárodní den DNA 25. dubna 2022, byla slavnostně otevřena *Mendelova stezka Brnem*. Stezka je tvořena sítí informačních panelů v centru města, a s pomocí QR kódů nabízí také *německy psanou verzi*. Johann Gregor Mendel byl německy mluvící obyvatel Brna. Stezka odkazuje na fakt, že až do roku 1945 bylo Brno dvojjazyčným městem s početnou německou menšinou.

Chorvatská menšina

Etnografický ústav Historického muzea MZM dlouhodobě sleduje problematiku moravských Chorvatů na Mikulovsku a muzejními prostředky podporuje manifestaci jejich kultury včetně jazyka (podílelo se na expozici v Chorvatském domě v Jevišovce s fonografickými záznamy jazykového projevu z roku 1910). V rámci odborných konferencí poukazuje i na pokusy o oživení a udržení jazyka, který jako komunikaci používají účastníci hlavní společenské události komunit – hodů / Kiritofu v Jevišovce.

Řecká menšina

Etnografický ústav Historického muzea MZM pořádal výstavu *Dva životy, dvě kultury, dvě země. Řekové na českém území od 2. poloviny 20. století do současnosti* (Telč, 7. července – 8. srpna 2021).

Slezské zemské muzeum (dále jen „SZM“)

Aktivity SZM vzhledem ke konkrétním menšinám jsme rozdělili do jednotlivých odstavců.

Židovská a romská menšina

Od 8. října do 30. listopadu 2019 proběhla v Národním památníku II. světové války výstava s názvem *Místa utrpení, smrti a hrdinství*. Tato výstava byla zapůjčena Nadačním fondem obětí holocaustu a přibližovala osudy vězňů koncentračních táborů, jak těch umučených, tak těch přeživších. Výstava upozorňovala návštěvníky na problematiku perzekucí a nenávisti některých částí obyvatelstva v období II. světové války, zejména na problémy Židů a Romů.

Ukrajinská menšina

Od 19. července do 30. září 2019 probíhala v Historické výstavní budově SZM v Opavě výstava s názvem *Lidé z Východu*. Výstava fotografií Jindřicha Štreita dokumentovala současnou situaci ukrajinské menšiny v České republice. Zaměřila se na dokumentaci pracovního, společenského a kulturního života představitelů jedné z nejpočetnějších a nejvýraznějších národnostních minorit u nás na příkladu Moravy a Slezska. Snímky návštěvníky zavedly nejen do prostředí dělnických ubytoven či nemocnic, ale i folklorních souborů.

Polská a německá menšina

Od 9. října 2019 do 6. ledna 2020 probíhala v Historické výstavní budově SZM výstava s názvem *Polská a německá menšina na severní Moravě a ve Slezsku*. Výstava přiblížila dějiny německé a polské populace na území českého Slezska a severní Moravy od roku 1918 do současnosti. Pozornost se zaměřila především na politické, náboženské, spolkové a kulturní aktivity příslušníků menšin s důrazem na meziválečné období. Výstava dále pojednala o poválečném nuceném transferu německého obyvatelstva a o situaci menšin v poválečném Československu. Akcentován byl rovněž vývoj právního postavení menšin. Závěrečná část výstavy nastínila hlavní rysy polistopadových spolkových a kulturních aktivit německého a polského obyvatelstva regionu.

Vietnamská a mongolská menšina

V roce 2020 ve SZM pokračovalo řešení grantového projektu programu Národní a kulturní identity (NAKI) II s názvem *Právní, historické a společenskovední aspekty nových a tradičních menšin v České republice* (DG18P02OVV064). V jeho rámci byla realizována výstava fotografií Jindřicha Štreita „*Lidé z daleka: Vietnamci a Mongolové v českých zemích*“. K výstavě byl ve spolupráci se Slezskou univerzitou v Opavě vydán i stejnojmenný kritický katalog, dostupný též v elektronické podobě.⁹

Obecně všechny národnostní menšiny

V rámci projektu NAKI II DG18P02OVV064 (viz výše) byla realizována výstava s kritickým katalogem „*Staré a nové menšiny v České republice*, zaměřená na vývoj postavení národnostních a náboženských menšin po roce 1945. Výstava se týkala jak „starých“ menšin – Poláků a Němců, tak „nových“ menšin – Slováků, Maďarů, emigrantů z Volyně, Rumunska, uprchlíků z Řecka, v 70. – 80. letech 20. století také z Vietnamu, Ukrajiny, Ruska či Mongolska. Autorsky se na ní podíleli pracovníci Univerzity Karlovy v Praze, Slezské univerzity v Opavě a Akademie věd ČR. Dále SZM v rámci téhož projektu participovalo na přípravě Atlasu národnostních a náboženských menšin v ČR a Atlasu národnostních a náboženských menšin v Českém Slezsku a na severní Moravě.

Národní galerie v Praze (dále jen „NGP“)

V rámci Oddělení rozvoje publika Národní galerie v Praze byly realizovány aktivity k výstavním projektům, vztahujícím se k německé a slovenské menšině v souvislosti s níže uvedenými výstavními projekty:

Expozice 1918-1938: První republika

Součástí této stálé expozice, která byla otevřena v roce 2018 ke 100. výročí vzniku Československé republiky ve 3. patře Veletržního paláce, je prezentace uměleckých děl a designu z oblasti Slovenska a někdejší Podkarpatské Rusi v letech 1918-1938. Z oblasti Slovenska je prezentován umělecký život v Bratislavě a Košicích jako uměleckých center první republiky. Expozice představuje bohatou výtvarnou tvorbu a umělecký provoz mladého státu v letech 1918–1938. Součástí expozice jsou vedle obrazů a plastik předních českých, slovenských, českoněmeckých a rusínských umělců také díla z proslulé francouzské sbírky, kterou československý stát nakoupil krátce po svém založení ve 20. a 30. letech 20. století. Výstavní projekt se neomezuje na výtvarná umělecká díla, ale má i mezioborové přesahy formou prezentace dalších kulturních a výtvarných oblastí první republiky (knižní tvorba, design, užitý grafický design, ...).

V daném časovém a prostorovém rámci projekt představuje významné události na poli výtvarné kultury v době tzv. první republiky s důrazem na kosmopolitní a mnohonárodnostní charakter jejího území. Tento přístup si klade za cíl nejen představit s historickou věrností bohatství a rozmanitost kultury mladého státu, ale má také sloužit jako poučení pro dnešní dobu, kdy neznalost minulosti má mnohdy za následek xenofobní postoje. Expozici provází také bohatý edukativní i odborný doprovodný program. K této sbírkové expozici se konaly přednášky specialistů ze Slovenska ve slovenštině.

18. května 2022, Umění 20. a 30. let 20. století na východním Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Komentovaná prohlídka kurátora Miroslava Klebana z Východoslovenské galerie v Košicích se zaměřila na kulturu a umění mezi 1. a 2. světovou válkou na východním Slovensku. Košice a Užhorod jako dvě kulturní metropole nejvýchodnějšího cípu První republiky byly v tomto čase multikulturními centry, v nichž tvořili slovenští, čeští, rusínští, židovští a maďarští umělci a nacházeli v nich politický a kulturní

⁹ Viz <https://www.slu.cz/fvp/cz/file/cul/f676daf8-1f72-4188-8261-8ca1250b5894>.

azyl a často i důležité podněty k vlastní umělecké tvorbě. O tomto období hovoříme jako o Košické moderně, o zlatém věku umění a kultury v meziválečném období plném progresivních a avantgardních myšlenek.

Muzeum umění Olomouc (dále jen „MUO“)

Dny židovské kultury

Již tradiční olomoucký festival se židovskou tematikou se zaměřuje na historickou reflexi soužití české společnosti se židovskou komunitou. Cílem festivalu je na vysoké odborné úrovni a prostřednictvím pečlivě volených témat představovat publiku kulturu, která byla a je po staletí součástí našeho kulturního prostředí. Nedílnou součástí festivalu je kromě přednášek a besed i prezentace současné živé kultury – divadla, hudby, výtvarného umění, tance a filmu. MUO věří, že existence festivalu přispívá k celkové kultivaci současné společnosti a pomáhá eliminovat nežádoucí a patologické společenské jevy jako jsou antisemitismus, rasismus, xenofobie a náboženská nesnášenlivost.

- 2019: *Jidiš stále žije*;
- 2020: *Re: Start* (kovidový ročník, program online);
- 2021: *Košer je košer*;
- 2022: *Vzdálený blízký je cizí a náš*.

Muzeum romské kultury (dále jen „MRK“)

Lety u Písku

Velmi pozitivním krokem v otázce emancipace Romů bylo vykoupení vepřína, nacházejícího se na místě bývalého tzv. cikánského tábora v Letech u Písku, státem. Místo bývalého pohřebiště příslušejícího k táboru, s památníkem od akademického sochaře Zdeňka Hůly z roku 1995, bylo v roce 1998 prohlášeno za kulturní památku. Smlouva o výkupu byla podepsána již v listopadu 2017 a nabyla účinnosti v únoru 2018. Správou pietního místa bylo od 1. ledna 2018 pověřeno Muzeum romské kultury v Brně, které má v záměru vybudovat na místě bývalého vepřína projekt *Lety u Písku. Památník holocaustu Romů a Sintů v Čechách*. V dubnu 2018 došlo k předání bývalého vepřína MRK. V prostorách velkovýkrmny následně začaly přípravné práce na demolici objektu, plocha tehdejšího tábora byla vyčištěna a připravena pro plánovaný archeologický výzkum. Ten probíhal v letech 2017–2019. Výzkumem byla zjištěna přesná poloha tábora, který byl lokalizován převážně pod budovami bývalého vepřína, a poměrně dobrá zachovalost jeho zbytků pod úrovní současného terénu. Dále byly lokalizovány jednotlivé budovy a získány zbytky oděvů, obuvi a dalších drobných předmětů patřících vězňům. V blízkosti památníku byl také potvrzen tehdejší provizorní hřbitov tábora, v rámci něhož byly po dohodě s pozůstalými prozkoumány dva hroby. V říjnu 2019 byla vyhlášena dvoukolová krajinářsko-architektonická soutěž na podobu budoucího památníku v Letech u Písku. Vítězný návrh byl vybrán v červnu 2020. V lednu 2021 byla uzavřena smlouva mezi MRK a vítězným subjektem této soutěže. V říjnu 2021 byla dokončena projektová dokumentace demolice bývalého vepřína, v červnu 2022 byl vybrán dodavatel a dne 22. července 2022 byla symbolicky zahájena demolice. Akt se odehrál za účasti osobností z řad politického i veřejného života, zúčastnili se také aktivisté, pamětníci i potomci přeživších tzv. cikánského tábora v Letech u Písku. V rámci slavnostních proslovů vystoupila ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová, předsedkyně poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Markéta Pekarová Adamová, ministr kultury ČR Martin Baxa, velvyslanec Norského království J. E. Robert Kvile a předseda Výboru pro odškodnění romského holocaustu Čeněk Růžička. Vlastní areál byl zdemolován do konce roku 2022. Během roku 2023 by mělo dojít k otevření památníku. Celý projekt by měl být dokončen v roce 2024.

V současné době se na území bývalého tzv. cikánského tábora nachází přírodní amfiteátr a dvě repliky původních ubikací s menší expozicí a sociálním zařízením. Dále se zde nachází naučná stezka, která začíná u obecního úřadu v Letech, vede kolem bývalého tábora a končí u památníku Lety. Od roku 2018 je na obecním úřadě v Letech také umístěno informační centrum s expozicí, informující návštěvníky o místě bývalého tzv. cikánského tábora a jeho historii a o romské genocidě v protektorátu Čechy a Morava.

Všechny aktivity Muzea romské kultury podporují toleranci a dialog mezi kulturami. V rámci činnosti MRK probíhají výstavy, konference, workshopy, semináře, přednášky, besedy, koncerty i pietní akty.

Národní muzeum v přírodě (dále jen „NMvP“)

Muzeum v přírodě Zubrnice

Interpretace kultury českých Němců je základním pilířem Muzea přírodě Zubrnice jakožto organizační složky Národního muzea v přírodě. Podle plánu byl v roce 2021 vydán propagační komiks muzea, který svým zpracováním upozorňuje na problematiku poválečného vysídlení německy hovořících obyvatel.

Záchrana náhrobků zrušeného německého hřbitova

Na jaře 2021 byl ve spolupráci se spolkem Omnium, z. s. uspořádán dvoudenní workcamp, během kterého bylo ze skládky založené v roce 1968 v souvislosti s likvidací zubrnického hřbitova zachráněno na dvě desítky náhrobních stél a dalších fragmentů hrobů původních německých obyvatel. Akce měla mediální ohlas a v té souvislosti bylo muzeum osloveno Muzeem města Ústí nad Labem s námětem výstavy náhrobků. Ta byla realizována přímo v uzavřené ulici v centru města. Smyslem této netradiční výstavy s názvem *Hřbitov na ulici* a s podtitulem *Ruhe sanft! / Odpočívej v pokoji?* (konec července – konec srpna 2021), která měla celorepublikový dosah a vzbudila vášnivé diskuze veřejnosti, bylo upozornit prostřednictvím „zubrnického případu“ na problematiku přístup současně společnosti v otázce přístupu k opuštěným a zanikajícím německým hřbitovům obecně. K výstavě byl vytištěn leták a na závěr byla uspořádána diskuze s veřejností.

Na akci záchrany náhrobků a následné uspořádání výstavy ve veřejném prostoru v závěru roku 2021 navázalo řešení expozice lapidária náhrobků přímo v Zubrnici. Ve spolupráci s umělci a pedagogy Fakulty umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, realizátory výstavy *Hřbitov na ulici*, byla uskutečněna expozice interpretující historii a osudy zubrnického hřbitova. Expozice také obsahuje návrh realizace a umístění symbolického pomníku smíření/uctění na místě zrušeného hřbitova. V roce 2022 bude doplněna obsáhlým dvojjazyčným letákem.

Spolupráce s potomky původních obyvatel

Spolupráce proběhla v rámci příprav výstavy *Zaniklé obce pod Bukovou horou*, kterou Muzeum v přírodě Zubrnice připravilo ve spolupráci s Archivem města Ústí nad Labem, a zároveň také při přípravě tištěného knižního *Průvodce po zaniklých obcích, osadách a samotách pod Bukovou horou* (autor Petr Karlíček). Na jaře 2021 byla inzerována výzva pamětníkům ve vysídleneckém periodiku *Aussiger Bote*, která měla za následek dvě hodnotné reakce. Spoluprací muzea v Zubrnici a archivu v Ústí nad Labem byly následně získány cenné informace a historické snímky, které byly publikovány ve zmíněné knize, vydané muzeem a archivem na sklonku roku 2021. Součástí zmiňované výstavy se rovněž staly nově objevené a přeložené pověsti z okolí Bukové hory.

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

Jakožto organizační složka NMvP je dlouhodobým partnerem mezinárodního festivalu *Romská píseň* a mezinárodního festivalu slovenského folkloru *Jánošíkov dukát*.

V období 2019-2022 realizovalo celkem čtyři ročníky mezinárodního festivalu *Romská píseň* ve spolupráci s Demokratickou aliancí Romů ČR se sídlem ve Valašském Meziříčí. Jednotlivé ročníky festivalu *Romská píseň* se uskutečnily v areálu Dřevěného městečka Valašského muzea v přírodě v termínech 27. července 2019 (25. ročník), 25. července 2020 (26. ročník), 24. července 2021 (27. ročník) a 23. července 2022 (28. ročník). Jednotlivých ročníků festivalu se zúčastnilo zpravidla pět hudebních souborů z České republiky, Slovenské republiky, či Maďarské republiky. Prioritním posláním tohoto kulturního projektu je bourat bariéry mezi majoritní společností a menšinovými skupinami obyvatel ČR prostřednictvím poznávání rozdílných kultur. Cílem festivalu *Romská píseň* je zachování a prezentace tradic romské kultury.

V témže období muzeum realizovalo celkem tři ročníky mezinárodního festivalu slovenského folkloru *Jánošíkov dukát* ve spolupráci se spolkem Jánošíkov dukát, Obcí Slovákov v Českej republike a Folklorním spolkem Púčík z Brna. Jedná se o jediný menšinový festival v České republice věnovaný slovenské lidové kultuře. Jednotlivé ročníky festivalu *Jánošíkov dukát* se uskutečnily v termínech 2. - 4. srpna 2019 (21. ročník), 7. - 8. srpna 2021 (22. ročník) a 5. - 7. srpna 2022 (23. ročník). *Jánošíkov dukát 2020* se nekonal kvůli pandemii Covid-19. Festivalu *Jánošíkův dukát* se v areálu Dřevěného městečka Valašského muzea v přírodě každoročně účastní přibližně dvacet folklorních souborů z České a Slovenské republiky s více než pěti sty tanečníky a muzikanty, přičemž soubory z České republiky návštěvníkům zprostředkovávají slovenský folklor. Pozvání přijímají také krajanské soubory z Maďarska, Polska, Bulharska, či Srbska. Součástí festivalu *Jánošíkov dukát* bývá vystoupení krajanských slovenských souborů a zástupců minorit Aký kraj, taký mrav, škola tance z různých koutů Slovenské republiky, škola hry na pastýřské lidové nástroje, škola hry pro muzikanty Muzikantské cifry, výstava fotografií a prezentace lidových výrobců.

Památník Lidice (dále jen „PL“)

Zástupci PL se pravidelně účastní pietních aktů pořádaných MRK. O těchto aktech poté PL informuje na svých webových stránkách a sociálních sítích.

PL v roce 2022 pořádá pro školní skupiny workshop na téma *Osudy Čechů v Rusku (respektive v SSSR a na Ukrajině) a jejich přínos ke vzniku a obnově Československa*. Žáci se dozvědí o příběhu Čechů, kteří v 19. století odešli do carského Ruska, kde se úspěšně hospodářsky i kulturně etablovali, a přitom nikdy nezapomněli na svůj původ. Je to příběh o tom, že tito Češi dokázali v průběhu 1. světové války přispět k odboji, napomoci vzniku samostatného Československa a ve 2. světové válce na sebe obléknout uniformu čs. armády, odejít osvobozovat a obnovit samostatnost ČSR. Příběh, který ovlivnila historie diktovaná totalitními a nacionalistickými režimy, světovými válkami a láska k vlasti a svobodě.

Památník Terezín (dále jen „PT“)

Památník Terezín spolupracuje na různých úrovních s příslušníky mnoha národnostních menšin (např. židovské, romské či německé), ale primárním tématem nejsou práva těchto menšin. Spolupráce souvisí s předmětem činnosti památníku, tedy s připomínáním obětí nacistické represe v Terezíně a v Litoměřicích. Představitelé těchto menšin PT navštěvují či participují na společných projektech, vzpomínkových akcích apod.

Od 3. srpna 2020 na středně dlouhou dobu s předpokladem na tři roky hostí v prostorách tzv. ženského dvora Malé pevnosti výstavu *Genocida Romů v době 2. světové války*. Jelikož si PT velmi dobře uvědomuje, že mezi oběťmi nacistického pronásledování patřili za války příslušníci různých národnostních menšin, tedy také Romové, rozhodl se ve spolupráci s MRK představit návštěvníkům PT problematiku romského holocaustu. Výstava, která je k vidění během běžné návštěvní doby Malé pevnosti, se věnuje nacistickému pronásledování a vyvražďování Romů za druhé světové války

především na území dnešní České republiky. Každoročně 2. srpna PT vyvěšuje v den likvidace tzv. Cikánského tábora v Auschwitz – Birkenau romskou vlajku.

Odbor výzkumu a vývoje MK (dál jen „OVV“)

OVV podporoval mezi lety 2018 – 2021 konsorciální projekt DG18P02OVV064 s názvem „Právní, historické a společenskovední aspekty nových a tradičních menšin v České republice“, (viz výše).

Oddělení investic a veřejných zakázek MK (dál jen „OI“)

OI ve svých programech na podporu reprodukce majetku státních kulturních zařízení a na podporu reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení realizuje dlouhodobě investice v MRK, Muzeu Moravských Chorvatů i investice ve prospěch dalších národnostních menšin.

Podpora významných národnostně menšinových institucí a jejich projektů

Romská menšina - Podprogram 134V131 – Podpora reprodukce majetku státních kulturních zařízení

MRK (založeno v roce 1991) je od roku 2005 státní příspěvkovou organizací MK a spadá pod Samostatné oddělení muzeí. V evropském kontextu jde o unikátní instituci, která globálně dokumentuje kulturu Romů a Sintů, respektive mnoha různých romských subetnických skupin komunit. MRK spravuje fondy tradičních řemesel a profesí, typů obydlí, vybavení interiéru, oděvu a šperku, výtvarného umění, písemného materiálu, plakátů a pozvánek, audio, foto a videodokumentace, knihovny, ohlasů kultury Romů v kultuře majoritní a sebedokumentace muzea. Sbírkou muzea je zapsána v Centrální evidenci sbírek, obsahuje přes 28 000 sbírkových předmětů.

Od roku 2018 je MRK správcem památníků v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu. Od roku 2019 MRK převzalo do správy cennou prvorepublikovou vilu na Velvarské 1, kde buduje Centrum Romů a Sintů v Praze. Rekonstrukce a výstavby všech budov jsou průběžně financovány z rozpočtu MK po celé sledované období. V MRK probíhala v letech 2019–2021 modernizace IT, na níž byla schválená dotace 1 500 000 Kč, u demolice v Letech byla schválena dotace 111 500 000 Kč, u Dokončení expozic Památníku Hodonín byla schválena dotace 3 500 000 Kč, u Centra Romů a Sintů nebyla zatím akce odsouhlasena.

Moravští Chorvaté - Podprogram 134D212 – Podpora reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení

Muzeum Moravských Chorvatů – Chorvatský dům. V roce 2008 koupila vláda Chorvatské republiky budovu bývalé fary v Jevišovce za účelem zřízení muzea Moravských Chorvatů. Tímto úkolem byl pověřen spolek Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, z.s. Rekonstrukce budovy včetně nové přístavby pro příležitostné ubytování organizátorů (I. a II. etapa) byly průběžně po celé sledované období financovány z prostředků MK, schválená dotace činí 29 286 233 Kč. V současné době je zrekonstruována původní budova, kde je umístěna expozice Moravských Chorvatů, včetně přístavby. Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, z.s. plánuje ještě konečnou III. etapu, výstavbu skladových prostor pro zemědělské stroje a úpravu okolí muzea. Datum zprovoznění pro veřejnost je navázán na ukončení třetí etapy.

Polská menšina - Podprogramu 134D212 – Podpora reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení

V roce 2018 byl podpořen projekt s názvem: Matice slezská, pobočný spolek v Dolní Lomné - výměna dřevěných lavic v hledišti Křínov (EDS 134D212000027). Příjemce dotace: Matice slezská, pobočný spolek v Dolní Lomné, o.p.s. Cílem akce bylo odstranění degradujících dřevěných částí hlediště (lavice)

a nahrazení novými na zimní měsíce odnímatelnými dřevěnými prvky. Celkové náklady: 725 271,- Kč, dotace z rozpočtu kapitoly 334 – MK byla 600 000,- Kč.

Židovská menšina - Podprogram 134D212 – Podpora reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení, EDS 134D212000022 - "Památník ticha v areálu nádraží Bubny".

Předmětem akce bylo vypracování projektové dokumentace pro Památník Šoa Praha, o. p. s. (obecně prospěšná společnost), která měla dle této dokumentace dále organizovat stavební úpravu bývalého nádraží Bubny na uváděný památník. Celkové dotační prostředky pro potřeby této akce byly dle platného RoPD ve výši 5 650 644,- Kč. Během roku 2020 nebyly čerpány dotační prostředky a akce byla ukončena k 31. března 2020. Usnesením vlády ČR z 21. prosince 2020 byla pro potřeby vlastní stavby a provozování expozice zřízena samostatná příspěvková organizace MK. Nový památník holokaustu postupně přebere aktivity Památníku Šoa Praha, obecně prospěšné společnosti.

Doporučení výboru ministrů k okamžitým opatřením

Zintenzivnit své úsilí v boji proti stereotypům a předsudkům vůči menšinám, které jsou ve společnosti nejvíce vystaveny nenávistným projevům, a to i prostřednictvím osvětových kampaní zaměřených na menšiny, jakož i veřejně odsoudit a v trestních případech účinně stíhat a sankcionovat všechny případy nenávistných projevů a protimenšinové rétoriky ve veřejném a politickém diskurzu.

Česká republika v uplynulém monitorovacím období organizovala nejrůznější osvětové kampaně, mj. prostřednictvím resortů. MV a Policie České republiky (dále jen „PČR“) se dlouhodobě snaží o prevenci, potírání a postihování všech forem nerovnosti a diskriminace, které se týkají Romů. MV a PČR realizovaly kampaň k zaměstnávání příslušníků národnostních menšin u PČR (zejména Romů, ale nikoliv výlučně), dále PČR realizovala osvětové aktivity zaměřené na předsudečné násilí v rámci tzv. Týdnů proti rasismu, ale také osvětové aktivity cílené na ukrajinské uprchlíky (cizinecká agenda, pravidla BESIP, zvyšování právního vědomí aj.). Český statistický úřad realizoval osvětovou kampaň při sčítání lidu 2021, na které spolupracoval i ÚV a zástupci národnostních menšin. MK financuje kulturní programy, které mají za cíl šířit osvětu – např. zastřešující festival pro národnostní menšiny v ČR *Domovina* pořádaný každým druhým rokem v rámci *Mezinárodního folklórního festivalu ve Strážnici*, dále *národopisné slavnosti Gorolski Święto*, *Světový romský festival Khamoro*, *Praha srdce národů*, *Mezinárodní festival slovenského folkloru Jánošíkov dukát*, *Dny maďarské kultury*, *Řecké dny*, *Dni slovenskej kultury po ČR*, *Dny židovské kultury*. Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) – Agentura pro sociální začleňování se dlouhodobě věnuje osvětovým kampaním na zlepšení vnímání Romů a dalších ohrožených menšin (LGBT+, senioři). ÚV poskytuje dotace z dotačního programu *Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce*, ze kterých lze financovat osvětové aktivity, aktivity na zlepšení sousedských vztahů, apod. (často Mezinárodní den Romů).

Neprodleně odškodnit všechny ženy, které se staly oběťmi nucených sterilizací, v souladu s právními předpisy přijatými za tímto účelem.

V uplynulém monitorovacím období byl přijat zákon č. 297/2021 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem, který nabyl 1. ledna 2022, s výjimkou ustanovení § 10, které nabylo účinnosti dnem jeho vyhlášení, tj. 13. srpna 2021. (Ustanovení § 10 upravuje běh skartačních lhůt, a proto bylo žádoucí, aby nabylo účinnosti co nejdříve, aby se předešlo skartování zdravotnické dokumentace.)

Tento zákon zaručuje osobám, které byly sterilizovány v rozporu s právem, nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky ve výši 300 000 Kč. Žádosti administruje Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „MZ“). Ke dni 24. listopadu 2022 evidovalo Ministerstvo zdravotnictví celkem 474 žádostí o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem (tj. podle zákona

č. 297/2021 Sb.). Z toho bylo již vyřízeno 339 žádostí. Ve 171 případech bylo žádostem vyhověno a byla přiznána jednorázová peněžní částka. ve 140 případech byla žádost zamítnuta. Ve 28 případech bylo řízení zastaveno (pro neodstranění vady žádosti). O každé žádosti se vede správní řízení, v rámci kterého je nutné žádost a její podklady (navržené důkazy) vyhodnotit a vydat rozhodnutí. Proti rozhodnutí ministerstva lze podat rozklad a proti rozhodnutí ministra zdravotnictví o rozkladu lze podat žalobu ve správním soudnictví.

Další doporučení výboru ministrů

Posílit mandát veřejného ochránce práv a přidělit nezbytné zdroje, aby tato instituce mohla účinně plnit své povinnosti.

V této oblasti nedošlo během monitorovacího období ke změně. Financování kanceláře veřejného ochránce práv ze státního rozpočtu je stabilní.

Zintenzivnit úsilí o prevenci, potírání a postihování všech forem nerovnosti a diskriminace, které se týkají Romů.

Ve Strategii rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030, jsou pasáže, které se věnují výše uvedené problematice, jedná se zejména o kapitolu *Anticiganismus*.

Legislativně jsou nejzávažnější projevy násilí z nenávisti řazené mezi trestné činy z nenávisti podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Viz strana 25 a 26.

Zřídít integrovaný a veřejně dostupný systém sběru údajů o projevech nenávisti a trestných činech z nenávisti, který by umožnil vyhodnotit dopad na národnostní menšiny a další skupiny a způsob, jakým tyto jevy příslušné orgány posuzují.

V této oblasti nedošlo během monitorovacího období ke změně. Systémy sběru údajů o projevech nenávisti a trestných činech z nenávisti nemají zatím veřejný charakter. MV má schválenou *Koncepci boje proti projevům extremismu a předsudečné nenávisti 2021-2026* a vydává každoročně *Výroční zprávy o extremismu*, tyto zprávy upozorňují na vybrané relevantní kauzy a taktéž přináší kvantitativní údaje o projevech nenávisti a trestných činech¹⁰.

Zintenzivnit úsilí o prevenci a potírání všech forem nerovnosti, které se dotýkají Romů v přístupu k bydlení.

Od roku 2022 probíhají práce na přípravě návrhu zákona o podpoře v bydlení, který je v gesci MMR a Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) je jeho spolugestorem. Návrh zákona má být předložen ve druhé polovině roku 2023 a jeho účinnost je předpokládána od roku 2024. Zákon by měl přinést systémové řešení dostupného a sociálního bydlení, které doposud není v legislativě ukotveno. Měl by se zaměřovat na podporu strategie bydlení zejména pro obce, sociální práci v bydlení, prevenci ztráty bydlení, nástroje podpory bydlení (kontaktní centra, sociálně-realitní agentury, garantované fondy). Potřebnost zákona je opřena i o stále narůstající počet osob v bytové nouzi, neboť v roce 2021 téměř 500 000 osob vynakládalo na bydlení více než 40 % svého příjmu.¹¹

V rámci systémového řešení sociálního bydlení je gesčním resortem ve vztahu k sociální politice, sociální práci (práce s lidmi v bytové nouzi, prevence ztráty bydlení atp.), sociálním službám (noclehárny, azylové domy, domy na půl cesty atd.) a sociálním dávkám na bydlení (tj. příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení) MPSV. Role těchto sociálních agend v systému sociálního bydlení není

¹⁰ <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

¹¹ Zdroj: Zpráva o vyloučení z bydlení, 2021.

pouze podpůrná, ale je naprosto klíčová pro jeho fungování. Sociální práce a sociální služby jsou nezbytnou součástí systému sociálního bydlení zejména u osob v bytové nouzi, kteří řeší vícenásobné sociální a ekonomické problémy nebo např. diskriminaci v bydlení.

V roce 2016 začalo MPSV realizovat projekt Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend (zkráceně Podpora sociálního bydlení), jenž si kladl za cíl zavést a rozvíjet systém sociálního bydlení v ČR a za tímto účelem poskytovat patřičnou metodickou a informační podporu, založenou mj. na mezinárodní spolupráci a přenosu dobré praxe, výzkumných aktivitách a samozřejmě konzultacích s klíčovými aktéry (obcemi, NNO, střešními organizacemi, experty). Zpočátku bylo podpořeno šestnáct obcí v ČR. V roce 2019 byla metodická podpora rozšířena na projekty *Housing First* třinácti neziskových organizací a obcí. Těm bylo poskytnuto více než 310 osobních, telefonických a online konzultací. Pro tyto účely bylo zřízeno Kontaktní centrum, projekt vzdělává a informuje odbornou a laickou veřejnost prostřednictvím webových stránek, FB stránky a Zpravodaje sociálního bydlení. Ve spolupráci s obcemi, neziskovými organizacemi, experty a výzkumníky bylo vytvořeno a zveřejněno více než desítky metodik, výzkumů a jiných analýz. Od počátku projektu byly uspořádány semináře a workshopy zaměřené na odbornou veřejnost, NNO a zástupce obcí.

MPSV podporovalo v rámci výzev z Operačního programu zaměstnanost projekty sociálního bydlení, které zvyšovaly přístup Romů k bydlení. V případě výzvy č. 108 bylo prokázáno, že 42 % z podpořených domácností bylo romských. V červnu 2022 MPSV vyhlásilo výzvu Operační program zaměstnanost+ č. 007 na podporu sociálního bydlení pro období 2022-2025 s celkovou alokací 500 mil. s cílem zvýšit přístup (nejen) Romů ke kvalitnímu bydlení. Na základě zkušeností z výzvy č. 108 lze předpokládat, že podíl podpořených Romů z celkového počtu podpořených domácností bude mezi 30 a 50 %.

II.7. Článek 7

Strany zajistí respektování práva všech příslušníků národnostních menšin na svobodu pokojného shromažďování, svobodu sdružování, svobodu vyjadřování a svobodu myšlení, svědomí a vyznání.

V této oblasti nedošlo v monitorovacím období ke změně právního rámce. Stávající praxe a právní úprava práv příslušníků národnostních menšin v oblasti výkonu jejich sdružovacího práva je v souladu s ústavním pořádkem, odpovídá mezinárodním závazkům ČR vyplývajícím z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (čl. 27), z Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (čl. 14) a z Rámcové úmluvy.

Právní úprava sdružovacího práva, obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zaručuje každému, v souladu s příslušnými mezinárodními úmluvami a ústavní úpravou, právo sdružovat se spolu i s jinými. Příslušníci národnostních menšin mohou tudíž zakládat spolky bez jakýchkoli omezení. Právo příslušníků národnostních menšin na sdružování v národnostních sdruženích i v politických stranách a v politických hnutích je též výslovně zmíněno v ustanovení § 5 menšinového zákona.

Politické strany a hnutí

V případě politických stran a politických hnutí vznikl v období let 2019-2022 nový subjekt, který se zasazuje o zájmy romské menšiny, s názvem *Roma Luma*, kandidoval ne příliš úspěšně na komunální úrovni. Nadále taktéž, zejména na komunální úrovni, kandidovala *Romská demokratická strana*, taktéž ne příliš úspěšně.

Na komunální úrovni pokračuje také hnutí *Coexistentia–Soužití* (v některých obcích jako *Soužití–Wspólnota*, dále jen „*Coexistentia*“), které hájí zájmy polské národnosti menšiny a je aktivní v území obývaném polskou národnostní menšinou v okresech Frýdek-Místek a Karviná. V komunálních volbách

v roce 2022 byla *Coexistentia* nejúspěšnější v obci Košařiska, kde získala 58,81%, v obci Milíkov získala *Coexistentia* 45,87 %, v obou těchto obcích také vyhrála. V obci Hrádek získala *Coexistentia* 26,16%, v obci Dolní Lomná získala 22,84 %, v obci Vendryně 21,06 %, v obci Bukovec 19,31 %, v obci Nýdek 15,00 %, v obci Návší 13,20 %, v obci Chotěbuz 12,95 %, v obci Albrechtice 11,73 %, v obci Jablunkov 7,77 % a v obci Dolní Lutyně 6,63 %. V dalších obcích už nedosáhla *Coexistentia* 5%.

Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v říjnu 2021 nekandidovala žádná národnostně menšinová strana či politické hnutí.

II.8. Článek 8

Strany se zavazují uznávat, že každý příslušník národnostní menšiny má právo vyznávat své náboženství nebo víru a zakládat náboženské instituce, organizace a sdružení.

V této oblasti nedošlo v monitorovacím období ke změně právního rámce. Podmínky nezbytné pro příslušníky národnostních menšin k tomu, aby mohli uchovávat své náboženství, právo vyznávat své náboženství nebo víru a zakládat náboženské instituce, organizace a sdružení jsou vedle Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod, zakotveny rovněž v zákoně č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

II.9. Článek 9

- 1. Strany se zavazují uznávat, že právo na svobodu vyjadřování každého příslušníka národnostní menšiny zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky v menšinovém jazyce bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice. V rámci svého právního řádu strany zajistí, aby příslušníci národnostních menšin nebyli diskriminováni ve svém přístupu ke sdělovacím prostředkům.*
- 2. Odstavec 1 nebrání stranám, aby vyžadovaly udělování povolení pro rozhlasové a televizní vysílání nebo provozování kin, a to bez diskriminace a na základě objektivních kritérií.*
- 3. Strany příslušníkům národnostních menšin nebrání v tvorbě a užívání tiskovin. V právním rámci rozhlasového a televizního vysílání zajistí, pokud možno a s ohledem na ustanovení odstavce 1, aby bylo příslušníkům národnostních menšin umožněno tvořit a užívat své vlastní sdělovací prostředky.*
- 4. V rámci svého právního řádu strany přijímají odpovídající opatření k usnadnění přístupu příslušníků národnostních menšin ke sdělovacím prostředkům a opatření na podporu tolerance a umožnění kulturního pluralismu.*

Právo rozšiřování a přijímání informací v mateřském jazyce uplatňují příslušníci národnostních menšin bez omezení podle zákona č. 46/2000 Sb. (verze 9, platná od 1. února 2022), o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Organizace národnostních menšin vydávají množství periodických i neperiodických tiskovin ve svých menšinových jazycích. Zejména vlastní periodický tisk je jednou z priorit v aktivitách národnostních menšin. Mimo vydávání tiskovin, novin a časopisů, je podporována i výroba pořadů vysílaných v rozhlase a televizi. Tato činnost je státem podporována prostřednictvím samostatného dotačního programu Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, dále Program, gestorem je MK, odbor médií a audiovizí. Okruh výběrového dotačního řízení je stanoven na základě nařízení vlády Českém republiky č. 98/2002 Sb. Hodnota dotačního programu ve sledovaném období nedosáhla hodnot minulého monitorovacího období, ustálila se na úrovni 20 850 000 Kč. V letech 2020 a 2021 byl Program posílen nad rámec rozpočtovaných prostředků. V roce 2020 měl Program hodnotu 25 000 000

Kč a v roce 2021 24 850 000 Kč, aby se v roce 2022 vrátil na původní rozpočtovanou hodnotu 20 850 000 Kč, ale byl během roku navýšen na 23 150 000 Kč.

Tabulka 7 Finanční prostředky poskytnuté na podporu rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

program Podpory menšin	2019	2020	2021	2022
bulharské	1 127 000	1 198 850	1 130 000	950 000
chorvatské	0	0	0	0
maďarské	1 125 000	1 136 000	1 073 000	990 000
německé	1 589 000	2 037 160	2 031 000	1 810 000
polské	5 950 000	6 715 600	6 890 000	6 030 000
romské	3 270 000	4 389 450	4 084 000	3 440 000
rusínské	90 000	90 000	102 000	80 930
ruské	1 650 000	1 900 000	1 750 000	1 400 000
řecké	269 000	271 700	220 000	190 000
slovenské	2 660 000	3 409 000	3 186 000	2 595 000
srbské	600 000	900 000	690 000	450 000
ukrajinské	1 915 000	1 415 000	1 814 000	4 019 070
běloruské	0	0	0	0
vietnamské	330 000	616 000	570 000	450 000
židovské komunity	275 000	290 000	290 000	245 000
multikulturní projekty	0	631 240	1 020 000	500 000
CELKEM	20 850 000	25 000 000	24 850 000	23 150 000

Podpora periodik dle národnostních menšin

polská národnostní menšina

- novinový formát (2 dny v týdnu) *Głos*
- časopis, měsíčník, *Zwrot*

romská národnostní menšina

- tiskovina novinového formátu *Romano hangos*, počet vydání kolísá mezi 15 až 17
- měsíčník *Romano Vod'i*
- další měsíčník pro mládež *Kereka*, během jednotlivých let se počet vydání mění, je v rozmezí od 6 do 8 vydání
- almanach *Romano džaniben*, vychází 2x ročně
- projekt *Amare lavutara*, je podporován nově od roku 2020. Jde o cyklus hudebních portrétů romských muzikantů

německá národnostní menšina

- měsíčník *Landesecho*
- měsíčník *Heimatruf*, který vychází v egerlandském nářečí
- dvouměsíčník *Troppauer Nachrichten*
- projekt *Radio+web+více*, jde o spoluúčast na výrobě pořadů pro rozhlasové vysílání v němčině vysílané Českým rozhlasem

slovenská národnostní menšina

- časopisy *Slovenské dotyky* a *Listy Slovákov a Čechov*, vychází 7 a 10x v roce
- rozhlasový pořad *Slovenská mozaika*, je vysílání na Rádiu ZET

bulharská národnostní menšina

- časopis *Roden glas*, vychází 5 – 6x v roce
- časopis *Balgari*, vychází 5 – 6x v roce

ruská národnostní menšina

- časopis, vychází 12x v roce, *Russkoe slovo*

řecká národnostní menšina

- časopis, dvouměsíčník, *Kalimera*

srbská národnostní menšina

- časopis, dvouměsíčník, *Srbskoe slovo*

maďarská národnostní menšina

- časopis, dvouměsíčník, *Prágai Tükör*

ukrajinská národnostní menšina

- časopis, měsíčník, *Porohy*, vychází 6x až 8x v roce
- časopis *Ukrajinskij žurnal*, vychází 6x až 8x v roce
- V roce 2022 byl mimořádně podpořen projekt Rádio Ukrajina, který realizovala servisní společnost MEDIA MARKETING SERVICES a.s. ze skupiny MEDIA BOHEMIA. Šlo o přípravu a realizaci programu a sociálních sítí této rozhlasové stanice. Z dotace 2 000 000,- Kč bylo vyplaceno 1 994 282,- Kč.

rusínská národnostní menšina

- čtvrtletník *Podkarpatská Rus*

vietnamská národnostní menšina

- tiskovina *Huong Sen*, nemá ustálenou periodicitu, podle finančních možností 4x až 6x v roce

židovská komunity

- měsíčník *Maskil*

multikulturní projekty

- od roku 2020 opětovně podporován projekt výroby televizních medailonů osobností z řad příslušníků národnostních menšin, *Žijí mezi námi*

Doporučení poradního výboru

Na tisk zpravodajských publikací a časopisů národnostních menšin v jejich jazycích je poskytována státní podpora. V některých menšinových jazycích jsou vysílány rozhlasové pořady a existuje televizní program o národnostních menšinách, což společně přispívá ke zvyšování povědomí o národnostních menšinách mezi obyvatelstvem. Je však důležité, aby úřady průběžně vyhodnocovaly vhodnost nabídky v menšinových jazycích ze strany veřejnoprávních sdělovacích prostředků, zejména televize, a aby zvážily rozšíření financování na nová digitální média produkováná národnostními menšinami.

Financování nových digitálních médií je podmíněno aktualizací nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. Na aktualizaci dokumentu dotčené orgány pracují.

II.10. Článek 10

- 1. Strany se zavazují uznávat, že každý příslušník národnostní menšiny má právo svobodně a bez zasahování užívat svůj menšinový jazyk, a to v soukromí i na veřejnosti, ústně i písemně.*
- 2. V oblastech obývaných příslušníky národnostních menšin tradičně nebo ve značném množství, pokud to tito příslušníci vyžadují a kde takový požadavek odpovídá skutečné potřebě, strany, pokud možno, usilují o zajištění podmínek, které by umožnily používání menšinového jazyka ve vztazích mezi těmito příslušníky a správními orgány.*
- 3. Strany se zavazují zaručit právo každého příslušníka národnostní menšiny být neprodleně a v jazyce, kterému rozumí, informován o důvodech svého zatčení a o povaze a důvodech obvinění proti němu a obhajovat se v tomto jazyce, pokud je to nezbytné, s bezplatnou pomocí tlumočnicka.*

ČR plně respektuje právo každého příslušníka národnostní menšiny svobodně užívat svůj menšinový jazyk, a to v soukromí i na veřejnosti, ústně i písemně.

Z judikatury lze uvést rozhodnutí Krajského soudu v Plzni sp. zn. 6 To 550/2001, podle něhož prohlásil-li obviněný kdykoli v průběhu řízení, že žádá o pomoc tlumočnicka, aby tak mohl používat svého mateřského jazyka, je povinností orgánů činných v trestním řízení jeho požadavku vyhovět, byť v předchozích fázích řízení obviněný tlumočnicka nežádal a bylo zřejmé, že je schopen komunikovat v českém jazyce. Není-li tlumočnick k žádosti obviněného zajištěn, jde o podstatnou vadu řízení, neboť tak dochází k výraznému zkrácení práv obviněného. Podle ustanovení § 2 odst. 14 trestního řádu platí, že každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá. Postačí, že dotyčná osoba prohlásí, že český jazyk neovládá, není povinna svoji neznalost jakkoli prokazovat a příslušný orgán činný v trestním řízení není povolán úroveň znalosti českého jazyka přezkoumávat. V souladu s § 28 odst. 2 a 4 trestního řádu je třeba obviněnému písemně přeložit usnesení o zahájení trestního stíhání, usnesení o vazbě, usnesení o nařízení pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu, obžalobu, dohodu o vině a trestu a návrh na její schválení, návrh na potrestání, rozsudek, trestní příkaz, rozhodnutí o odvolání a o podmíněném zastavení trestního stíhání, případně i další písemnosti, je-li to zapotřebí pro zaručení spravedlivého procesu, zejména pro řádné uplatnění práva na obhajobu, a to v rozsahu určeném orgánem činným v trestním řízení, který je zcela nezbytný k seznámení obviněného se skutečnostmi, které jsou mu kladeny za vinu.

Ve vztahu k plnění článku 10 Rámcové úmluvy je možno poukázat ještě na § 16 správního řádu, dle něhož *občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správním orgánem právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento*

občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě nese správní orgán. Uvedená úprava je nicméně dlouhodobou součástí platného právního řádu České republiky, a tedy nejde o aktuální opatření, které by směřovalo k plnění cílů úmluvy v monitorovaném období.

Ustanovení § 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), obsahuje základní zásady, které se uplatňují v trestním řízení. S ohledem na znění článku 10 odst. 3 je třeba poukázat na odstavce 13 a 14 uvedeného ustanovení. Podle prvního z nich musí být ten, proti němuž se trestní řízení vede, v každém období řízení vhodným způsobem a srozumitelně poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce. Všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv. Orgány činné v trestním řízení uplatnění práv nesmí nejen bránit, ale zároveň mají k uplatnění těchto práv aktivně přispět tak, aby dotčená osoba mohla svá práva skutečně účinně vykonávat. V konkrétní rovině tedy například nestačí poučit obviněného o právu na tlumočnicka a případně mu jej ustanovit, ale zároveň jsou orgány činné v trestním řízení povinny kontrolovat, zda tlumočnick plní své úkoly řádně tak, aby bylo zajištěno, že obviněný vedenému trestnímu řízení dostatečně rozumí.

Další doporučení výboru ministrů

Ustanovit ústní a písemné používání menšinových jazyků ve styku se správními orgány pro osoby patřící ke všem národnostním menšinám, zejména prostřednictvím praktických opatření umožňujících správním orgánům používat tyto jazyky a zvyšováním povědomí o tomto právu mezi národnostními menšinami.

Na ústavní úrovni zaručuje článek 25 Listiny občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám za podmínek stanovených zákonem právo užívat jejich jazyka v úředním styku. Pro realizaci tohoto práva není potřebná součinnost s jinými příslušníky dané národnostní menšiny. Na tento článek navazuje ustanovení § 9 menšinového zákona (rozšiřující toto právo také o soudy), který mj. stanoví, že podmínky pro výkon tohoto práva upravují zvláštní právní předpisy.

Postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (správní orgán) upravuje správní řád. Ten ve svém § 16 odst. 4 stanoví, že „občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správním orgánem právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě nese správní orgán“.

II.11. Článek 11

- 1. Strany se zavazují uznávat, že každý příslušník národnostní menšiny má právo používat své příjmení (jméno po otci) a křestní jména v menšinovém jazyce a právo na jejich oficiální uznání způsobem určeným jejich právním řádem.*
- 2. Strany se zavazují uznávat, že každý příslušník národnostní menšiny má právo v menšinovém jazyce rozmísťovat veřejně viditelné znaky, nápisy a další informace soukromé povahy.*
- 3. Relevantní data, statistiky nebo jakékoli jiné informace umožňující vyhodnocení dopadu těchto opatření.*

Při přípravě předchozích periodických zpráv MV informovalo o ustanoveních zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“), která práva příslušníků národnostních menšin a závazky České

republiky vyplývající z Evropské charty regionálních nebo menšinových jazyků naplňují. Konkrétně se jedná o právní úpravu užívání jména a příjmení v jazyku národnostní menšiny, a dále o právo žen uvádět své příjmení v nepřechýlené podobě. S účinností od 1. ledna 2022 mohou ženy žádat o uvádění svého příjmení v nepřechýleném tvaru *bez nutnosti prokazování*, že se jedná o některý z taxativně uvedených případů (cizinka, občanka s trvalým pobytem v cizině, občanku, jejíž manžel nebo partnerka je cizinec/cizinka nebo občanku jejíž jeden z rodičů je cizinec, nebo občanku jiné než české národnosti). Došlo tedy k významné liberalizaci práva žen uvádět příjmení v nepřechýlené podobě, neboť odpadla například nutnost prokazovat příslušnost k národnostní menšině.

V současné době je připravována novela zákona o matrikách. Ta zahrnuje i problematiku práv příslušníků národnostních menšin. Právo užívat jméno nebo příjmení v jazyce národnostní menšiny by mělo být dále rozšířeno mimo jiné o možnost změnit své rodné příjmení do jazyka národnostní menšiny. Dále by mělo být umožněno uzavření manželství nebo registrovaného partnerství v jazyce národnostní menšiny. Tato možnost bude navázána na splnění následujících podmínek:

- v posledních dvou sčítáních lidu se hlásilo k této národnosti vždy alespoň 10 % občanů obce, v jejímž územním obvodu se prohlášení činí (identické řešení jako v § 29 zákona o obcích),
- požádají o to souhlasně oba snoubenci nebo osoby, které chtějí vstoupit do partnerství,
- oddávající a matrikář ovládají jazyk této národnostní menšiny.

Užívání dvojjazyčných nápisů a názvů obcí bylo upraveno novelizací zákona o obcích účinné k 1. červenci 2016. Touto novelou bylo nově upraveno uvádění názvu obce, ulic a jiných veřejných prostranství a budov státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků v jazyce národnostní menšiny (§ 29 zákona o obcích).¹² Podle předchozí právní úpravy vznikala obci povinnost takové označení provést, jestliže se podle posledního sčítání lidu hlásilo k dané národnosti alespoň 10 % občanů obce, pokud o to požádali zástupci národnostní menšiny prostřednictvím Výboru a pokud ten svým usnesením návrh zastupitelstvu doporučí. To v praxi umožňovalo, aby Výbor případně takovou žádost bez dalšího projednávání odmítl, a tím znemožnil označení provést (resp. případně vícejazyčné označení ponechal na dobrovolném rozhodnutí obecních orgánů).

Program podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Tuto úmluvu Rady Evropy Česká republika ratifikovala dne 15. listopadu 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. března 2007.

Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Odbor lidských práv a ochrany menšin.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

¹² § 29 odst. 2 obecního zřízení zní: „V obci obývané příslušníky národnostních menšin se název obce, jejích částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků uvádějí též v jazyce národnostní menšiny, jestliže se v posledních dvou sčítáních lidu hlásilo k této národnosti vždy alespoň 10 % občanů obce, pokud o to požádají zástupci příslušné národnostní menšiny prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny (§ 117 odst. 3) a pokud ten svým usnesením návrh doporučí, anebo pokud o to písemně požádá spolek, který podle stanov zastupuje zájmy příslušné národnostní menšiny ⁴⁸⁾ a který ke dni podání žádosti působí alespoň 5 let na území obce.“

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji)
- němčinu
- romštinu
- slovenštinu
- moravskou chorvatštinu

V letech 2019-2022 byly podporovány následující aktivity:

- A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být podpořena zejména: výroba a tisk publikací (např. vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy, tisk map s tradičními místními názvy); vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu a výroba a instalace dvojjazyčných cedulí (např. označení autobusových zastávek, názvy ulic a lokalit, vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce, označení ve veřejných (obecních) budovách aj.)
- D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů**, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice¹³.

Pro rok 2021 mohly o dotaci žádat, stejně jako v předchozích letech, spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a obce.

Tabulka 8 Dotační program implementace Charty ve sledovaném období

rok	Výše		počet projektů	
	poskytnuté dotace (Kč)	celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2019	2 888 431	14	14	0
2020	2 699 320	17	13	4
2021	3 288 491,70	25	17	8
2022	2 969 678	19	12	7

¹³ Tematický okruh činnosti uvedený pod písmenem D) lze realizovat v souvislosti se všemi jazyky národnostních menšin zastoupených v Radě vlády pro národnosti menšiny. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou národnostní menšinu.

V rámci dotačního programu Podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, tematického okruhu C, jsou podporovány dvojjazyčné názvy v obcích. Dvojjazyčné označení se týká především oblastí kompaktního polského osídlení těšínského Slezska. Po ratifikaci Charty od roku 2007 probíhá postupná instalace těchto nápisů v obcích (již ve dvou třetinách zmiňovaných obcí proběhla), míru dvojjazyčnosti si stanovila každá obec individuálně na základě doporučení svého výboru pro národnostní menšiny. Pohybuje se v široké škále od dvojjazyčných nápisů na úředních budovách, přes dvojjazyčné nápisy na veřejně přístupných prostranstvích, až po silniční tabule označující vjezd a výjezd z obce. Realizace posledního zmiňovaného typu se však v některých obcích komplikuje nedorozuměním mezi zástupci národnostní menšiny a příslušnými orgány.

Tabulka 9 *Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojjazyčných názvů (po obcích, celkem po dobu existence programu)*

<i>obec</i>	<i>finanční podpora celkem 2007-2021 (Kč)</i>	<i>Instalováno v roce</i>
Albrechtice / Olbrachcice	239 130,3	2007, 2009, 2017
Bocanovice / Boconowice	14 113,0	2007
Bukovec / Bukowiec	59 331,0	2007
Bystřice / Bystrzyca	25 756,4	2008
Český Těšín / Czeski Cieszyn	1 223 684,0	2007, 2008, 2009, 2012, 2013
Dolní Lomná / Łomna Dolna	35 000,0	2007
Hnojník / Gnojnik	105 526,0	2008, 2011, 2012, 2019
Horní Suchá / Sucha Górna	141 126,0	2007, 2009
Hrádek / Gródek	95 859,1	2007, 2008, 2009, 2012, 2021
Chotěbuz / Kocobędz	61 000,0	2013
Jablunkov / Jabłonków	483 127,0	2009, 2012, 2016, 2018
Komorní Lhotka / Ligotka Kameralna	76 000,0	2013
Milíkov / Milików	46 746,3	2008, 2013
Mosty u Jablunkova / Mosty koło Jabłonkowa	16 200,7	2009
Nýdek / Nydek	28 779,0	2007, 2017
Smilovice / Śmiłowice	14 272,8	2007, 2010
Stonava / Stonawa	47 634,1	2007, 2009
Střítež / Trzycieź	45 990,4	2008, 2009, 2017
Těrlicko / Cierlicko	157 589,3	2008, 2009, 2012
Třanovice / Trzanowice	168 662,0	2007, 2010
Třinec / Trzyniec	191 000,0	2012
Vendryně / Wędrynia	146 738,6	2007, 2009, 2018
celkem	3 295 226,0	

Další doporučení výboru ministrů

Aktivně podporovat praktické uplatňování práva na uvádění topografických údajů v menšinových jazycích, pokud jsou splněny zákonné požadavky, a flexibilně aplikovat 10% hranici. V zájmu usnadnění procesu podávání žádostí by orgány měly revidovat příslušné právní předpisy s cílem zvýšit svou odpovědnost za uvádění topografických údajů z vlastní iniciativy v takových případech;

V této oblasti tedy nedošlo v monitorovacím období ke změně právního rámce. ÚV se nadále zaměřoval na aktivní podporu umísťování místopisných označení v národnostně-menšinových jazycích z dotačního programu Implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Viz tabulka výše.

II.12. Článek 12

1. *Pokud je to vhodné, strany v oblasti vzdělání a výzkumu přijímají opatření na podporu znalostí kultury, historie, jazyka a náboženství svých národnostních menšin a většiny.*
2. *V této souvislosti strany mimo jiné poskytnou odpovídající možnosti pro další vzdělávání učitelů a přístup k učebnicím a umožní kontakty mezi studenty a učiteli různých komunit.*
3. *Strany se zavazují podporovat rovnost příležitostí přístupu příslušníků národnostních menšin ke vzdělání na všech úrovních.*

Česká republika přijímá řadu opatření k podpoře vzdělání a výzkumu na podporu znalostí kultury, historie a jazyka národnostních menšin. V souvislosti s plněním článků 12 až 14 Rámcové úmluvy mohou některé subjekty žádat také o podporu v tematických okruzích A a B dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Podpora výzkumu na podporu znalostí o národnostních menšinách probíhá na řadě specializovaných pracovišť vysokých škol a Akademie věd ČR. Obecným, právním a historickým otázkám postavení menšin se intenzivně zabývá od roku 2007 tým Právnické fakulty Univerzity Karlovy, který rovněž úzce spolupracuje s Radou (členem Rady je i odborník z Právnické fakulty Univerzity Karlovy).

Vzdělávání učitelů pro polské menšinové školství bylo v uplynulém období i nadále zajišťováno prostřednictvím Pedagogického centra pro polské národnostní školství, se sídlem v Českém Těšíně (dále jen „PC ČT“). Další vzdělávání učitelů také zajišťuje profesní organizace učitelů polských škol na Těšínsku – Sdružení polských učitelů (*Towarzystwo Nauczycieli Polskich*), které spolupracuje s polským i českým resortem školství.

Hlavní činnost PC ČT vychází ze Zřizovací listiny Pedagogického centra pro polské národnostní školství Český Těšín, z úkolů a dlouhodobých programů MŠMT. Činnost PC ČT probíhá podle schváleného plánu hlavních úkolů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a to v oblastech:

Podpora menšinového školství

Jedná se především o zajišťování potřeb škol a školských zařízení s polským jazykem vyučovacím včetně podpory žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, vydávání (díky finanční podpoře MŠMT) a distribuci metodických pomůcek - časopisů *Jutrzenka* (70/104. ročník) pro první stupeň a *Ogniwo* (70. ročník) pro druhý stupeň základních škol. Ve všech školách a školských zařízeních s polským jazykem vyučovacím se rovněž PC ČT věnuje problematice užívání a podpory mateřského jazyka. Ve vybraných soutěžích a olympiádách, zejména s matematickým zaměřením, připravuje polské jazykové verze pro žáky. PC ČT připravuje a vydává nové učební pomůcky pro školy s polským jazykem vyučovacím, jako např. slabikář či pracovní sešity pro matematiku na 2. stupni základní školy.

Významná je zejména spolupráce s Polskem. V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se konal celoroční cyklus workshopů pro ředitele a pedagogické sbory škol s polským jazykem vyučovacím s tematikou formativního hodnocení. Tento cyklus byl zorganizován díky projektu *Implementace formativního vzdělávání ve školách s polským jazykem vyučovacím v České republice*, který do polského Ministerstva národního vzdělávání předložila polská vzdělávací instituce Centrum občanského vzdělávání z Varšavy (Centrum Edukacji Obywatelskiej).

II.13. Článek 13

1. *V rámci svého vzdělávacího systému strany uznávají, že příslušníci národnostní menšiny mají právo zakládat a spravovat svá vlastní soukromá vzdělávací zařízení.*

2. Výkon tohoto práva pro strany nepředstavuje žádný finanční závazek.

Podle článku 25 odstavec 2 písmeno a) Listiny základních práv a svobod se občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám za podmínek stanovených zákonem zaručuje též právo na vzdělání v jejich jazyku. Toto právo je dále upraveno v § 11 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, podle kterého příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce ve školách, předškolních zařízeních a školských zařízeních za podmínek, které stanoví zvláštní právní předpisy. Příslušníci národnostních menšin mohou dále za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy zřizovat soukromé školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou jazyka národnostní menšiny jako vyučovacím předmětu a soukromá předškolní zařízení a soukromá školská zařízení.

Menšinou, která nejčastěji využívá vlastní soukromá vzdělávací zařízení, na kterých se vyučuje v menšinovém jazyku, je německá menšina. Německá národnostní menšina je na území České republiky prostorově rozptýlená, a proto na rozdíl od menšiny polské, nemůže využít možnosti zřizování národnostně menšinových škol podle ustanovení § 14 školského zákona. Pozornost německé menšiny se proto v praktické rovině obrací jak k soukromému školství, tak k výuce některých předmětů na školách v německém jazyce jako v cizím jazyce.

MŠMT dle Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce, povoluje školám mimo jiné i výuku některých předmětů v německém jazyce. Jedná se o základní i střední školy. Podrobnější informace lze nalézt také v kapitole II.14 Článek 14.

Program na podporu vzdělávacích aktivit národnostních menšin

Tento program podporuje, vedle vzdělávání v jazycích národnostních menšin, také projekty na tvorbu vzdělávacích programů a výukových materiálů v oblasti národnostně menšinového vzdělávání směřující k poznávání historie a kultury jiných národů, k výchově k demokratickému občanství, k vzájemné toleranci, k potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti, xenofobie a antisemitismu, taktéž výzkumy zaměřené na oblast vzdělávání dětí a mládeže z národnostních menšin a etnik žijících v ČR.

Výzva je zaměřena na podporu v rámci tematických okruhů:

Tematický okruh A - podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin

Vzdělávací aktivity pro příslušníky národnostních menšin – děti, žáky, mládež a studenty, včetně vydávání publikací, vzdělávacích textů pro děti, žáky, mládež a studenty v menšinových jazycích, jako součást širšího projektu zaměřeného na vzdělávání. Rozvoj mateřského jazyka národnostních menšin.

Tvorba výukových materiálů v jazycích národnostních menšin se zaměřením na kulturní tradice a dějiny národnostních menšin a etnik žijících na území ČR pro děti, žáky, mládež a studenty (především bude upřednostňována e-learningová forma).

Tematický okruh B – podpora aktivit národnostních menšin

Tvorba a realizace vzdělávacích programů a výukových materiálů pro děti, žáky, mládež, studenty a pedagogické pracovníky směřující k rozvoji humanismu a potírání xenofobie, rasové, národnostní a náboženské nesnášenlivosti, rasismu a antisemitismu a dále projekty zaměřené k tématu holocaustu.

Nejčastějšími výstupy projektů byly metodické a odborné materiály, semináře a jiné vzdělávací akce pro žáky a učitele, návštěvy kulturních akcí v jazyce národnostní menšiny, jazykové kurzy

pro děti (např. Bona Fide, Středisko vietnamského jazyka v Praze, Spolek Iglice), taneční kroužky s poznáváním regionálních tradic v zemi původu (např. spolky Púčik, LIMBORA, PIRIN), vydávání publikací a knížek pro děti v jazyku národnostní menšiny (např. Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, Sdružení přátel polské knihy). Svůj význam mají i literární soutěže pro žáky např. soutěž Jána Kollára, kdy je rozvíjen jazyk a jazyková komunikace ve slovenském jazyce, soutěž Lidice pro 21. století, které se zúčastňují i žáci např. ze Slovenska, Litvy, Ruska, Rumunska.

Tabulka 10 Finanční prostředky v programu Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin v letech 2017 – 2021

rok	výše dotace (v Kč)
2017	11 799 529
2018	15 039 000
2019	15 039 000
2020	15 039 000
2021	15 039 000

II.14. Článek 14

1. *Strany se zavazují uznávat, že každý příslušník národnostní menšiny má právo učit se svému menšinovému jazyku.*
2. *V oblastech obývaných příslušníky národnostních menšin tradičně nebo ve značném množství strany usilují, pokud existuje dostatečný požadavek, zajistit, pokud je to možné a v rámci svého vzdělávacího systému, aby příslušníci národnostních menšin měli odpovídající možnosti pro výuku menšinového jazyka nebo získávání vzdělání v tomto jazyce.*
3. *Odstavec 2 tohoto článku je uplatňován, aniž by to bylo na újmu učení se úřednímu jazyku nebo výuce v tomto jazyce.*

Podmínky pro zajištění vzdělání v jazyce národnostní menšiny v mateřských, základních a středních školách obcemi, kraji a případně MŠMT upravuje ustanovení § 14 školského zákona. Předpokladem je, že v obci musí být dle zákona zřízen výbor pro národnostní menšiny a současně jsou zákonem stanoveny minimální počty dětí, které se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí. Vzhledem k nízkému počtu statutárních měst a obcí, ve kterých je zákonem dána povinnost zřídit výbor pro národnostní menšiny (viz tabulka č. 3 a tabulka č. 4 výše), je menšinové školství financované z veřejných rozpočtů omezeno pouze na polské národnostně menšinové školství v Moravskoslezském kraji.

Polská národnostní menšina

Polská menšina je díky své početnosti a koncentraci v Moravskoslezském kraji jedinou národnostní menšinou, která může využívat možností národnostně menšinového školství financovaného z veřejných rozpočtů. V Moravskoslezském kraji je zřízeno několik škol, v nichž se vzdělávání uskutečňuje pouze v polském jazyce, či dvojjazyčně, a to jak v českém jazyce, tak i v polském jazyce, podle ustanovení § 14 odst. 5 školského zákona.

Podle údajů MŠMT, je v současné době na území ČR zřízeno 32 mateřských škol s polským jazykem vyučovacím nebo s česko-polským jazykem vyučovacím. Všechny tyto mateřské školy se nachází na území Moravskoslezského kraje. Tyto mateřské školy navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 celkem 830 dětí, které byly zařazeny do 45 tříd. Seznam zmíněných mateřských škol je k dispozici v níže uvedené tabulce.

Tabulka 11 Seznam mateřských škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)

Název školy	Ulice	Místo	Počet tříd	Počet dětí
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 1	Vendryně	2	26
Mateřská škola	č.p. 70	Dolní Lomná	1	16
Mateřská škola	Školní 800	Jablunkov	3	62
Mateřská škola Przedszkole	č.p. 615	Vendryně	1	9
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 74	Bukovec	1	25
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 440	Bystřice	3	58
Mateřská škola	Pod Výtopnou 190	Návsí	1	18
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 60	Písek	1	14
Mateřská škola	Konská 419	Třinec	1	13
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 104	Milíkov	1	18
Mateřská škola	č.p. 170	Hrádek	2	30
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 446	Hnojník	2	37
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 788	Mosty u Jablunkova	1	19
Mateřská škola	Lutyňská 400	Orlová	1	15
Mateřská škola	Moskevská 162/1	Český Těšín	3	55
Mateřská škola	Hrabinská 1016/51	Český Těšín	1	21
Mateřská škola	Polní 1832/10	Český Těšín	1	25
Mateřská škola	Akátová 1361/17	Český Těšín	1	24
Mateřská škola	Školní 11	Albrechtice	1	20
Mateřská škola	Koperníkova 652	Dolní Lutyně	1	17
Mateřská škola	Selská 429/14	Havířov	1	24
Mateřská škola	č.p. 326	Stonava	1	17
Mateřská škola	Těrlická 407/5	Horní Suchá	2	30
Mateřská škola	Dr. Olszaka 155/1	Karviná	3	62
Mateřská škola	Přehradní 243/9	Těrlicko	1	24
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 311	Ropice	1	24
Mateřská škola – Przedszkole	Dolní Líštná 172	Třinec	1	25
Mateřská škola – Przedszkole	Štefánikova 772	Třinec	1	16
Mateřská škola – Przedszkole	SNP 447	Třinec	2	40
Mateřská škola – Przedszkole	Třinec-Nebory 126	Třinec	1	11
Mateřská škola-Przedszkole	Oldřichovice 210	Třinec	1	27
Mateřská škola	č.p. 70	Košariska	1	8

Počet základních škol, ve kterých je vyučovacím jazykem jazyk polský, byl ve školním roce 2021/2022 24 škol s polským jazykem vyučovacím, přičemž všechny tyto školy se nachází v Moravskoslezském kraji. Uvedené školy zřídily celkem 136 vyučovacích tříd, které navštěvovalo 2 040 žáků.

Tabulka 12 Seznam základních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)

Typ školy	Název	Ulice	Místo	Počet tříd	Počet žáků
neúplná	Základní škola	č.p. 66	Bukovec	3	37
úplná	Základní škola	č.p. 366	Bystřice	11	175
neúplná	Základní škola	Pod Výtopnou 190	Návsí	3	38
neúplná	Základní škola	č.p. 104	Milíkov	2	21

neúplná	Základní škola	č.p. 77	Hrádek	3	34
úplná	Základní škola – Szkoła Podstawowa	č.p. 6	Hnojník	9	150
neúplná	Základní škola	č.p. 750	Mosty u Jablunkova	1	10
úplná	Základní škola	č.p. 234	Vendryně	9	135
neúplná	Základní škola	Lutyňská 400	Orlová	1	17
úplná	Základní škola	Havlíčková 213/13	Český Těšín	20	391
neúplná	Základní škola	Polní 1832/10	Český Těšín	3	47
neúplná	Základní škola	Školní 11	Albrechtice	2	22
úplná	Základní škola	Koperníková 652	Dolní Lutyně	6	43
úplná	Základní škola s pol.jaz.vyuč.	Selská 429/14	Havířov	6	67
neúplná	Základní škola s p.j.v.	č.p. 326	Stonava	2	12
úplná	Základní škola	Těrlická 407/5	Horní Suchá	8	103
úplná	Základní škola - Szkoła Podstawowa	Dr. Olszaka 156/2	Karviná	9	154
neúplná	Základní škola	Přehradní 243/9	Těrlicko	2	20
úplná	Základní škola	Školní 438	Jablunkov	15	267
neúplná	Základní škola	č.p. 70	Dolní Lomná	1	16
neúplná	Základní škola s p.j.v.	č.p. 146	Ropice	3	31
úplná	Základní škola	Nádražní 10	Třinec	13	208
neúplná	Základní škola	Oldřichovice 210	Třinec	2	21
neúplná	Základní škola-Szkoła Podstawowa	č.p. 70	Košařiska	2	21

Na území Moravskoslezského kraje se rovněž nachází Střední školy, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský, či je polština jedním z vyučovacích jazyků. Jedinou střední školou, ve které je polský jazyk jediným vyučovacím jazykem, je Polské gymnázium - Polskie Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego, Český Těšín, příspěvková organizace. Další střední školy, které mají v Rejstříku škol uveden vyučovacím jazyk oboru polský, jsou Střední průmyslová škola, Karviná, příspěvková organizace, Obchodní akademie, Český Těšín, příspěvková organizace a Střední zdravotnická škola, Karviná, příspěvková organizace. Uvedené střední školy navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 celkem 1 373 studentů. Seznam základních a středních škol je uveden následující tabulce.

Tabulka 13 Seznam středních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)

Název	Ulice	Místo	Vyučovacím jazyk	Počet žáků
Střední průmyslová škola	Žižkova 1818/1a	Karviná	český, polský	348
Polské gymnázium – Polskie Gimnazjum	Havlíčková 213/13	Český Těšín	polský	327
Obchodní akademie	Sokola-Tůmy 402/12	Český Těšín	český, polský	317
Střední zdravotnická škola	Borovského 2315/1	Karviná	český, polský	381

Podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, je působnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v České republice v tomto ohledu jednoznačně vymezena § 87 uvedeného zákona a uskutečňování studijních programů je zcela v kompetenci vysokých škol v rámci jejich autonomie dané tímto zákonem.

Polský jazyk, nebo výuka v polském jazyce jsou realizovány na těchto vysokých školách, v následujících oborech.

Tabulka 14 Polské vysoké školství (2019-2022)

Název vysoké školy	Obor
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Polská studia
	Polský jazyk a literatura
	Polština se zaměřením na oblast firemní praxe, služeb a cestovního ruchu
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Polská filologie
	Polský jazyk a literatura
	Polština pro překladatelskou praxi
	Polština ve sféře podnikání (jednooborové)
	Středoevropská historická studia se zaměřením na české, polské a slovenské dějiny
	Učitelství polského jazyka a literatury pro 2. stupeň základních škol
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Učitelství polského jazyka a literatury pro střední školy
	Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Polská filologie
	Polština pro překladatele
	Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast
Fakulta filozofická Univerzity Pardubice	Slavistická studia zemí Evropské unie – polština

Německá národnostní menšina

ZŠ německo-českého porozumění a Gymnázium Thomase Manna je škola založená v roce 1991 německou menšinou v České republice. Nabízí pro české i německé děti vzdělání a výchovu v 1. - 5. ročníku s němčinou jako jazyk cizí nebo mateřský. Připravuje žáky pro studium na Gymnáziu Thomase Manna, které je osmileté a nabízí výuku němčiny.

Němčina je vyučovacím jazykem na dvoujazyčném Rakouském gymnáziu v Praze, které je založeno na základě mezinárodní smlouvy.

Dalším projektem, který je z hlediska jazykové politiky MŠMT významný, je program dvojazyčné výuky a rozšířené výuky němčiny nabízené v rámci projektu Německý jazykový diplom KMK. V České republice pracuje v současné době ve spolupráci se Spolkovou republikou Německo jedna dvojazyčná šestiletá sekce, a to na Gymnáziu F. X. Šaldy v Liberci, a jedna dvojazyčná osmiletá sekce v rámci Německé školy v Praze. Na gymnáziích působí němečtí vyučující a vedoucí německé sekce. Vyučující zajišťující výuku vybraných předmětů v němčině a vedoucí sekce jsou do ČR vysláni Centrálou pro školství v zahraničí Spolkového správního úřadu. Absolventi dvojazyčné výuky získávají česká i německá maturitní vysvědčení, která jim umožňují přístup jak na vysoké školy v České republice, tak ve Spolkové republice Německo. Dvojazyčná gymnázia mají speciálně upravený Rámcový vzdělávací program, který respektuje specifika dvojazyčné výuky.

V letech 2021-2022 byl uveden pilotní projekt k zahájení výuky v německém jazyce ve dvou třídách základních škol v Jablonci nad Nisou a Chebu, a to za spolupráce s ÚV a MŠMT.

Německý jazyk je vyučován na těchto základních školách.

Tabulka 15 V současné době (školní rok 2021/22) se německá jazyk vyučuje v těchto počtech základních škol (včetně krajské perspektivy):

Území		Celkem	Žáci učící se cizí jazyk německý	
			celkem	z toho první cizí jazyk
Česká republika		849257	211136	6432
v tom	Hlavní město Praha	104791	22975	1445
	Středočeský kraj	120752	24842	11
	Jihočeský kraj	48710	17625	556
	Plzeňský kraj	44395	15434	540
	Karlovarský kraj	21105	7705	1007
	Ústecký kraj	66726	20503	1552
	Liberecký kraj	36159	12187	580
	Královéhradecký kraj	42390	8635	0
	Pardubický kraj	41515	8351	36
	Kraj Vysočina	39476	10235	10
	Jihomoravský kraj	96135	25159	690
	Olomoucký kraj	47705	10019	5
	Zlínský kraj	44911	10882	0
Moravskoslezský kraj	94487	16584	0	

Výuka některých předmětů v němčině probíhá v těchto školách:

- Základní škola Marjánka, Praha 6, Bělohorská 52
- Základní škola generála Zdeňka Škarvady, Ostrava-Poruba, příspěvková organizace

V současné době existují tyto střední školy, včetně škol technických a odborných s vyučovacím jazykem německým či s výukou některých předmětů v němčině.

- Rakouské gymnázium v Praze o.p.s.
- Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec 11, Partyzánská 530, příspěvková organizace
- Gymnázium Dr. Karla Polesného Znojmo, příspěvková organizace
- Gymnázium, Příbram, Legionářů 402
- Gymnázium Kroměříž
- Anglicko-české gymnázium AMAZON s.r.o.

Německý jazyk, nebo výuka v německém jazyce jsou realizovány na těchto vysokých školách, v následujících oborech.

Tabulka 16 Německé vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích	Česko-německá areálová studia
	Evropská teritoriální studia - ČR a německy mluvící země
	Německý jazyk a literatura
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání pro střední

	školy
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka
	Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základních škol
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Německý jazyk a literatura
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity	Lektorství cizího jazyka - německý jazyk
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Pedagogické asistentství německého jazyka a literatury pro základní školy
	Učitelství cizích jazyků pro střední školy - němčina
	Učitelství cizích jazyků pro základní školy - němčina
	Učitelství německého jazyka pro základní a jazykové školy
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Němčina pro překladatelskou praxi
	Němčina ve sféře podnikání
	Německá filologie
	Německý jazyk a literatura
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě Slezské univerzity v Opavě	Korpusová lingvistika se zaměřením na konkrétní jazykovou skupinu (angličtina, němčina)
	Němčina
	Němčina pro odbornou praxi
	Němčina pro školskou praxi
	Německý jazyk
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základních škol
Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové	Cizí jazyky pro cestovní ruch – německý jazyk
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství pro 1. stupeň základních škol - německý jazyk
	Učitelství pro 2. stupeň základních škol - německý jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Interkulturní germanistika
	Interkulturní germanistika v česko-německém kontextu
	Německá filologie
	Německý jazyk pro školskou praxi
Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Učitelství cizích jazyků pro základní školy - německý jazyk
	Německý jazyk a literatura
Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy	Německá a francouzská filozofie
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy	Česko-německá studia
	Německá a rakouská studia
	Německá a středoevropská studia / Deutsche und Mitteleuropäische Studien

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Mezikulturní komunikace čeština - němčina/ Interkulturelle Kommunikation und Translation Tschechisch - Deutsch
	Mezikulturní komunikace: čeština a němčina pro překlad a tlumočení / Interkulturelle Kommunikation: Übersetzen und Dolmetschen Tschechisch-Deutsch
	Němčina
	Němčina pro mezikulturní komunikaci
	Německý jazyk a literatura
	Německý jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
	Překladatelství a tlumočnictví - němčina
	Překladatelství: čeština - němčina
	Tlumočnictví: čeština - němčina
Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy	
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy	Německý jazyk a literatura s didaktikou
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základní školy a střední školy
	Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy - německý jazyk
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Německá filologie
	Německá literatura
	Německý jazyk
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Němčina se zaměřením na aplikovanou ekonomii
	Němčina se zaměřením na tlumočení a překlad
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro základní školy
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Německý jazyk pro hospodářskou praxi
	Německý jazyk pro odbornou praxi
Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně	Německý jazyk pro manažerskou praxi
Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro střední školy

Romská národnostní menšina

Výuka romského jazyka na školách v České republice zatím neprobíhá systematicky, protože současné školy narážejí na několik faktorů, které komplikují či znemožňují výuku romštiny. Jedním z nich nezáměr rodičů romských dětí o tuto výuku. Rodiče často zastávají názor, že se dítě má primárně učit majoritní český jazyk, aby se snadno integrovalo do většinové společnosti. Rodiče často romštinu považují za jazyk používaný jen v rámci vnitřní rodinné komunikace. Další komplikaci zaznamenaly některé školy, na kterých se podařilo výuku romštiny ustanovit, ale ne všechny romské děti se do těchto nepovinných vyučovacích kurzů hlásily, ať už z důvodu nezáměru dětí i rodičů, nebo obav z následné stigmatizace ze strany svých spolužáků z majority. Současně je však nutné uvést, že na rozdíl od menšiny polské, romská menšina je rozptýlená, a proto ve smyslu příslušných ustanovení školského

zákona nejsou ani naplněny podmínky pro existenci romského menšinového školství, možné je však vyučovat romštinu jako nepovinný vyučovací předmět.

Přestože neexistuje systematická výuka romštiny na českých školách, je možné jmenovat několik škol, ve kterých se romský jazyk objevuje jako součást výuky tematicky blízkých předmětů. Jedná se o Základní školu Floriána Bayera v Kopřivnici, na které byl vyučován romský jazyk v rámci předmětu multikulturní výchova, podobně i na Střední odborné škole managementu a práva v Jihlavě. Na Střední škole prof. Z. Matějčka v Ostravě probíhala výuka romistiky v rámci výuky týkající se sociální činnosti, resp. byla vsazena do výuky předmětu „práce s menšinami“.

Tabulka 17 V roce 2020 bylo akreditováno několik nových vzdělávacích programů DVPP i k tématu vzdělávání romských dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem

Organizace (IČO, název)	Název vzdělávací akce	Cílová skupina
71477543 Mgr. Michaela Veselá	P – Romské děti ohrožené sociální exkluzí	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
00671274 Střední škola a Mateřská škola, Liberec, Na Bojišti 15, příspěvková organizace	Romská problematika	učitel – metodik prevence
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		vychovatelé školských zařízení
25334514 Fakta s.r.o. - vzdělávací zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků	Jak pomoci romským dětem ve škole	učitel – metodik prevence
		učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé speciálních škol
		vychovatelé školských zařízení
výchovní poradci		
29145 CLU3V z.s.	Práce s dětmi/žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí a s OMJ	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ
		asistenti pedagoga
		vychovatelé školských zařízení
		učitelé – vedoucí školních zájmových kroužků a klubů
		pedagogové volného času
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Sociokulturní aspekt ve výuce dětí a žáků s OMJ	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ
		učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		psychologové
		pedagogové volného času
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ u žáků s OMJ v ZŠ I	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do	Praktické ukázky z výuky ČJ	učitelé SOŠ a SOU

školy, z. ú.	u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ I	učitelé VOŠ
		učitelé gymnázií
		psychologové
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ - literatura u žáků s OMJ v ZŠ II	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		asistenti pedagoga
		učitelé gymnázií
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ - literatura u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ II	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech v ZŠ	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		asistenti pedagoga
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
8687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech SŠ a VOŠ	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v přírodovědných předmětech v ZŠ	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		asistenti pedagoga
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v přírodovědných předmětech SŠ a VOŠ	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Sociokulturní aspekt ve výuce dětí a žáků s OMJ – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ
		učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU

		učitelé VOŠ
		psychologové
		pedagogové volného času
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ u žáků s OMJ v ZŠ I – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		asistenti pedagoga
		učitelé gymnázií
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ I – webinář	učitelé SOŠ a SOU
		učitelé gymnázií
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ – literatura u žáků s OMJ v ZŠ II – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		asistenti pedagoga
		učitelé gymnázií
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ – literatura u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ II – webinář	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech v ZŠ – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		asistenti pedagoga
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech SŠ a VOŠ – webinář	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		asistenti pedagoga
		speciální pedagogové
		psychologové

V oblasti společného vzdělávání zavedla novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. ledna 2020 financování asistentů pedagoga ve školách, třídách či odděleních zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona jako standardní pracovní pozice při zohlednění typu školy a zdravotního postižení dětí a žáků. Samotná činnost asistenta pedagoga v dotčených školách, třídách či odděleních školních družin si již nevyžaduje návštěvu školského poradenského zařízení. Tímto krokem má být zajištěno snížení administrativy, systémový způsob financování personální podpory a zvýšená jistota jak pro dotčené školy a školní družiny, tak pro samotné asistenty pedagoga. Uvedená změna se dotýká speciálního školství v rámci mateřských a základních škol, základní školy speciální, přípravného stupně základní školy speciální, oborů vzdělání Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá, speciálních oddělení školních družin a tříd škol při školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. Veškeré změny byly připraveny na základě široké a podrobné debaty MŠMT s reprezentanty odborné veřejnosti a neziskového sektoru tak, aby návrh vyhlášky v co nejvyšší míře

reflekoval vznesené podněty a zohledňoval specifika jednotlivých druhů škol a speciálních vzdělávacích potřeb. Vzdělávací podmínky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou pravidelně vyhodnocovány prostřednictvím analýz a na základě statistických dat. Pro usnadnění implementace tohoto předpisu byl vydán metodický pokyn¹⁴.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019 – 2023 stanovuje strategické cíle, které by měly významně ovlivnit kvalitu vzdělávání. Ve vztahu k inkluzivnímu vzdělávání se jedná o tyto prioritní cíle:

- zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření,
- podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech úrovních škol, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků,
- zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí a žáků, včetně rozvoje jejich tvořivosti,
- zajistit rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech stupních škol a omezit vnější selektivitu systému,
- zajistit společný postup na úrovni zřizovatelů, obcí s rozšířenou působností a krajů.

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ obsahuje strategický cíl „Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů“, který se prolíná celým tímto dokumentem. V oblasti společného vzdělávání usiluje o vzdělávací systém, jenž poskytne spravedlivé šance na přístup ke kvalitnímu vzdělání všem.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti inkluze zajišťuje přímo řízená organizace MŠMT – Národní pedagogický institut České republiky.

MŠMT a MPSV vydaly společné stanovisko ve věci zápisu dítěte k povinnému předškolnímu vzdělávání.¹⁵ Uvedené doporučení se zaměřuje na řešení situace, kdy zákonný zástupce nepřihlásí dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání ve spádové či jiné mateřské škole ani pro dítě nezvolí individuální vzdělávání. Cílem tohoto opatření je překonávat důsledky nesplnění povinnosti přihlásit dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání včetně situací, které nasvědčují závažnému porušování nebo zanedbávání povinností zákonného zástupce při péči o dítě nebo jeho výchově.

Tabulka 18 Kvalifikovaný odhad počtu romských dětí v mateřských školách a v přípravných třídách ZŠ

Kvalifikovaný odhad počtu romských dětí		Počet
Celkem v mateřské škole		6 954
– z toho	mladších pěti let	2 757
	starších pěti let	4 197
	s odkladem povinné školní docházky	1 036
Celkem v přípravné třídě základní školy		897

¹⁴ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-novele-vyhlasiky-c-27-2016-sb-o-vzdelavani>

¹⁵ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/stanovisko-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-a>.

Jak vyplývá z kvalifikovaných odhadů za školní rok 2020/2021, v mateřských školách se vzdělává 6 954 romských dětí, z nichž 2 757 bylo mladších 5 let a 4 197 starších 5 let. Celkem 897 romských dětí bylo přijato do přípravné třídy základní školy a 1 036 dětem byl doporučen odklad povinné školní docházky. Oproti školnímu roku 2019/2020 se snížil odhadovaný počet romských dětí s uděleným odkladem povinné školní docházky (1 049 > 1 036) a zvýšil se odhadovaný počet romských dětí vzdělávaných v přípravných třídách základních škol (888 < 897). Výrazněji se také zvýšil odhadovaný počet romských dětí starších pěti let v mateřských školách (4 126 < 4 197).

MŠMT považuje pro další období za důležité zvýšit podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání, a to především v jeho prezenční podobě, a odstranit překážky, které za neúčasti těchto dětí ve vzdělávání stojí. Prostřednictvím Technologické agentury České republiky byl zadán projekt „*Ověření dopadů zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání*“, jehož hlavním cílem je zmapovat a popsat konkrétní dopady a překážky implementace povinného předškolního vzdělávání. Na základě výsledků výzkumu budou přijata opatření ke zvýšení podílu dětí, které jsou do předškolního vzdělávání zapojeny, a to se zaměřením na oblasti sociálních disparit. Výzkum se zaměřuje mj. na to, jaká opatření by měla být přijata k zajištění přístupu dětí k předškolnímu vzdělávání v mateřské škole v blízkosti bydliště, protože tento způsob plnění povinného předškolního vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí je pokládán za ideální formu. Mezi další hlavní témata šetření se řadí informovanost a podpora utváření postojů zákonných zástupců, přístup škol ke vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, zápis do mateřské školy, zapojení terénních pracovníků, finanční podpora, konkrétnější vymezení výstupů povinného předškolního vzdělávání především s ohledem na ověřování úrovně osvojování očekávaných výstupů při individuálním vzdělávání aj.

Individuální vzdělávání je jedním ze způsobů plnění povinného předškolního vzdělávání. K 30. září 2020 bylo dle statistické ročenky školství individuálně vzděláváno 2 400 dětí z celkového počtu 109 686 pětiletých dětí v předškolním vzdělávání¹⁶, tzn. 2,19 %.

V § 34b školského zákona je stanoveno, že ředitel mateřské školy doporučí zákonnému zástupci dítěte, které je individuálně vzděláváno, oblasti, v nichž má být dítě vzděláváno. Tyto oblasti vychází z rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Mateřská škola následně v období od 3. do 4. měsíce od začátku školního roku ověřuje úroveň osvojování očekávaných výstupů v jednotlivých oblastech a případně doporučí zákonnému zástupci další postup při vzdělávání. Zákonný zástupce dítěte, které je individuálně vzděláváno, je povinen zajistit účast dítěte u ověření. Ředitel mateřské školy, kam bylo dítě přijato k předškolnímu vzdělávání, ukončí individuální vzdělávání dítěte, pokud zákonný zástupce dítěte nezajistil účast dítěte u ověření. Po ukončení individuálního vzdělávání dítěte nelze dítě opětovně individuálně vzdělávat. Některé individuálně vzdělávané děti navštěvují předškolní kluby či dětské skupiny (tj. zařízení nezapsaná do rejstříku škol a školských zařízení).

Jako podpora mateřským školám v situaci, kdy zákonný zástupce oznámí, že se rozhodl plnit povinné předškolní vzdělávání svého dítěte formou individuálního vzdělávání, a k předcházení vzdělávání dětí podle upravených výstupů bylo vydáno Metodické doporučení k průběhu individuálního vzdělávání dětí v mateřských školách a ověření dosahování očekávaných výstupů,¹⁷ v němž se mj. doporučuje pořídit písemný zápis o konání ověření dosahování očekávaných výstupů podepsaný zákonným zástupcem dítěte a zástupcem mateřské školy. Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání je v kompetenci České školní inspekce (dále jen „ČŠI“), a to na základě kritérií¹⁸ na daný školní rok. ČŠI rovněž vykonává kontrolu dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání

¹⁶ Započítány děti v mateřských školách, v přípravných třídách základních škol a v přípravných stupních základních škol speciálních.

¹⁷ <https://www.msmt.cz/file/50179/>

¹⁸ <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Kriteria-hodnoceni/Kriteria-hodnoceni-2020-2021>

a školských služeb. V neposlední řadě lze uvést, že výše uvedený projekt „Ověření dopadů zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání“ se zabývá mj. možností přijetí opatření, která by konkrétněji vymezila výstupy povinného předškolního vzdělávání především s ohledem na ověřování úrovně osvojování očekávaných výstupů při individuálním vzdělávání.

Kvalifikované odhady počtů romských žáků v ZŠ

Skutkové okolnosti, které Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“) posuzoval v rozsudku *D. H. a ostatní proti České republice*, byly následující. Podle údajů poskytnutých stěžovateli, které vycházely z odpovědí na dotazníky rozeslané v roce 1999 ředitelům osmi zvláštních a šedesáti devíti základních škol v Ostravě, činil podíl ostravských Romů zařazených do zvláštních škol (v dané době existující školy pro žáky s takovými rozumovými nedostatky, pro které se nemohli vzdělávat v běžné základní škole; tyto školy byly v roce 2005 zrušeny) 50,3 %. Podle údajů zjištěných Evropským střediskem pro sledování rasismu a xenofobie (nyní Agentura Evropské unie pro základní práva) navštívila v České republice více než polovina romských dětí zvláštní školy. Poradní výbor Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin ve zprávě z října 2005 konstatoval, že podle neoficiálních odhadů tvořili Romové až 70 % z celkového počtu žáků zapsaných do zvláštních škol.

Podrobné informace o aktuálním přístupu MŠMT k zajištění rovného přístupu romských žáků ke vzdělání jsou obsaženy ve zprávě vlády o výkonu rozsudku *D.H. a ostatní proti České republice* z června 2022, zaslané Výboru ministrů Rady Evropy na základě bodu jeho rozhodnutí ze dne 3. prosince 2020 č. CM/Del/Dec(2020)1390/H46-8.¹⁹

Ve všech krajích bylo kvalifikovanými odhady k 30. září 2020 napočteno celkem 34 267 romských žáků, tedy 3,6 % z celkového počtu žáků v základních školách. Meziročně se jedná o nárůst o 499 romských žáků. Uvažujeme-li celkový nárůst počtu žáků v ZŠ, pak romští žáci tvoří 5,3 % tohoto nárůstu (počet romských žáků se zvyšoval rychleji, než počet žáků z většinové populace). To může být jedním z důvodů pro vyšší procento romských žáků vzdělávajících se dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s upravenými výstupy (dále jen „RVP ZV UV“)²⁰ v roce 2020 oproti roku 2019 (viz tabulka níže a následný komentář).

Tabulka 19 Přechod žáků ze vzdělávacího programu RVP ZV LMP do RVP ZV UV umožnil rozvíjet maximální vzdělávací potenciál každého žáka v klíčových oblastech v běžných základních školách.

Vzdělávací program	Počet romských žáků		Podíl romských žáků (%)	
	2019/2020	2020/2021	2019/2020	2020/2021
RVP ZV	32 686	33 631	96,8	98,1
z toho RVP ZV UV	3 533	4 013	10,8	11,9
RVP ZV ZŠS	612	629	1,8	1,8
Celkem	33 768	34 267	100	100

Pozn.: V tabulce nejsou uvedeni žáci, vzdělávání podle RVP ZV LMP. Z tohoto důvodu byla pro rok 2019 opravena chyba v počtech u podílu romských žáků vyučovaných podle RVP ZV UV.

¹⁹ Zpráva o výkonu rozsudku je dostupná zde: [https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2022\)606E](https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2022)606E).

²⁰ K nárůstu počtu romských žáků vzdělávajících se podle upravených výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV UV) MŠMT připomíná, že se jedná o podpůrné opatření zajišťující diferencovanou vzdělávací podporu přesně podle individuálně diferencovaných potřeb, hodnocení výsledků ve vzdělávání všem žákům se speciálními vzdělávacími potřebami bez ohledu na jejich etnický či sociální původ. Zatímco zrušené RVP ZV LMP stanovovalo pro všechny žáky s lehkým mentálním postižením stejnou sníženou úroveň ve všech vzdělávacích oblastech bez rozlišení potřeb jednotlivých žáků, RVP ZV UV umožňuje žákům s lehkým mentálním postižením, na základě doporučení školského poradenského zařízení, využívat upravené výstupy pouze v těch oblastech, kde je to pro žáka nezbytné. Vzdělávání dle RVP ZV UV je stejně kvalitní. Zajišťuje individualizaci vzdělávání podle potřeb žáka tak, aby měl každý šanci vyniknout a zažít úspěch. K tomu směřuje individuální přístup a v širším měřítku uplatnění formativního hodnocení.

Při porovnání školního roku 2019/2020 a 2020/2021 je patrný pozitivní trend v počtu romských žáků vzdělávaných podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“), který se meziročně zvýšil o 945 žáků (z 32 686 v roce 2019 na 33 631 romských žáků v roce 2020). Podle RVP ZV je vzděláváno 98,1 % romských žáků v základních školách. Při meziročním porovnání je zjevné výrazné navýšení podílu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV (v roce 2019 celkem 96,8 %, v roce 2018 celkem 95,2 %, v roce 2017 celkem 92,5 %),

Podle RVP ZV UV je vzděláváno 11,9 % romských žáků z celkového počtu romských žáků vzdělávaných podle sjednoceného RVP ZV. Zvýšení podílu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV kopíruje změny počtu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV (v roce 2019 celkem 10,8 %, v roce 2018 celkem 9,9 %, v roce 2017 celkem 7,1 %). Na navýšení podílu má vliv úplné skončení programu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s lehkým mentálním postižením (dále jen „RVP ZV LMP“), kdy poprvé v roce 2020/21 nebyl dle daného programu vzděláván ani jeden žák. Zároveň je nutné pokračovat ve sledování míry zastoupení romských žáků v RVP ZV UV i v dalších letech. V souvislosti s tím připomínáme jinou povahu RVP ZV UV umožňující diferenciaci přístupu ke konkrétním žákům, oproti RVP ZV LMP, jak je popsáno výše.

Při pohledu na podíl romských žáků ze všech žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV docházíme k podílu 25,3 % (v roce 2019 tvořil odhad tohoto podílu 24,2 %, v roce 2018 to bylo 27,5 %). Jde-li pouze o žáky vzdělávané podle RVP ZV UV, údaje opět kopírují oscilaci výše uvedených trendů. Zatímco celkový počet žáků v tomto vzdělávacím programu vzrostl o 8,9 % (z 14 572 na 15 870 žáků), počet romských žáků vzrostl o 13,6 % (z 3 533 na 4 013 žáků). Tento zdánlivě horší výsledek je ale třeba interpretovat v souvislosti s ukončením vzdělávání podle RVP ZV LMP ve školním roce 2019/2020, kdy se podle něj vzdělávalo posledních 470 romských žáků v 9. ročníku. Základní školou tedy postupují do vyšších ročníků jen žáci vzdělávaní podle RVP ZV UV a zároveň odcházejí ročníky vzdělávané podle RVP ZV LMP, jejichž žáci ale již nejsou uváděni ve zprávě. Pokud bychom očistili zjištěná data od vlivu posledního roku přechodového období, pak bude podíl romských žáků na nárůstu žáků vzdělávaných podle vzdělávacích programů pro žáky s mentálním postižením činit 10,3 %. Pro interpretaci dalšího vývoje budou významné výsledky výzkumu popsaného níže. Pro úplnost je třeba také připomenout, že se již pohybujeme v poměrně nízkém absolutním počtu žáků, jejichž počet je odhadován a s tím souvisí vyšší vliv chyb na výsledek.

V tabulce níže jsou uvedeny počty romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV v členění na běžné třídy a třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona. Z údajů je zřejmé, že podíl romských žáků vzdělávaných v běžných třídách osciluje kolem hodnoty 74 %. Je třeba mít na paměti, že se jedná o odhady s určitou nepřesností a meziročními výkyvy. Proto je žádoucí sledovat dlouhodobější trendy. V každém případě platí, že žáci jsou do tříd zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona zařazováni pouze tehdy, není-li možná jejich integrace do běžné třídy, a zásadně jen se souhlasem rodičů. Pokud rodič vyjádří nesouhlas, nemůže být žák do této třídy zařazen. Možným příčinám nadměrného zastoupení romských žáků se bude zabývat právě zadávaná analýza, jejímž cílem je zjištění, proč je většina romských žáků vzdělávajících se podle RVP ZV UV vzdělávaná mimo běžné školy/třídy, a strategie, jak tuto situaci MŠMT změnit.

Tabulka 20 Počty žáků ve vzdělávacím programu RVP ZV UV

Počty žáků ve vzdělávacím programu RVP ZV UV	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Celkem romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV	3 450	3 533	4 013
z toho ve třídách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona	2 519	2 573	3 038
tj. podíl (%) z celkového počtu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV	73,0	72,8	75,7

Počet romských žáků vzdělávaných v roce 2020 v rámci vzdělávacího programu základní školy speciální je 629. Podle RVP ZV ZŠS je vzděláváno pouze 1,8 % romských žáků v základních školách, meziročně nedošlo k navýšení tohoto podílu, i když se celkový podíl romských žáků v základních školách zvýšil.

Tabulka 21 Počty škol a žáků ve vzdělávacích programech

Počty škol a žáků ve vzdělávacích programech	2019/2020		2020/2021	
	Počet	Podíl (v %)	Počet	Podíl (v %)
Počet ZŠ	4 189	—	4 211	—
Žáci ZŠ celkem	952 946	—	962 348	—
- z toho odhad romských žáků	33 768	3,5	34 267	3,6
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZV vč. UV	944 782	—	955 147	—
- z toho odhad romských žáků	32 686	3,5	33 631	3,5
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZV UV	14 572	—	15 870	—
z toho odhad romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV	3 533	24,2	4 013	25,3
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZŠ speciální	6 963	—	7 133	—
- z toho odhad romských žáků	612	8,8	629	8,8

Z výše uvedených údajů je patrný setrvalý trend, s mírnými oscilacemi (ve srovnání s daty s předchozích let), podstatný bude dlouhodobý trend.

V posledních letech výrazně převládají žadatelé z řad středoškolských žáků. Vzhledem ke způsobu výběru stipendistů, tj. podle prospěchu, se zvyšuje procento úspěšnosti, tedy počet žáků a studentů pokračující ve studiu i v dalším roce, jenž se pohybuje okolo 75 %. V roce 2019/2020 bylo podáno celkem 60 žádostí o příspěvek Nadačního fondu Verde, v následujícím roce množství žádostí ještě vzrostlo na 68. Ve výběrovém řízení bylo v roce 2020/2021 vybráno 54 studentů/ek, kterým byl přiznán nadační příspěvek v celkové výši 425 tis. Kč. Z něj bylo vyplaceno 332 tis. Kč (78 % původně přiznané částky). 43 studentů obdrželo příspěvek v plné výši, 6 studentů obdrželo příspěvek v poloviční výši a 5 studentům příspěvek vyplacen nebyl. Důvodem byly rozpory s podmínkami vyplacení příspěvku – např. nedostatečná na vysvědčení, zhoršená známka z chování, nehodnocen či neprospěl, nedodání vyžadovaných podkladů (vysvědčení či potvrzení o absolvování zkoušek u studentů vysokých škol). Ze stipendistů studovali na VOŠ 3 studenti a na VŠ 6 studentů (2 zdárně ukončili VOŠ, 1 bakalářské studium), další postoupili do dalšího ročníku. Mezi dárci opět figuruje i Nadace Albatros, která přispěla dary ve výši 126 tis. Kč. S Nadací Albatros také byla prohloubena spolupráce, zejména v podobě rozšíření přímé průběžné interaktivní komunikace se studenty prostřednictvím sociálních sítí a emailu.

Tabulka 22 Romština/romistika a vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity	Romština jako volitelný předmět otevřený pro studenty libovolného studijního programu
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Základy romologických studií (celoživotní vzdělávání)
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy	Integrace Romů ve studijním programu Speciální pedagogika
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Romistika
Fakulta filozofická Univerzity Pardubice	Předměty: Romové v dějinách a současnosti, Romština pro antropology, Religiozita Romů, Jazykový kurz Romštiny, Konverzace v romštině a četba textů

Další menšinové jazyky

Výuka dalších menšinových jazyků je záležitostí spíše vysokoškolského prostředí. V následující tabulce přinášíme přehled výuky v jazycích, které jsou zároveň menšinové.

Tabulka 23 Další menšinové jazyky a vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Bulharský jazyk	
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Bulharský jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Slavistická studia zemí Evropské unie - bulharština
Chorvatský jazyk	
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Chorvatský jazyk a literatura
	Balkanistika
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Slavistická studia zemí Evropské unie - kroatistika
Maďarský jazyk	
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Maďarština
	Středoevropská studia
Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě	Středoevropská studia
Ruský jazyk	
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích	Cizí jazyky pro evropský a mezinárodní obchod - ruský jazyk
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Překladatelství ruského jazyka
	Ruská literatura
	Ruská studia
	Ruský jazyk a literatura
	Učitelství ruského jazyka a literatury pro střední školy
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity	Lektorství cizího jazyka - ruský jazyk (jednooborové)
	Pedagogické asistentství ruského jazyka a literatury pro základní školy
	Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství ruského jazyka pro základní školy
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Ruská filologie
	Učitelství ruského jazyka a literatury pro 2. stupeň základních škol

			Učitelství ruského jazyka a literatury pro střední školy
Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové			Cizí jazyky pro cestovní ruch – ruský jazyk
			Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
			Učitelství pro 1. stupeň základních škol - ruský jazyk
			Učitelství pro 2. stupeň základních škol - ruský jazyk a literatura (dvouoborové)
			Učitelství pro střední školy - ruský jazyk a literatura
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy			Ruská a východoevropská studia
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy			Ruský jazyk a literatura
			Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
			Učitelství ruského jazyka pro střední školy
			Východoevropská studia se specializací rusistika, ukrajinistika, lettonistika, lithuanistika
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy			Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
			Russian Language Oriented at Education
			Training Teachers of General Subjects at Lower and Higher Secondary Schools - Russian Language
			Učitelství ruského jazyka pro 2. stupeň základní školy a střední školy
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci			Ruská filologie
			Ruská filologie v kontextu evropské kultury a literatury
			Ruská literatura
			Ruský jazyk
Fakulta pedagogická univerzity v Plzni			Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
			Učitelství ruského jazyka pro střední školy
			Učitelství ruského jazyka pro základní školy
Slovenský jazyk			
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity			Paleoslovenistika a slovanské jazyky
			Slovenský jazyk a literatura
Filozofická fakulta Ostravské univerzity			Středoevropská historická studia se zaměřením na české, polské a slovenské dějiny
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy			Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika
Srbský jazyk			
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity			Srbský jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy			Jihovýchodoevropská studia
			Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika

Ukrajinský jazyk	
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Ukrajinská studia
	Ukrajinský jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Jihovýchodoevropská studia
	Východoevropská studia se specializací rusistika, ukrajinistika, lettonistika, lithuanistika
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Ukrajinská filologie
	Ukrajiniština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast
Vietnamský jazyk	
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Vietnamistika
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Etnologie se specializací vietnamistika
	Jazyky zemí Asie a Afriky
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Vietnamská filologie

Další doporučení výboru ministrů

V úzké spolupráci se zástupci národnostních menšin zajistit, aby učební osnovy, příprava učitelů a výukové materiály v hlavním vzdělávacím proudu poskytovaly konkrétní informace o historii a kultuře národnostních menšin a o jejich přínosu pro českou společnost, zohledňovaly jejich citlivost a podporovaly kritické myšlení a zohledňování různých perspektiv ve všech snahách.

MŠMT v současné době reviduje rámcové vzdělávací programy, které by po revizi měly obsahovat podrobnější informace o národnostních menšinách, včetně jejich geografických historických a kulturních reálií. Vyučovat by se tato látka měla v 5. až 9. ročníku základního vzdělávání. MŠMT také nabídlo spolupráci odborníkům na otázky národnostních menšin pro práci na revizi rámcových vzdělávacích programů a vzdělávacích, čímž mimo jiné reagovalo na žádost polské menšiny.

Ve spolupráci se zástupci romské menšiny a dotčených rodin pokračovat v přijímání opatření ke zvýšení předškolní docházky romských dětí v běžných zařízeních.

Jak je uvedeno výše MŠMT a MPSV vydaly společné stanovisko ve věci zápisu dítěte k povinnému předškolnímu vzdělávání²¹. Uvedené doporučení se zaměřuje na řešení situace, kdy zákonný zástupce nepřihlásí dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání ve spádové či jiné mateřské škole ani pro dítě nezvolí individuální vzdělávání. Cílem tohoto opatření je překonávat důsledky nesplnění povinnosti přihlásit dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání včetně situací, které nasvědčují závažnému porušování nebo zanedbávání povinností zákonného zástupce při péči o dítě nebo jeho výchově.

Rozšířit nabídku vzdělávání v němčině jako menšinovém jazyce v různých oblastech obývaných německou menšinou a zajistily místní návaznost od předškolního až po střední vzdělávání; ve spolupráci se zástupci romské menšiny prověřily způsoby, jak zvýšit zájem o výuku romštiny a následně rozšířit

²¹ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/stanovisko-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-a>.

nabídku výuky romštiny v hlavním vzdělávacím proudu předškolního, základního a středního vzdělávání.

Jak bylo uvedeno výše, V letech 2021-2022 byl uveden pilotní projekt k zahájení výuky v německém jazyce ve dvou třídách základních škol v Jablonci nad Nisou a Chebu, a to za spolupráce s ÚV a MŠMT. Podobné snahy budou patrné i v budoucnu, mj. v souvislosti s rozšířením ochrany Němčiny podle části III. Co se týče výuky romštiny, bohužel nadále identifikujeme bariéry jak ze strany škol (nedostatek lektorů romštiny), tak zejména ze strany příslušníků romské menšiny, kteří sami neprojevují zájem o výuku romštiny u svých dětí. Problematice výuky romštiny se věnuje i Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030.

II.15. Článek 15

Strany vytvářejí podmínky nezbytné pro účinnou účast příslušníků národnostních menšin v kulturním, společenském a hospodářském životě a ve veřejných záležitostech, zvláště pak v těch, jež se jich týkají.

Účast příslušníků národnostních menšin ve veřejných záležitostech, zvláště v těch, které se jich týkají, je zajištěna na centrální vládní úrovni především činností Rady vlády pro národnostní menšiny. Na regionální a místní úrovni je participace zajišťována především činností Výborů pro národnostní menšiny. Pro specifické potřeby romské národnostní menšiny je taktéž zřízena Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.

Rada vlády pro národnostní menšiny

Dle svého Statutu je Rada stálým poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Rada v rámci své působnosti sleduje dodržování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod, mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, zákonů a dalších právních norem ve vztahu k příslušníkům národnostních menšin. Působnost Rady je vymezena zákonem č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nařízením vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, svým Statutem a Jednacím řádem.

V Radě bylo i nadále zastoupeno 14 národnostních menšin, a to menšiny běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská, ukrajinská a vietnamská. Jako stálý host se účastní také zástupce židovské komunity, která neprojevila zájem být považována za národnostní menšinu a svoji identitu odvíjí od konfesijní otázky. Během let 2017-2022 Rada zaznamenal žádost gruzínské národnostní menšiny, která by ráda rozšířila řady Rady, její požadavek je aktuálně posuzován. V roce 2018 došlo ke změně statutu Rady. Nově je funkční období zástupců národnostních menšin v Radě čtyřleté bez omezení opakování mandátu.²² Tím bylo vyhověno požadavku některých zástupců národnostních menšin, kteří omezení mandátu na dvě po sobě následující období kritizovali.

Na jednání Rady dne 22. října 2019²³ byly projednány body, které se týkaly žádosti německé národnostní menšiny o rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a možnosti zavedení hlášení v polském jazyce na železničních nádražích a zastávkách v oblasti těšínského Slezska. V souvislosti s prvním bodem došlo v roce 2019 ke vzniku nové ad hoc pracovní skupiny. Jednalo se o *Pracovní skupinu k možnosti rozšíření ochrany německého jazyka*

²² Usnesení vlády ze dne 30. května 2018 č. 346.

²³ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-178156/>

části III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (dále jen „PS“). První jednání této nové PS se uskutečnilo dne 16. prosince 2019. Výstupem jednání byla žádost členů PS o podrobnější zdůvodnění žádosti zástupců německé menšiny o vyšší ochranu německého jazyka do konce února roku 2020. Dne 6. února 2020²⁴ vzala Rada na vědomí informaci o postupu v přípravě nového nařízení vlády, které by nahradilo dosavadní platné nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. Na jednání Rady dne 11. září 2020²⁵ zazněla informace o postupu ve věci žádosti německé národnostní menšiny o rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

Pracovní skupina k možnosti rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků zasedala dne 1. září 2020. Členům Pracovní skupiny bylo předloženo Memorandum (zdůvodnění žádosti k rozšíření ochrany) německé národnostní menšiny a vyjádření v této věci od Výboru expertů Evropské charty regionálních či menšinových jazyků z Rady Evropy. K textu Memoranda vyjádřili své připomínky zástupci všech dotčených resortů (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zahraničních věcí) ale dohodli se na dalším postupu v této věci.

Dne 8. ledna 2021²⁶ se uskutečnilo další jednání Rady, na kterém se Rada zabývala informací Ministerstva dopravy o výsledcích jednání týkajícího se zavedení hlášení v polském jazyce na železničních nádražích a zastávkách. Bylo konstatováno zdržení celého procesu. Další bod se týkal informace o postupu ve věci rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Rada v této věci přijala usnesení č. 3/2021 ve kterém podporuje úsilí o účinnější ochranu němčiny jako jazyka národnostní menšiny, který se tradičně používá na území České republiky a požádala ministra zahraničních věcí o předložení příslušného návrhu; dále také požádala ministra zahraničních věcí o to, aby zahrnul do návrhu také dřívější doporučení Rady vlády pro národnostní menšiny, týkající se ochrany spisovného chorvatského jazyka s akcentem na podporu gradištské jazykové variety chorvatštiny v souladu s usnesením Rady č. 172 ze dne 26. dubna 2016 k bodu č. 1. Na jednání Rady dne 18. června 2021²⁷ byla projednána informace Ministerstva dopravy o výsledcích jednání, týkajícího se zavedení hlášení v polském jazyce na železničních nádražích a zastávkách. Ze strany polské menšiny byla vyjádřena nespokojenost s formou nahrávky v polském jazyce (nevhodný dialekt), nicméně proces už byl před finalizací. Další jednání Rady se konalo dne 7. prosince 2021²⁸. Na jednání zazněla informace o postupu ve věci rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a ochrany chorvatského jazyka částí II Charty. Bylo uvedeno, že materiál je v mezirezortním připomínkovém řízení. Dále bylo konstatováno *splnění úkolu ve věci hlášení v polském jazyce na nádražích a zastávkách*, již s opravenou formou nahrávky. Hlášení v polském jazyce tedy probíhá na celém území obývaném polskou menšinou v tzv. Těšínské Slezsku, pochopitelně pouze v obcích kde je železnice, a zároveň také technika pro zajištění hlášení (na některých malých zastávkách hlášení neprobíhá, a to ani v češtině, protože zde není pro hlášení technika). Hlášení probíhá v obcích:

- Mosty u Jablunkova zastávka / Mosty koło Jabłonkowa przystanek
- Mosty u Jablunkova / Mosty koło Jabłonkowa
- Bocanovice / Boconowice

²⁴ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/zapis-ze-zasedani-rady-ze-dne-6--2--2020-179774/>

²⁵ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-ze-dne-11--zari-2020-184342/>

²⁶ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-ze-dne-8--ledna-2021-186451/>

²⁷ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/zapis-z-jednani-rady-vlady-pro-narodnostni-mensiny-18--6--2021-190020/>

²⁸ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-vlady-pro-narodnostni-mensiny-ze-dne-7--12--2021-194707/>

- Návsí / Nawsie
- Hrádek / Gródek
- Bystřice / Bystrzyca
- Vendryně / Wędrynia
- Třinec centrum / Trzyniec centrum
- Třinec / Trzyniec
- Třinec-Konská / Trzyniec-Końska
- Ropice zastávka / Ropica przystanek
- Český Těšín / Czeski Cieszyn
- Chotěbuz / Kocobędz
- Petrovice u Karviné / Piotrowice koło Karwiny

V roce 2022 byl na jednání Rady dne 18. října 2022 probírán bod ohledně Reflexe výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Bylo poukázáno na prohlubující se problém s uváděním národnosti. Otázka na národnost je dobrovolná a otevřená, tedy není zde žádný výčet. Od roku 2011 je na formuláři uvedeno, že respondenti mohou zvolit až dvě národnosti. Stejně tak je zde uvedeno to, že tato otázka je dobrovolná. I proto roste počet lidí, kteří nedeklarovali žádnou národnost. Důvody mohou být různé, nejčastěji jde o to, že toto téma přijde respondentům v dnešní době *nerelevantní*, další skupině zase přijde natolik *citlivé*, že jej nevyplňují. Na jednání zazněl návrh, aby se kvorum pro výpočet příslušníků národnostní menšiny v obci vypočítávalo nikoliv z celku, ale pouze z množiny těch, kteří deklarovali nějakou národnost. Pokud by došlo k takovéto úpravě, bylo by třeba změnit legislativu (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)). Nicméně bylo přijato usnesení, aby probíhal dialog ohledně možné změny zákonů. Tento dialog sama iniciovala zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Co se týče návrhu na rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, tak zaznělo, že v současné době se *podařilo vypořádat připomínky k materiálu*, přičemž největší penzum práce zabralo vypracování nové důvodové zprávy k materiálu. Materiál byl projednán a schválen na jednání vlády dne 14. prosince 2022.

Výbor pro národnostní menšiny

Mluvčí regionálních či menšinových jazyků mohou využívat uzákoněné možnosti aktivně se podílet na řešení záležitostí týkající se národnostních menšin v rámci Výborů pro národnostní menšiny i při jednáních Rady.

Dle výsledků sčítání lidu z roku 2021 bohužel v žádném kraji nenastaly zákonné podmínky, které by zaváděly povinnost zřídit Výbor pro národnostní menšiny (z důvodu stále nižšího zájmu o uvádění národnosti při sčítání v žádném kraji nedosahuje počet přihlášených příslušníků národnostních menšin 5 %).

Institucionální zabezpečení výkonu práv příslušníků národnostních menšin v krajích v letech 2019-2022 nicméně popisuje uvedená tabulka, ve které jsou vyjmenovány konzultační mechanismy sloužící ke komunikaci mezi národnostními menšinami a veřejnou správou. Z celkových pěti existujících výborů byly čtyři zřízeny na základě § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a jeden byl zřízen nad rámec tohoto zákona. Podrobný popis situace v jednotlivých krajích je uveden níže.

Tabulka 24 Výbory, komise a pracovní skupiny v krajích (2019-2022)

kraj	konzultační mechanismus (Výbor, Komise, Pracovní skupina)	povinnost ze zákona ²⁹
Jihočeský	-	
Jihomoravský	Výbor pro národnostní menšiny	NE
Karlovarský	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Královéhradecký	-	
Liberecký	Komise Rady Libereckého kraje pro národnostní menšiny, cizince a sociální začleňování	NE
Moravskoslezský	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Olomoucký	Pracovní skupina Etnické menšiny a cizinci	NE
Pardubický	Komise Rady Pardubického kraje pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin	NE
Plzeňský	Výbor pro oblast sociálních věcí	NE
Hlavní město Praha	Výbor pro národnostní menšiny Poradní sbor pro záležitosti romské menšiny	ANO NE
Středočeský	-	
Ústecký	Výbor pro národnostní menšiny	NE
Vysočina	Pracovní skupina poskytovatelů služeb pro národnostní a etnické menšiny, osoby bez přístřeší a oběti trestné činnosti	NE
Zlínský	-	

Co se týče institucionálního zabezpečení výkonu práv příslušníků národnostních menšin ve statutárních městech a obcích, tak zřizování výborů pro národnostní menšiny se opět odvíjí od sčítání lidu. Výsledky sčítání lidu z roku 2021 opět snížily počet obcí, ve kterých vzniká povinnost zřídit výbor pro národnostní menšiny. Seznam těchto obcí lze nalézt na stránkách MV.³⁰ Během roku 2022 ještě dobíhaly stávající výbory, ke změnám dochází až po volbách do zastupitelstev obcí na podzim 2022.

Institucionální zabezpečení výkonu práv příslušníků národnostních menšin ve statutárních městech v letech 2017-2022 popisuje níže uvedená tabulka, ve které jsou vyjmenovány konzultační mechanismy sloužící ke komunikaci mezi národnostními menšinami a veřejnou správou. Z celkových čtyř výborů byly dva zřízeny na základě zákona (Karviná a Třinec) a dva (Brno a Chomutov) nad rámec zákona, konkrétně § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Některá další statutární města zřizují jinak pojmenované konzultační mechanismy, např. komise nebo rady.

Tabulka 25 Výbory, komise a pracovní skupiny ve statutárních městech

Město	konzultační mechanismus (Výbor, Komise, Rada, Pracovní skupina)	povinnost ze zákona ³¹
Brno	Výbor pro národnostní menšiny	NE
České Budějovice	-	
Děčín	-	
Frýdek-Místek	-	
Havířov	-	

²⁹ Byly naplněny podmínky, kdy je zřízení Výboru pro národnostní menšiny zákonnou povinností podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/informace-ke-zrizovani-vyboru-pro-narodnostni-mensiny-a-oznacovani-ulic-v-jazyce-narodnostni-mensiny-v-souvislosti-se-scitanim-lidu-domu-a-bytu-2021.aspx>

³¹ Byly naplněny podmínky, kdy je zřízení Výboru pro národnostní menšiny zákonnou povinností podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Hradec Králové	Komise sociální, zdravotní a rodinné politiky	NE
Chomutov	Výbor pro národnostní menšiny	NE
Jablonec nad Nisou	-	
Jihlava	-	
Karlovy Vary	-	
Karviná	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Kladno	-	
Liberec	Rada pro cizince, národnostní menšiny a další etnika	NE
Mladá Boleslav	Komise pro integraci etnik a národnostních menšin	NE
Most	Komise sociální a národnostních menšin	NE
Olomouc	-	
Opava	-	
Ostrava	-	
Pardubice	Skupina komunitního plánování Cizinci, národnostní a etnické menšiny	NE
Plzeň	Komise pro oblast sociálních věcí a národnostních menšin	NE
Prostějov	Pracovní skupina pro komunitní plánování Národnostní menšiny a cizinci	NE
Přerov	-	
Teplice	-	
Třinec	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Ústí nad Labem	-	
Zlín	-	

Níže uvedená tabulka uvádí přehled obcí, ve kterých byl v letech 2017-2022 zřízen výbor pro národnostní menšiny (popřípadě jiný orgán, např. komise nebo pracovní skupina), a to jak na základě § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, tak i nad rámec uvedeného zákona. Tabulka je sestavena na základě údajů, které poskytly krajské úřady.

Tabulka 26 Výbory pro národnostní menšiny, či jiné poradní orgány na úrovni obcí

Obec	poradní orgány zřízeny na základě zákona ³²
Aš	ANO
Bílá Voda	NE
Bukovec	ANO
Bystřice (okr. Frýdek-Místek)	ANO
Česká Lípa	NE
Česká Třebová	NE
Český Těšín	ANO
Dolní Lomná	ANO
Hnojník	ANO
Horní Suchá	ANO
Hrádek	ANO
Cheb	NE
Chotěbuz	ANO
Jablunkov	ANO
Kobylá nad Vidnavkou	NE
Košaržiska	ANO

³² Byly naplněny podmínky, kdy je zřízení Výboru pro národnostní menšiny zákonnou povinností podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Milíkov	ANO
Mosty u Jablunkova	ANO
Návsí	ANO
Nýdek	ANO
Petrovice u Karviné	ANO
Písečná (okr. Frýdek-Místek)	ANO
Semněvice	NE
Smilovice (okr. Frýdek-Místek)	ANO
Stonava	ANO
Střítež	ANO
Těrlicko	ANO
Třanovice	ANO
Vendryně	ANO

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny

Významným orgánem v oblasti integrace Romů, je Rada vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „Romská rada“), Romská rada je stálým poradním a iniciativním orgánem vlády ČR. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě ČR informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády ČR, které se týkají Romů. Romská rada se paritně skládá z členů vlády ČR, či jejich zástupců a dalších zástupců veřejné správy a zástupců občanské společnosti - Romů.

Odbornou podporu Romské radě poskytuje Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Kancelář Rady“), které je součástí Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR. Kancelář Rady je odborným pracovištěm pro otázky romské integrace a pro spolupráci se zástupci občanské společnosti. Kancelář Rady je zpracovatelem a hlavním realizátorem Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030.³³ Kancelář průběžně monitoruje její naplňování a podává o něm zprávy vládě ČR, Evropské komisi i široké veřejnosti. Za tímto účelem zpracovává každoročně Zprávu o stavu romské menšiny, kterou předkládá vládě ČR.³⁴

Dále také aktivně zapojuje občanskou společnost do diskuze o naplňování Strategie, a o její revizi, a to prostřednictvím jí zřízených výborů, pracovních skupin, setkání a workshopů. Kancelář Rady rovněž vykonává úlohu Národního kontaktního místa pro integraci Romů.

Doporučení výboru ministrů k okamžitým opatřením

Implementovat Strategii integrace Romů na období 2021-2030, a to v úzké spolupráci se zástupci romské menšiny. Související akční plány by měly obsahovat jasné ukazatele umožňující sledování a hodnocení dopadu;

Strategie byla schválena vládou dne 10. května 2021. Do přípravy strategie byly úzce zapojeny romské spolky, i odborníci na individuální úrovni. Strategie je k dispozici na webu Úřadu vlády v českém a anglickém jazyce.³⁵

³³ Viz https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/strategie-rovnosti--zacleneni-a-participace-romu-strategie-romske-integrace-2021_2030-188413/.

³⁴ Viz <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=85>.

³⁵ https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/strategie-rovnosti--zacleneni-a-participace-romu-strategie-romske-integrace-2021_2030-188413/

Další doporučení výboru ministrů

Průběžně vyhodnocovat dopady reformy vzdělávání, včetně toho, zda hodnocení školských poradenských zařízení adekvátně odráží vzdělávací potřeby romských žáků a zda je dosahováno cíle inkluzivní výuky Romů s neromskými žáky.

Tyto aspekty budou vyhodnocovány v rámci plnění úkolů Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030.

Podrobné informace o aktuálním přístupu MŠMT k zajištění rovného přístupu romských žáků ke vzdělání jsou obsaženy ve zprávě vlády o výkonu rozsudku *D.H. a ostatní proti České republice* z června 2022, zaslané Výboru ministrů Rady Evropy na základě bodu jeho rozhodnutí ze dne 3. prosince 2020 č. CM/Del/Dec(2020)1390/H46-8.³⁶

Zajistit účinnou účast zástupců národnostních menšin na věcech veřejných na místní úrovni zřízením výborů pro národnostní menšiny v obcích a krajích, kde žije dostatečný počet osob patřících k národnostním menšinám, a po konzultaci se zástupci národnostních menšin přezkoumat fungování těchto výborů.

Fungování výborů v obcích do roku 2022 je rozebráno výše. V roce 2022 proběhly volby do zastupitelstev obcí, navíc byly zveřejněny výsledky sčítání lidu, domů a bytů z roku 2021, na které je dle platné legislativy navázáno zřizování výborů v obcích. Je tedy zřejmé, že nové výbory se ustanovují právě v době vypracování této zprávy. Přezkum fungování by tedy měl důvod až v následujících letech.

II.16. Článek 16

Strany se zdrží opatření, která mění poměr obyvatel v oblastech obývaných příslušníky národnostních menšin a která mají za cíl omezit práva a svobody vyplývající ze zásad zakotvených v této Rámcové úmluvě.

Česká republika nepřijala žádná opatření v rozporu s čl. 16 Rámcové úmluvy.

II.10. Článek 17

- 1. Strany se zavazují nezasahovat do práva příslušníků národnostních menšin navazovat a udržovat přes hranice svobodné a pokojné vztahy s osobami držujícími se právoplatně v jiných státech, zvláště s těmi, s nimiž sdílí stejnou etnickou, kulturní, jazykovou nebo náboženskou identitu nebo společné kulturní dědictví.*
- 2. Strany se zavazují nezasahovat do práva příslušníků národnostních menšin účastnit se činností nevládních organizací, a to jak na národní, tak i na mezinárodní úrovni.*

Česká republika nepřijala žádná opatření v rozporu s čl. 17 Rámcové úmluvy. Příslušníci národnostních menšin a jejich organizace mohou v ČR svobodně rozvíjet zahraniční kontakty a přeshraniční kulturní spolupráci. Velmi aktivní jsou v tomto směru slovenská, polská a německá menšina.

Podrobnější informace lze nalézt také v kapitole II.18 Článek 18.

³⁶ Zpráva o výkonu rozsudku je dostupná zde: [https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD\(2022\)606E](https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD(2022)606E).

II.18. Článek 18

1. *Strany usilují, pokud je to nezbytné, o uzavírání dvoustranných a mnohostranných dohod s jinými státy, zvláště se sousedními státy, za účelem zajištění ochrany příslušníků dotyčných národnostních menšin.*
2. *V náležitých případech strany přijímají opatření na podporu přeshraniční spolupráce.*

Česká republika uzavírá dvoustranné a mnohostranné dohody s dalšími státy, zejména těmi, odkud pochází největší, nebo tradiční národnostní menšiny.

Na základě bilaterálních smluv se sousedními státy se pravidelně setkávají zástupci ministerstev a hodnotí dosavadní spolupráci včetně příhraniční a plánují společné projekty na další období. Příkladem může být Česko-bavorská nebo Česko-saská smíšená komise. Pravidelně se rovněž konají setkání zástupců ministerstev a orgánů místní samosprávy v rámci Česko-polské smíšené komise pro přeshraniční spolupráci, stejně jako setkání programových rad Česko-polského fóra, které mají za úkol podporovat další rozvoj a prohlubování česko-polských vztahů.

Česko-polská spolupráce

V rámci programu INTERREG VA ČR-Polsko je PC ČT partnerem vlajkového projektu „Zvyšování jazykových kompetencí budoucích absolventů na přeshraničním trhu práce“ (vedoucí partner – Univerzita Palackého v Olomouci, partneři – PC ČT a Uniwersytet Wrocławski). Pro budoucí absolventy z ČR a Polska jsou připraveny workshopy na rozvoj komunikačních kompetencí, propagace učení se sousedícím jazykům a vzájemnému poznávání obou kultur.

V rámci programu INTERREG VA ČR-Polsko je PC ČT partnerem projektu „akcent@net“ (vedoucí partner – Institut Euroscola v Třinci, Slezská univerzita v Katovicích a Evropské seskupení územní spolupráce NOVUM). Po celé délce česko-polské hranice, ve všech euroregionech, se až do roku 2021 budou realizovat akce v rámci 4 hlavních aktivit: networking – síťování českých a polských škol, job-shadowing – výměnné stáže pro učitele, konzultace on-line pro česko-polskou spolupráci a tvorba česko-polské publikace „Mozaika kultur“.

„Tradice a zvyky regionu“ - projekt v rámci programu INTERREG VA ČR-Polsko, Fond mikroprojektů se zabývá regionálním vzděláváním v česko-polském pohraničí Těšínského Slezska a spočívá v přiblížení tradic a zvyků regionu v jednotlivých ročních obdobích.

Česko-slovenská spolupráce

Přeshraniční kulturní výměna se Slovenskem (v gesci odboru mezinárodních vztahů MK), probíhá dle platných kulturních dohod i prováděcích programů. V případě slovenského prováděcího programu se smluvní strany zavázaly podporovat v rámci svých možností kulturní aktivity slovenské národnostní menšiny žijící na území ČR a české národnostní menšiny žijící na území Slovenské republiky.

Přeshraniční spolupráce se Slovenskou republikou byla ovlivněna výročím 100 let od vzniku samostatného československého státu, které připadlo na rok 2018, proto mnoho společných projektů i odkazovalo k této události. Nadále také probíhal projekt přeshraniční spolupráce financovaný z fondů EU - Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika.

Česko-německá a česko-rakouská spolupráce

Ministerstvo kultury spolupracuje s různými partnery v oblasti výuky němčiny, zejména pak s *Goethe institutem*.

Dne 11. května 2021 Odbor školství Plzeňského kraje a *Shromáždění německých spolků v České republice, z.s.*, organizovaly ve spolupráci s MŠMT a Evropským střediskem pro moderní jazyky Rady Evropy pro učitele německého jazyka dvoudenní online školení k výuce německého jazyka metodou CLIL. Dále pak *Shromáždění německých spolků v České republice, z.s.* ve spolupráci s velvyslanectvím Německa, Goethe institutem a dalšími aktivními partnery v oblasti výuky německého jazyka organizovalo v době pandemie online setkání k podpoře výuky němčiny a k podpoře výuky němčiny jako jazyka národnostní menšiny nazvaná Austausch-Kaffe. Celkem proběhla 4 setkání za účasti zástupců MŠMT.

Zástupci MŠMT se účastní pravidelných setkání partnerů kampaně *Šprechtíme*, které byla udělena záštita MŠMT. Jedná se o významný projekt, podporovaný Velvyslanectvím Spolkové republiky Německo a Velvyslanectvím Rakouské republiky v České republice, který představuje společný akční plán podpory výuky němčiny v ČR.

Česko-německé aktivity jsou rozsáhlé také v rámci mimoškolních aktivit mládeže, zde jde např. činnost Koordinačního centra česko-německých výměn mládeže TANDEM v Plzni, podporovaného mimo jiné i ze zdrojů MŠMT. Koordinační centra poskytují poradenské služby a podporují státní a nestátní instituce a organizace obou zemí při uskutečňování a zintenzivňování česko-německých výměn mládeže a mezinárodní spolupráce v oblasti práce s mládeží. Tandem má celostátní působnost. Cílem jeho činnosti je setkávání mladých lidí. Tandem nabízí finanční podporu na česko-německá setkávání dětí a mládeže zejména v mimoškolní a předškolní oblasti, realizuje Program podpory odborných praxí a zprostředkovává Evropskou dobrovolnou službu v SRN. Mezi důležité úkoly Tandemu patří mimo jiné zprostředkování kontaktů mezi českými a německými organizacemi a podpora jejich partnerství.

Česko-chorvatská spolupráce

Dne 23. listopadu 2022 došlo během schůzky ministra kultury Martina Baxy a ministryně kultury a sdělovacích prostředků Chorvatské republiky Niny Obuljen Koržinek na Ministerstvu kultury v Praze k podpisu nového Programu kulturní spolupráce mezi oběma ministerstvy (předchozí program již vypršel). Program zůstane v platnosti do 31. prosince 2025 a poté bude automaticky prodlužován do vstupu v platnost programu nového.

Česko-chorvatská menšinová spolupráce je zajímavá tím, že v obou státech se vyskytuje tradiční autochtonní menšina toho druhého státu (koncentrovaná v relativně malé venkovské oblasti, ale i proto kompaktní a prosperující), což je pro Českou republiku unikátní.